

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ

Διπλωματική Εργασία

Application des pédagogies coopératives (Freinet, École moderne) dans l'enseignement du français langue étrangère à l'école publique grecque. Création de «petits livres» pour l'apprentissage du français: un projet de classe qui vise à favoriser le goût de la lecture.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΠΡΕΚΟΥΛΑΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΑΧΛΟΥ ΣΟΦΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Η παρούσα Εργασία καθώς και τα αποτελέσματα αυτής, αποτελούν συνιδιοκτησία του ΕΑΠ και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης, αναπαραγωγής και αναδιανομής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το συγγραφέα της Εργασίας καθώς και το όνομα του ΕΑΠ όπου εκπονήθηκε.

Remerciements

Je tiens à remercier spécialement Lahlou Sofia, ma professeur-superviseur qui m'a donné l'occasion de découvrir le sujet de ce mémoire de recherche, pour sa confiance et son aide inestimable.

Je voudrais remercier aussi Mme Koumarianou Maria pour sa disponibilité, ses remarques et ses conseils précieux.

Un grand merci également à toutes les collègues qui ont accepté d'apporter leurs expériences pour l'accomplissement de cette recherche.

Enfin, je souhaite remercier tout particulièrement ma famille qui m'a accompagnée, soutenue et encouragée tout au long de la réalisation de ce mémoire.

Célestin Freinet

Par la coopération, les enfants apprennent, parfois en les découvrant, les valeurs de partage, d'échange, de solidarité, de respect et de soutien. L'école fut, demeure et restera la principale institution des sociétés démocratiques en capacité de promouvoir ces valeurs de manière aussi affirmée. De plus, elle devient un espace où chaque enfant peut exister en tant que personne, y vivre des joies et des peines, être reconnu pour ses progrès et encouragé dans ses efforts et y trouver la satisfaction de ses besoins. En somme, être heureux». (Connac, 2012, 106)

Les petits livres dans la classe de FLE de l'école publique grecque

ΡΕΣΥΜΕ

Les pédagogies coopératives, fondées sur les théories scientifiques constructivistes, placent l'élève au centre de son apprentissage. Elles ont pour objectif le développement personnel de l'enfant et la mobilisation de la motivation intrinsèque. La construction du savoir s'effectue dans l'action, en interaction avec le milieu social. La prise en compte des intérêts et des potentiels des élèves facilite la différenciation de l'action pédagogique qui tente de fournir des réponses aux défis actuels de la classe: l'hétérogénéité, le désintérêt pour le travail scolaire, l'échec, les inégalités.

La pédagogie Freinet – pédagogie institutionnelle rejette le modèle classique de transmission du savoir et veut mettre en place une école qui prépare à la vie. Un ensemble de techniques comme la correspondance entre classes, la composition de textes libres, l'imprimerie à l'école (le journal et les petits livres de classe) encouragent la création, l'expérimentation, la libre expression.

La création de petits livres dans la classe de FLE de l'école publique grecque est un projet de classe qui donne aux élèves le désir d'apprendre à écrire et à lire en français. En écrivant leurs mini-livres, les apprenants s'adressent à de vrais lecteurs. Ils peuvent aussi les feuilleter, les envoyer à leurs correspondants, créer des bibliothèques de classe. Notre étude démontre que cette action encourage l'acquisition de la compétence communicative langagière, des habiletés collaboratives et interpersonnelles et des valeurs démocratiques ainsi que l'éducation à la citoyenneté. Les élèves deviennent créateurs ce qui redonne de la finalité aux savoirs scolaires. Les processus cognitifs de haut niveau sont également mobilisés.

Le projet est conforme aux programmes officiels en Grèce et à l'approche dominante en didactique des langues, la perspective actionnelle. Toutefois la mise en place de cette démarche présuppose la transformation des compétences et des pratiques enseignantes ainsi que le développement d'une culture professionnelle de coopération.

Mots clés

Pratiques coopératives, pédagogie Freinet, petits livres

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι συνεργατικές παιδαγωγικές που βασίζονται σε κονστρουκτιβιστικές επιστημονικές θεωρίες θέτουν τον μαθητή στο επίκεντρο της μάθησής του. Στόχος τους είναι η προσωπική ανάπτυξη του παιδιού και η κινητοποίηση των εγγενών κινήτρων. Η οικοδόμηση της γνώσης λαμβάνει χώρα μέσα από τη δράση, σε αλληλεπίδραση με το κοινωνικό περιβάλλον. Η αναγνώριση των ενδιαφερόντων και των δυνατοτήτων των μαθητών διευκολύνει τη διαφοροποίηση της παιδαγωγικής πράξης η οποία επιχειρεί να δώσει απαντήσεις στις σημερινές προκλήσεις της τάξης: την ετερογένεια, την έλλειψη ενδιαφέροντος για τις εργασίες του σχολείου, την αποτυχία, την ανισότητα.

Η παιδαγωγική Freinet - θεσμική παιδαγωγική απορρίπτει το κλασσικό μοντέλο μετάδοσης της γνώσης και θέλει να δημιουργήσει ένα σχολείο που προετοιμάζει για τη ζωή. Ένα σύνολο τεχνικών όπως η αλληλογραφία μεταξύ των τάξεων, η σύνθεση ελεύθερων κειμένων, το τυπογραφείο στο σχολείο (η εφημερίδα και τα μικρά βιβλία) ενθαρρύνουν τη δημιουργία, τον πειραματισμό, την ελεύθερη έκφραση.

Η δημιουργία μικρών βιβλίων στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου είναι ένα σχέδιο εργασίας που δίνει στους μαθητές την επιθυμία να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν στα γαλλικά. Γράφοντας τα μικρά τους βιβλία οι μαθητές απευθύνονται σε πραγματικούς αναγνώστες. Μπορούν επίσης να τα ξεφυλλίσουν, να τα στείλουν στους αλληλογράφους τους, να δημιουργήσουν βιβλιοθήκες τάξης. Η μελέτη μας δείχνει ότι αυτή η δράση ενθαρρύνει την απόκτηση επικοινωνιακής γλωσσικής ικανότητας, συνεργατικών και διαπροσωπικών δεξιοτήτων και δημοκρατικών αξιών, καθώς και την εκπαίδευση στην πολιτεότητα. Οι μαθητές γίνονται δημιουργοί, πράγμα που δίνει νόημα στις γνώσεις που αποκτούνται στο σχολείο. Οι ανώτερες γνωστικές διεργασίες κινητοποιούνται επίσης.

Το πρότζεκτ είναι σύμφωνο με τα επίσημα προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα και με την κυρίαρχη προσέγγιση στη διδακτική των γλωσσών που προωθεί τη βιωματική μάθηση. Ωστόσο, η εφαρμογή αυτής της προσέγγισης προϋποθέτει την αλλαγή των δεξιοτήτων και των πρακτικών διδασκαλίας των εκπαιδευτικών, καθώς και την ανάπτυξη επαγγελματικής κουλτούρας που βασίζεται στη συνεργασία.

Λέξεις – Κλειδιά

Συνεργατικές πρακτικές, παιδαγωγική Φρενέ, μικρά βιβλία

INTRODUCTION

Notre expérience dans l'enseignement du FLE dans les écoles publiques grecques nous a montré que le manque d'intérêt de la part des apprenants ne fait que s'aggraver avec le temps. Les élèves ne s'investissent plus dans les activités scolaires tandis que l'école est perçue souvent comme un élément étranger aux besoins et à leurs attentes. De l'autre côté, pour certains enseignants de FLE, les classes hétérogènes, les différences de niveau et de culture représentent un problème susceptible de générer des sentiments de lassitude et de découragement.

Face à ces situations difficiles, des réformes de même que des dispositifs de formation (comme le Programme majeur de formation des enseignants) ont été mis en place en Grèce pendant les dernières années qui visent à transformer les modes de travail des enseignants des langues vivantes. Dans ce cadre, un nouveau Programme pilote pour l'application des pratiques coopératives-pédagogie Freinet dans l'école publique hellénique a été lancé de mars 2017 à juin 2018 sous l'égide du Ministère de l'Éducation. Le programme est réalisé par le groupe pédagogique pour la promotion de la Pédagogie Freinet en Grèce «Skasiarheio. Tâtonnements expérimentaux pour une école de la communauté» en collaboration avec l'Institut de Politique Éducative, le Département d'Éducation en Âge Préscolaire de l'Université d'Athènes et le Département de Politique Sociale et Éducative de l'Université du Péloponnèse.

La pédagogie coopérative a fait ses preuves dans nombre d'écoles publiques et privées en France et à l'étranger et même en Grèce. Elle semble fournir des réponses pratiques aux défis actuels de la classe comme le désintérêt des élèves pour l'école, la violence, l'absentéisme et l'échec scolaire. Malgré les publications sur les pratiques coopératives éditées en France et à l'étranger pendant les dernières années, l'efficacité de l'application de ces démarches en Grèce n'est pas suffisamment étudiée.

En France, une étude a été menée entre 2001 et 2006 dans des classes Freinet de l'école élémentaire Hélène Boucher, située à Mons-en-Barœul, dans la zone d'éducation prioritaire la plus difficile de la banlieue lilloise. Les élèves accueillis dans cette école étaient issus de familles immigrées et pauvres dans des situations de grande précarité. Les actes de violence scolaire y étaient très répandus surtout pendant la récréation. Une équipe de chercheurs indépendants de l'université de Lille III, sous la direction du professeur Yves Reuter, a comparé les résultats des élèves éduqués suivant les techniques Freinet avec ceux des autres écoles de la région. Selon leurs conclusions, l'adoption de pratiques coopératives était efficiente, la violence a baissé, les progrès scolaires ainsi que le climat se sont améliorés, les performances scolaires des enfants ont dépassé la moyenne. D'après les instituteurs,

l'impact positif de ces démarches sur les performances des élèves s'est poursuivi même après la fin de la recherche (Gumbel, 2015, 55). Depuis la rentrée 2014, le collège Rabelais et le lycée Pasteur à Mons-en-Barœul se sont engagés à poursuivre l'expérience menée à l'école Hélène Boucher. Enfin, selon une autre recherche réalisée par Peyronie (1998) sur le devenir d'anciens élèves, scolarisés de 1935 à 1985 dans des classes Freinet, ces derniers «revendiquent» *«une autre manière d'être dans le travail et dans la vie», «apprécie la parole, la discussion sans craindre les oppositions et les confrontations» et «aiment travailler en équipes»* (Piraud-Rouet 2010, 51).

En Grèce, à la recherche de pédagogies efficaces pour tous les élèves, nombre d'enseignants de FLE formés pendant le Programme pilote de mars à juin 2017, ont tenté de s'investir pendant l'année scolaire 2017-2018 dans des pratiques pédagogiques qui encouragent l'apprentissage par l'action comme la correspondance interscolaire, la bibliothèque de classe, l'imprimerie à l'école (les petits livres et le journal de classe). La création de petits livres par les élèves constitue un projet de classe, un outil de la Pédagogie Freinet – Pédagogie Institutionnelle, destiné à faire naître chez les élèves le désir d'apprendre le français. Notre objectif donc dans le présent mémoire consiste à examiner si l'action-opération Petits livres, appliquée dans la classe de FLE de l'école publique grecque, stimule chez les apprenants le goût de l'apprentissage de la langue française. Nous allons aussi nous intéresser à la contribution du projet concernant le développement de l'apprenant dans sa globalité, les dimensions intellectuelles, affective et sociale et à l'impact de la formation sur la réflexivité et la compétence professionnelle de l'enseignant de FLE.

Concernant l'ensemble de démarches pour la mise en place de notre recherche, nous allons premièrement dans la première partie nous référer aux pédagogies coopératives -la pédagogie Freinet et les pédagogies institutionnelles-, à la différenciation pédagogique ainsi qu'aux nouvelles tendances en didactique des langues. Dans la deuxième partie nous allons réaliser une recherche qualitative en se basant sur les documents produits par des élèves, publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/>, et des entretiens avec six enseignantes de FLE des écoles publiques grecques qui ont réalisé le projet Petits livres. Enfin, nous allons analyser les résultats et les considérer de façon critique en fonction des éléments présentés dans notre partie théorique.

PARTIE I : FONDEMENTS THÉORIQUES

1. LES PÉDAGOGIES COOPÉRATIVES

1.1 Les éléments caractéristiques des pédagogies coopératives

Dans son ouvrage Connac (2016, 21) définit en quelques mots la notion de la pédagogie coopérative :

Une pédagogie coopérative peut se définir comme une forme d'enseignement dont les apprentissages sont possibles par la coopération entre les personnes qui composent le groupe ou celles qui interagissent avec lui. [...]. Une «pédagogie coopérative» est un terme générique regroupant plusieurs pédagogies, dont bien entendu la pédagogie Freinet, mais aussi les pédagogies institutionnelles, [...], en somme, toutes les pédagogies qui font de l'entraide entre enfants des sources importantes d'apprentissages.

Ces pédagogies coopératives qualifiées d'alternatives, cependant vieilles de plus d'un siècle, reposent sur l'idée qu'il faut donner à l'enfant toutes les possibilités de s'épanouir en tant que personne humaine et qu'il faut l'aider à s'exprimer afin de susciter chez lui la curiosité d'apprendre. Il s'agit des situations d'enseignement qui favorisent la collaboration ainsi que des modes de travail interactif. Dans la classe coopérative les enfants s'entraident ainsi qu'à la résolution de leurs conflits par la parole et le dialogue. De l'autre côté, des outils, «des institutions» aident à prévenir la violence et les dérives dans la classe (Connac, 2016, 22):

«Le conseil coopératif» : la réunion de tous les élèves de la classe avec l'enseignant. Elle est animée par un enfant et un secrétaire de séance. C'est le lieu de résolution de problèmes où des décisions se prennent concernant les sujets de la vie quotidienne, le travail, les responsabilités, les relations interpersonnelles. L'adulte «donne son avis», «vote», et «conserve toutefois un droit de veto». Le conseil de classe est «l'institution de base» (Le Gal, 1997) qui réunit élèves et enseignants afin de voter démocratiquement les projets de classe, les règles de vie, résoudre les conflits et apprendre la citoyenneté.

«Les équipes de travail», les pratiques tutorales: des élèves tuteurs apportent du soutien à leurs camarades moins avancés qu'eux dans leurs apprentissages. Les rôles peuvent s'inverser.

Les dispositifs de médiation : «Les messages clairs» sont des techniques verbales entre deux élèves en conflit qui visent à remplacer la violence par les mots. De plus, «la médiation» par les pairs a

pour vocation la résolution non violente des désaccords, la prévention des micro-violences (bousculades, humiliations, insultes), par conséquent l'amélioration du climat scolaire.

Des lieux de parole: le «Quoi de neuf» par exemple est un espace de libre parole souvent le matin où chaque enfant peut être écouté et faire partager au groupe ses expériences et ses découvertes hors de l'école. Au cours de ces entretiens les élèves prennent la parole en se sentant en sécurité tandis que des liens sont créés entre l'école et le monde extérieur.

Les plans de travail regroupent l'ensemble des activités et des projets que les élèves peuvent effectuer individuellement ou à l'aide d'un camarade tandis que «*les situations de communication*» : les journaux scolaires, les correspondances, les sites Internet donnent du sens aux projets scolaires.

Les ceintures de comportement et de compétences, inventées par Fernand Oury, sont reprises de son expérience de judo (Connac, 2016,31). Selon ce système, l'attribution de chaque ceinture dépend de l'acquisition d'un certain nombre de compétences et correspond aussi à un ensemble de devoirs et de libertés. Pour passer à la ceinture supérieure les élèves font la demande au conseil coopératif. La décision finale est prise par l'enseignant en fonction des progrès atteints. Avec cette pratique, les bons comportements sont valorisés tandis que les élèves sont incités à se responsabiliser par rapport à leurs apprentissages et à devenir autonomes.

Enfin, les métiers constituent une autre manière de responsabiliser les élèves. Il s'agit des tâches assumées en fonction des nécessités de la vie collective. Ainsi chaque élève se voit attribuer un rôle (effaceur de tableau, bibliothécaire, distributeur de cahiers, ramasseur). Le partage des responsabilités est défini par le conseil de classe et tient compte des désirs et des possibilités de chacun.

Comme nous avons déjà cité, cette pédagogie qui repose sur la coopération entre les élèves s'inspire principalement de deux courants pédagogiques, la pédagogie Freinet et la pédagogie institutionnelle.

1.2 Le mouvement Freinet et l'École moderne

1.2.1 Contexte historique

Selon Piraud-Rouet (2010, 44), «*La pédagogie Freinet est née dans le sud de la France dans les années 1920*» et s'est élaborée dans une France encore massivement rurale. Son fondateur, Célestin Freinet est né en 1896 dans le petit village de Gars dans les Alpes-Maritimes. Il a fait ses études à Grasse et à l'école normale d'instituteurs de Nice. Après avoir adhéré au mouvement de l'Éducation nouvelle, Freinet a créé sa propre pédagogie. L'éducation nouvelle s'inspirant des théories de Rousseau dans son *Émile ou De l'éducation*, reconnaît l'enfant en tant que personne à part entière et prône un enseignement

par des méthodes actives qui tiennent compte des expériences de l'individu. Freinet a aussi été influencé par le psychologue et philosophe américain John Dewey, l'initiateur du Learning by doing (apprendre par l'action) ainsi que par d'autres grands pédagogues comme, Ovide Decroly, Claparède, Bovet, Cousinet, et Ferrière (Gumbel, 2015,49) qui avaient centré l'école sur l'enfant. Or, contrairement à la plupart des autres pédagogues, le fondateur du mouvement de l'École moderne, était davantage un praticien de l'éducation qu'un théoricien. Ses travaux ne se fondent pas sur des études scientifiques mais sur sa propre expérience personnelle d'instituteur.

Freinet a participé à la Première Guerre mondiale où s'est gravement blessé au poumon droit sur les champs de bataille. Invalide à 70% il n'avait pas le courage de parler longtemps dans une salle de classe et faire de cours magistraux, il a donc donné la parole aux enfants. En 1920, instituteur dans une petite école primaire de deux classes à Bar-sur-Loup dans les Alpes-Maritimes, il a développé une méthode pédagogique active fondée sur des sorties promenades, l'abolition de l'estrade, l'individualisation du travail et l'expression libre par l'imprimerie. Freinet s'opposait aux manuels scolaires et insistait sur l'insertion de l'école dans la vie locale, sur le rôle du travail et de la coopération. D'ailleurs, il professait le vœu de «remplacer la discipline de caserne par la discipline de chantier». En 1927 se tient à Tours le premier congrès de l'imprimerie à l'école. En 1928, il est nommé à l'école Saint-Paul-de-Vence où il continue à mettre en pratique ses techniques : les textes libres, la correspondance, les enquêtes, l'imprimerie, le journal scolaire. Or, ses innovations et théories suscitent la méfiance et l'hostilité des pouvoirs publics du village ce qui l'a obligé à démissionner de l'enseignement public. Le film *l'École buissonnière* (Le Chanois, 1949) relate les débuts de la pédagogie Freinet tandis que *Le maître qui laissait les enfants rêver* (Losset, 2006) retrace l'affaire de Saint-Paul-de-Vence.

Freinet décide de créer sa propre école avec le soutien de ses amis sur la colline du Pioulier à Vence. Après sa mort, son école est dirigée par son épouse Élise et leur fille Madeleine. Devenue école publique expérimentale, aujourd'hui son école est classée au patrimoine des monuments historiques du 20^è siècle. En 1947 naît l'ICEM (L'Institut Coopératif de l'École Moderne) ainsi que le Mouvement de l'École Moderne rassemblant jusqu'à nos jours de nombreux enseignants, formateurs et éducateurs autour des principes de la Pédagogie Freinet. Freinet se fait connaître à l'étranger. Dans *Les invariants pédagogiques. Code pratique d'école moderne*¹, il énonce les principes fondamentaux de sa pédagogie.

¹Freinet, C. (1964). *Les invariants pédagogiques*. Cannes: Éditions de l'École moderne française. Disponible sur: <http://www.fimem-freinet.org/fr/node/854>

Freinet préfère parler des techniques qui évoluent, plutôt que de Méthode ou de Pédagogie, or il souligne la nécessité d'une adaptation de ces pratiques à la culture et aux traditions des pays.

1.2.2 Les techniques de la pédagogie Freinet

Dans sa recherche concernant la pédagogie Freinet en classe de langue vivante, Schlemminger (2001, 6) souligne que dans les cours de langue où les principales techniques Freinet de communication sont utilisées, «*La maîtrise de la langue étrangère n'est plus un exercice scolastique mais devient une activité socialisée*». Premièrement, la mise en place de «*la correspondance interscolaire*» ouvre la classe de langue sur le monde. Une classe peut échanger avec une autre classe des documents variés par des moyens différents, le courrier postal ou le fax. À l'ère des Nouvelles Technologies et de l'internet d'autres possibilités d'échanges s'offrent aux élèves. La correspondance peut aussi s'accompagner d'un échange scolaire ce qui leur permet de nouer des liens d'amitié avec leurs correspondants et d'être ainsi confrontés à des cultures différentes.

«*Le texte libre*» est un véritable moyen d'expression et aide les élèves à découvrir les règles du langage écrit. Ces textes sont rédigés dans la classe ou à la maison et traitent des sujets qui ont de l'intérêt pour les enfants. Ils peuvent être lus devant les camarades lors du «quoi de neuf», affichés dans la classe, diffusés dans le journal de classe ou envoyés aux correspondants.

«*L'imprimerie à l'école*» constitue un outil éducatif qui fait surgir le goût et le désir de la lecture. Au fil des ans, avec l'évolution de l'informatique, l'ordinateur a remplacé petit à petit le limographe et la machine à écrire.

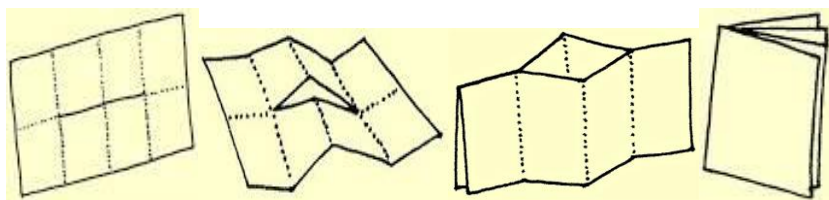
Nous avons supprimé la leçon de lecture habituelle. Quand l'imprimé sort tout frais de la presse, nous le lisons comme l'éditeur parcourt le texte nouveau. Pendant quelques minutes chaque élève lit et relit l'imprimé silencieusement. Puis le travail scolaire continue : grammaire, vocabulaire, chasse aux mots, ou travail libre. Nous procédons alors à la lecture individuelle à haute voix, qui sera la vraie leçon de lecture. [...]. Nous supprimons alors, radicalement tous les inconvénients qui vont de pair avec la leçon collective de lecture. Plus d'obligation, plus d'oppression. La joie et le désir de lire.
(Freinet, 1977,59)

«Le journal de classe» constitue par exemple un moyen de communication et de diffusion des textes imprimés. Qu'il soit imprimé ou numérique, «*Le propre de cette méthode est de partir, non du désir, de la pensée ou de l'ordre adultes, mais de l'intérêt et des intérêts véritables des enfants tels qu'ils sont exprimés dans les textes libres*» (Freinet, 1967, 30).

«Les petits livres», fabriqués par les élèves en classe, est la technique qui sera analysée plus particulièrement dans ce mémoire.

Présentation

Il s'agit des textes illustrés sur un thème choisi par les élèves, «*d'un projet de classe innovant qui encourage l'implication et la participation active des apprenants dans un travail de collaboration*» (Lahlou, 2013, 32). Les petits livres sont créés à partir d'une feuille de papier A4, pliée et découpée de manière à former un livret de 8 pages. Il existe deux options de publication de mini-livres: 1. La rédaction manuscrite. Les petits livres sont écrits et dessinés à la main par les élèves, puis ils sont pliés et leur partie centrale est entaillée aux ciseaux. Enfin, plusieurs exemplaires peuvent être reproduits afin d'être lus et diffusés en dehors de la classe. 2) Les réalisations sont également possibles à l'aide de différents logiciels comme OpenOffice, Word, Excel, Scribus, PagePlus SE mais le plus pratique semble être Microsoft Office Publisher. Sur le site des Éditions Célestines nous pouvons trouver des modèles de fichiers téléchargeables² ainsi que la technique du pliage³. Il est à noter que l'aspect final du petit livre dépend de la précision des plis.

La technique du pliage.

Les petits livres A4

D'après Lahlou (2013,33), la démarche pour le déroulement du projet en classe de langue étrangère suit les étapes suivantes:

- Division de la classe en groupes
- Choix du thème d'écriture
- Rédaction des textes

² <http://petitslivres.free.fr/spip.php?article3>

³ <http://petitslivres.free.fr/spip.php?article4>

- Production d'illustrations et de dessins collectivement et/ou individuellement,
- Recopiage des textes à l'ordinateur à l'aide du logiciel Microsoft Office Publisher et scannage des dessins ou scannage du manuscrit et des dessins
- Mise en page sous forme de PDF et impression sur des feuilles A4 des petits livres
- Pliage
- Les petits livres sont lus par les camarades de classe, les familles, ils sont échangés, partagés avec d'autres écoles, envoyés aux correspondants, mis en ligne sur le site de l'école, rangés dans la bibliothèque de la classe.

Historique du Petit livre

En France, en 2001, à l'École Garcia Lorca de Vaulx-en-Vélin, dans le Rhône, la publication de petits livres par les élèves a constitué un projet pédagogique qui, en 2007, a remporté le Prix de l'innovation éducative organisé par la Ligue de l'enseignement et l'Association pour l'école. Le pari était de transformer les élèves en auteurs afin de stimuler leurs capacités d'écriture et la libre expression. L'école a mis à profit les 1500 euros du prix pour créer, en février 2008, une maison d'édition coopérative et autogérée, à but non lucratif, «Les Éditions Célestines» (dont le nom rend hommage au pédagogue Célestin Freinet) ainsi que le site Web <http://petitslivres.free.fr/>. Dans cette école, les petits livres produits par les élèves sont soumis à un comité de lecture composé de représentants de chaque classe. Chaque semaine deux ouvrages sont sélectionnés, publiés et vendus 10 centimes l'unité. Selon le site «*Les revenus de l'association sont directement mis au service des apprentissages des élèves*», tandis qu' «*Aujourd'hui, cette initiative a été reprise par une vingtaine d'écoles en France*». De plus, une publication en ligne de petits livres est également offerte gratuitement par <http://www.lecriveron.fr/>, site soutenu par Cyclécole, une association à but non lucratif qui favorise l'usage de l'informatique à l'école, les échanges et la réflexion entre les enseignants.

De l'autre côté, le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/> créé en 2015 par Sofia Lahlou vise à faire connaître la technique des petits livres en Grèce. Grâce au site, nous pouvons lire et imprimer l'ensemble des ouvrages réalisés par des élèves grecs. Ainsi, les projets les plus aboutis peuvent être téléchargés et lus par de vrais lecteurs. Comme le journal de classe, les petits livres libèrent et favorisent la communication avec l'extérieur. De plus, leurs textes peuvent constituer des supports d'apprentissages linguistiques.

Enfin, «*la bibliothèque de classe*» comprend tous les documents qui servent d'appui à l'apprentissage de la langue étrangère, manuels, dictionnaires, ainsi que les textes libres, créés par les élèves, les journaux scolaires, les petits livres, etc.

«Mais la pédagogie Freinet ne se réduit pas à une juxtaposition accumulée de techniques [...]. Quand on parle d'«esprit» ou de pédagogie Freinet, on fait implicitement référence à l'existence de quelques grands principes qui donnent un sens aux techniques de la classe.» (Peyronie, 1999, 95)

1.2.3 Les principes fondamentaux de la pédagogie Freinet en classe de langue

La recherche menée par Schlemminger (2001) confirme que les techniques Freinet s'appuient sur trois principes essentiels concernant les apprentissages: Premièrement, pour apprendre la langue étrangère, tout apprenant procède par *«tâtonnement expérimental»*. Selon ce processus, la construction du savoir se fait par essai, analyse, hypothèse et vérification. Les élèves sont laissés à expérimenter afin qu'ils s'approprient les règles du fonctionnement de la langue cible en suivant une démarche naturelle d'apprentissage. Ainsi, *«la méthode naturelle»* basée sur l'expérience tâtonnée de l'enfant, prône le processus naturel de l'acquisition d'un langage spontané et authentique et non celui imposé par les manuels scolaires. Quoi de plus naturel pour apprendre une langue étrangère que de l'utiliser pour communiquer avec un enfant de son âge par correspondance ou par des échanges des documents variés (petits livres, journal de classe, illustrations, vidéos)? Ces échanges pourraient aussi être complétés par des expériences culturelles authentiques, des visites et des voyages chez les correspondants. Enfin, *«l'expression libre»* des élèves, les incite à communiquer au sein du groupe en utilisant la forme linguistique en tant qu'un outil. Le *«Quoi de neuf?»*, les textes libres, l'expression corporelle et artistique aussi, l'expression de leurs pensées, de leurs sentiments ont toute leur place au sein de la classe de langue.

Les pratiques pédagogiques ainsi que la réflexion de C. Freinet se perpétuent de nos jours. Cependant, ils ont reçu l'influence du courant de la pédagogie institutionnelle. *« La mérite de Freinet a été d'ouvrir une voie nouvelle, de présenter de nouvelles perspectives. Sa vraie descendance est [...] représentée par la pédagogie institutionnelle, qui seule pousse jusqu'au bout ses intentions» (Lobrot, 1997, 60).*

1.3 Les Pédagogies Institutionnelles

Il faut souligner que C. Freinet était un instituteur rural. Ses méthodes sont axées sur l'organisation du travail et la coopération. De l'autre côté, le concept de la pédagogie institutionnelle (P.I), qui découle directement de la pédagogie Freinet, est présenté en 1958 au congrès du mouvement Freinet, par Jean Oury, médecin psychiatre, créateur de la clinique de la Borde et fondateur de la psychothérapie institutionnelle. À son origine nous trouvons certains enseignants qui souhaitent faire

évoluer les techniques Freinet de base pour qu'elles soient utilisables dans les grands groupes scolaires urbains, les écoles casernes. En effet, les pédagogues de la P.I reprennent l'intégralité des techniques Freinet : journal, correspondance, texte libre, enquêtes or ils mettent l'accent sur le respect des règles de vie dans l'école, les institutions.

Nous pouvons distinguer deux principaux courants au sein de la pédagogie institutionnelle, développés à l'intérieur de l'ICEM. Le premier, animé par les frères Fernand et Jean Oury est lié à la psychothérapie institutionnelle et à la psychanalyse. Selon Oury et leurs confrères, la finalité de l'école n'est pas seulement éducative mais aussi thérapeutique. Ils insistent sur l'importance de la dynamique du groupe et de la relation maître-élève. Ils s'intéressent aussi à l'inconscient, aux stratégies qui libèrent la parole des enfants et leur permettent d'être actifs. Le quoi de neuf, le conseil de classe coopératif, les ceintures de comportement et de compétences favorisent *«les initiatives et les échanges»* ainsi que *«l'expression des désirs des enfants dans la classe»* (Connac, 2016,33).

Le second courant, d'inspiration psychosociologique et autogestionnaire est représenté par les sociologues Fonvielle, Lapassade, Lourau et Lobrot (Peyronie, 1999). Les tenants de l'autogestion pédagogique insistent sur la mise en place d'un mode de fonctionnement autogéré et non directif, contestent la structure institutionnelle du système scolaire qui reproduit les normes sociales de l'idéologie dominante et veulent transformer la société à partir de l'école.

Aujourd'hui, pédagogie Freinet et pédagogies institutionnelles sont relativement similaires et s'appuient sur les mêmes pratiques démocratiques et la même philosophie: l'éducation au droit des élèves à s'exprimer, à participer à la gestion de leur école et à s'exercer à la citoyenneté. Dans les classes coopératives l'obéissance passive à l'autorité est rejetée, le pouvoir et les responsabilités sont partagés entre l'enseignant et les élèves (Le Gal, 2007). D'ailleurs, d'après Freinet: *«L'école du peuple ne saurait être qu'une école démocratique préparant par l'exemple et par l'action la vraie démocratie»* (Le Gal, 1997, 143). Les pédagogies coopératives s'engagent aussi dans le respect des règles de l'État de droit et des principes de base proclamées par la Convention internationale des droits de l'enfant. Cette Convention, adoptée par l'Assemblée Nationale des Nations Unies le 20 novembre 1989, juridiquement contraignante pour les États, reconnaît l'enfant en tant que personne à part entière dont la dignité doit être respectée (Le Gal, 2007).

Enfin, la recherche effectuée par l'équipe de l'université Lille III sur l'école Freinet à Mons-en-Barœul, montre l'efficacité des apprentissages individualisés dans les classes coopératives. Les plans de travail personnalisés, les fichiers autocorrectifs accordent une importance particulière au rythme

d'acquisition et au niveau de chacun. Les pratiques coopératives se placent ainsi dans la lignée d'une différenciation pédagogique de l'inclusion qui permet de lutter contre les ségrégations et l'échec scolaire. La gestion de l'hétérogénéité dans la classe permet donc la démocratisation de l'école.

2. LA PÉDAGOGIE DIFFÉRENCIÉE

2.1. Différentiation des apprentissages

La notion de la différenciation des apprentissages, présente chez les pédagogies coopératives, est ancienne. Elle est née grâce aux premiers mouvements d'éducation nouvelle qui reconnaissent l'élève comme personne et tentent de donner des réponses pédagogiques à l'hétérogénéité des classes (Perrenoud, 1997). Claparède, Freinet, Dottrens étaient placés devant la difficulté d'ajuster les conditions de travail dans la classe de manière à valoriser les spécificités de chaque élève (besoins, intérêts, désirs, motivation, rythmes d'apprentissage, profils socioculturels et cognitifs).

Pour Connac (2012, 20), la pédagogie différenciée consiste à «*individualiser les apprentissages*» c'est-à-dire à adapter les pratiques d'enseignement aux caractéristiques des individus. Or le travail individualisé effectué au sein du groupe-classe doit être en complémentarité avec des apprentissages plus collectifs. C'est-à-dire, il ne s'agit pas de proposer à chaque élève un parcours particulier d'apprentissage, mais de prendre en considération son potentiel en tant que personne et être-social qui progresse en interaction avec les autres. Il introduit ainsi la notion de la «*personnalisation des apprentissages*» (Connac, 2012, 17), fondée sur l'équilibre entre le travail individualisé et la coopération. Il précise aussi que la différenciation de l'enseignement a pour objectif l'épanouissement personnel de l'enfant. Et il se réfère aux travaux des neurosciences et à la nécessité de prendre en compte les trois dimensions essentielles de l'apprentissage, la dimension cognitive (capacités intellectuelles, savoir, savoir-faire, habiletés) ainsi que celle de l'affectif et du social/culturel (compétences sociales, estime de soi, empathie, respect mutuel).

Przesmycki (1991,10) définit la pédagogie différenciée comme «*une pédagogie des processus*», «*individualisée*» et «*variée*» qui consiste à mettre en œuvre des procédures d'enseignement afin de permettre à des élèves hétérogènes d'atteindre des objectifs communs par des voies différentes. Perrenoud (1997) et Przesmycki (1991) confirment aussi que la pédagogie différenciée constitue un moyen de lutte contre l'échec scolaire et les inégalités, engendrés par «*l'indifférence aux différences*»⁴ :

⁴ Comme le signale Bourdieu dans son article «L'école conservatrice, les inégalités devant l'école et devant la culture» paru en 1996 dans *la Revue française de sociologie*, c'est «*l'indifférence aux différences*» qui reproduit les inégalités à l'école.

Différencier l'enseignement, c'est faire en quelque sorte que chaque apprenant se trouve, aussi souvent que possible, dans des situations d'apprentissage fécondes pour lui. Pour réaliser cette idée simple, il faut profondément changer l'école. [...]. Différencier, c'est donc lutter à la fois pour que les inégalités devant l'école s'atténuent et pour que le niveau monte. (Perrenoud, 1997,9)

De l'autre côté, la question de l'échec scolaire renvoie au débat sur les sens du travail scolaire et les pratiques pédagogiques favorables au transfert de connaissances.

2.2. Différenciation et transfert de connaissances

Perrenoud (1997) souligne que d'une part la finalité de l'école est de fournir à tous les apprenants les moyens afin qu'ils soient capables à s'ouvrir au monde. De l'autre côté, les savoirs scolaires proposés, perçus comme contraignants, sont coupés des pratiques sociales ce qui engendre l'ennui et des difficultés d'apprentissage. Les élèves ont perdu l'intérêt pour les tâches scolaires parce qu'ils n'en voient pas le sens. Or, nous pourrions susciter l'activation des apprenants en reliant l'apprentissage à l'expérience, notamment en prenant en compte le vécu personnel de l'élève dans le travail en classe, et en favorisant le développement de compétences transversales et transférables. Le transfert est en général défini comme le mécanisme qui permet de réinvestir des connaissances et des compétences acquises dans un nouveau contexte. Il est donc indispensable de différencier l'enseignement en reconstituant des démarches didactiques et des situations d'apprentissage proches de celles de la vie hors de l'école, favorables au transfert. Les échanges, l'invitation des gens étrangères au monde scolaire, les enquêtes sur le terrain, les projets, permettent la mobilisation des acquis cognitifs dans de nouvelles situations et donnent du sens aux apprentissages. Perrenoud (1997) démontre aussi que pour favoriser le transfert et lutter contre l'ennui et l'amotivation produits par l'école il faudrait diversifier les objectifs, les contenus d'apprentissage les modes d'évaluation, les activités proposées et engager les élèves à des démarches de projet.

2.3. Différenciation et pratiques pédagogiques

2.3.1 Diversifier les objectifs et les contenus d'apprentissage

Proskolli (1999) précise que dans le cadre d'une pédagogie différenciée centrée sur l'apprenant, il est indispensable de déterminer les objectifs ainsi que les contenus en fonction de la durée et du niveau de l'enseignement/ apprentissage. Il importe aussi de les adapter selon les besoins, les attentes des apprenants et le type de l'évaluation prévue. Le Cadre européen commun de référence pour l'enseignement des langues vivantes (CECRL, 2001) définit les objectifs pédagogiques en termes de comportements observables et de compétences. Le terme de compétence sert à désigner les compétences plus générales à acquérir par les élèves de même que les compétences communicatives langagières.

Les compétences générales reposent sur 1) les savoirs (la connaissance du monde, le savoir socio-culturel et la conscience interculturelle, 2) les savoir-faire (aptitudes pratiques et savoir-faire interculturels), 3) les savoir-être (attitudes, motivations, valeurs, croyances, styles cognitifs, traits de personnalité), 4) les savoir-apprendre (conscience de la langue et de la communication, aptitudes phonétiques, aptitudes à l'étude, aptitudes heuristiques). Les compétences à communiquer comprennent : 1) les compétences linguistiques (lexicale, grammaticale, sémantique, phonologique), 2) la compétence sociolinguistique (marqueurs de relations sociales, règles de politesse, expressions de la sagesse populaire, différences de registre, dialecte et accent) et les compétences pragmatiques (compétence discursive, fonctionnelle, de schémas d'interaction).

Les compétences définies par le CECR sont en corrélation étroite avec les contenus linguistiques et culturels de l'enseignement / apprentissage. Pour Proskolli (1999, 69), les contenus linguistiques à diversifier sont focalisés sur des activités ou des exercices qui concernent «*le lexique*», «*la phonétique/ phonologie*» et «*la grammaire*». Or, étant donné que langue et culture sont indissociables, il importe aussi de varier les aspects culturels, tant la dimension intra culturelle (la culture quotidienne mais aussi la culture dite savante) que la dimension interculturelle de l'apprentissage.

À l'instar de Freinet, afin de personnaliser les apprentissages et favoriser la construction de compétences dans le cadre de la classe coopérative, Connac (2016, 23) propose la mise en pratique des grilles de compétences, appelées «plans de travail». Ce sont des dispositifs de classe fondés sur les ressources personnelles de chaque élève et le travail en autonomie. Le plan de travail individuel est un document parfois négocié avec l'enseignant sur lequel l'élève fait l'inventaire des activités à réaliser et

des compétences à acquérir au cours de la semaine. L'élève a la liberté de choisir parmi différentes activités proposées par l'enseignant. Or, il est indispensable que la complexité de ces activités corresponde à sa zone proximale de développement (ZPD) d'après Vygotski, c'est-à-dire aux apprentissages possibles qu'il est en mesure de réaliser lorsqu'il entre en interaction avec d'autres enfants plus avancés. Le plan de travail, accessible à tous, peut aussi être présenté sous forme murale et comprendre toutes les activités que les élèves décident de réaliser lors des conseils et des moments de parole (tels que le «Quoi de neuf?»). En fin de semaine, les activités planifiées du plan de travail mural, qui n'ont pas été réalisées, sont inscrites dans les plans de travail individuels, «dans la partie des projets personnels» (Connac, 2016, 107).

2.3.2 Différencier les activités et les tâches

Selon Proskolli (1999), idéalement, dans le cadre d'une pédagogie différenciée, les activités et les tâches proposées doivent être contextualisées, intégrées dans des situations de communication suscitant des interactions. Il est donc indispensable de privilégier des activités collectives, centrées sur le développement des habiletés différentes (de réception, de production, d'interaction, de médiation) et des compétences variées (générales et communicatives langagières) car elles mobilisent les processus cognitifs de haut niveau et donnent du sens au travail scolaire. Ainsi, l'engagement des élèves à des projets pédagogiques interdisciplinaires (éditer le journal de l'école, réalisation des enquêtes, des interviews, organiser un débat, la correspondance scolaire) qui présupposent le travail en équipes et la coopération, permet de travailler simultanément plusieurs compétences (linguistiques et communicatives) et implique tous les élèves de la classe. De plus, apprendre en projets est un processus pédagogique favorable au transfert de compétences étant donné qu'il confronte les élèves à des activités plus complexes que les exercices scolaires (Perrenoud 1997).

Pour Bordallo et Ginestet (1993) la pédagogie du projet se base sur le principe que l'élève apprend mieux par l'action, tout en mobilisant ses capacités et ses connaissances dans la réalisation d'un produit final. Elle met en valeur des modes de travail plus motivants qui visent à réconcilier le décalage entre savoirs scolaires et pratiques sociales, entre l'école et la vie. Toute démarche de projet doit privilégier la mobilisation de trois «pôles»: «l'affectif» (désir, motivations), «le rationnel » (savoirs, savoir-faire) ainsi que «le social » vu que le projet c'est avant tout la réalisation d'une production finale ayant une utilité sociale réelle (Huber, 2005, 18). Proskolli (1999) signale que pour optimiser l'apprentissage, il est

essentiel d'encourager autant le développement des capacités d'ordre cognitif que l'épanouissement social et affectif de l'apprenant. Parler une langue étrangère est une pratique sociale, il est donc nécessaire de mobiliser les activités cognitives des apprenants afin de les aider à apprendre à apprendre, à acquérir des comportements et des savoir-faire. L'apprenant d'une langue étrangère ne doit pas se limiter à la répétition et la mémorisation de mots et d'expressions. Il faudrait lui apprendre de prendre conscience des spécificités du système de la langue afin qu'il soit en mesure de communiquer. D'autre part, le cerveau limbique, centre des émotions de la mémoire à long terme, est impliqué dans la motivation éprouvée en situation d'apprentissage. Ainsi, *«les expériences d'apprentissage peuvent déclencher un comportement de plaisir ou de rejet et donc susciter l'investissement ou le désinvestissement de l'élève à l'égard de la discipline, du cours ou de l'enseignant»* (Proskolli, 1999, 224).

Se mettre en projet c'est aussi dépasser la fragmentation entre les différentes disciplines face à un défi, une situation problématique à résoudre. Il s'agit donc d'une pratique interdisciplinaire et holistique visant à éveiller chez les élèves le goût de communiquer. Dans le cadre d'une réalisation de tâches complexes et de projets créatifs dans l'espace scolaire, l'enseignement du français et en général des langues étrangères pourrait être relié à celui des autres disciplines comme la littérature, l'histoire, les nouvelles technologies dans l'objectif d'assurer l'acquisition cohérente des connaissances. Par exemple, la pratique de la langue étrangère enseignée est indispensable lors des visites des enseignants et des élèves étrangers, des échanges entre les établissements des pays de l'Union Européenne, des recherches bibliographiques. En d'autres mots, apprendre à parler une langue étrangère a une utilité sociale réelle, celle de transmettre des connaissances qui relèvent du domaine des autres disciplines. Par conséquent, une langue ne devrait pas être considérée et enseignée comme une discipline autonome car plus qu'une discipline elle constitue un outil qui permet de communiquer avec les autres (Proskolli, 1999).

2.3.3 Différencier les pratiques d'évaluation

Dans l'enseignement formel, différencier les pratiques évaluatives c'est mettre en place une pédagogie qui permet de réduire la subjectivité de l'enseignant et qui favorise le passage de l'hétéro-évaluation à l'auto-évaluation (Proskolli, 1999). Premièrement, la différenciation s'effectue au niveau des objets de l'évaluation, des critères de performance qui correspondent aux composantes de l'aptitude à communiquer (compétence linguistique, sociolinguistique, pragmatique). Il est fondamental aussi que l'évaluation ne porte pas seulement sur la compétence linguistique mais qu'elle prenne en compte tous les autres critères (cohésion, cohérence, réactions verbales et non verbales, adaptation du discours au but

visé, etc.). De plus, l'évaluation peut être diagnostique (définition du niveau réel de l'apprenant), formative (identification des faiblesses des élèves) et sommative (sa fonction est de certifier que les apprenants maîtrisent les objectifs visés par la formation). Enfin, la différenciation concerne aussi les modes d'évaluation (tests, examens finals etc.) et les outils (grilles ou fiches d'évaluation, barèmes d'évaluation).

Dans les classes coopératives, différencier l'évaluation n'est pas discriminer et classer les élèves en bons, moyens et mauvais. La personnalisation des apprentissages consiste à valoriser les efforts et le potentiel de tous les élèves, elle est donc à l'encontre des systèmes d'évaluation sélectifs basés sur la notation. Ces derniers créent un climat de compétition plus que d'émulation au sein de l'école ce qui peut provoquer la détérioration du climat dans la classe et la perte de confiance entre les professeurs et les élèves. D'ailleurs, comme le signale Adibi (2003)⁵, sous la pression sociale, les enseignants se sentent obligés de mettre une certaine proportion de mauvaises notes pour qu'ils soient considérés comme crédibles, phénomène appelé «*la constante macabre*». De plus, à cause de certains facteurs, l'évaluation peut aboutir à l'attribution de notes négatives. Ainsi, «*la fatigue*», «*l'effet d'ordre de correction*», «*l'effet de halo*», «*l'effet de stéréotypie*», «*l'effet de contraste*» influent sur la notation⁶ (Proskolli, 1999,195).

Freinet évaluait ses élèves avec des brevets de réussite, l'attribution des bandes papier selon les domaines d'activités dans lesquels ils avaient travaillé (brevet d'écriture, de lecture, de contes, de poèmes etc.). Connac (2016) propose de remplacer les notes par les ceintures disciplinaires de compétences inspirées de la Pédagogie Institutionnelle, un système qui rejoint à la fois l'évaluation diagnostique, formative et sommative. Il s'agit des échelles permettant de valider ce qui est appris par l'élève ainsi que les nouvelles compétences à acquérir. La diversité des couleurs (rose, blanc, jaune, orange, vert, bleu, marron, noir) symbolise les différents niveaux de maîtrise des savoir et des savoir-faire. Tous les enfants disposent d'une ceinture ce qui leur permet de se situer dans leur progression. Enfin, le tableau de ceinture «je grandis», affiché dans la classe, regroupe l'ensemble des couleurs de ceintures acquises par les élèves ce qui valorise aussi le caractère hétérogène du groupe classe.

⁵ Adibi, A. (2003). *La constante macabre*. Toulouse : éditions Math'Adore

⁶ *L'effet d'ordre de correction* : l'évaluation est influencée en fonction de la place de la copie dans la correction. *L'effet de contraste* : les enseignants se laissent influencer par la qualité de la copie précédente. *L'effet de halo* : les caractéristiques de présentation (orthographe, écriture, soin). *L'effet de stéréotypie* : le jugement sur la performance d'un élève sert de référence pour l'enseignant ce qui l'empêche à varier son évaluation.

2.4. Contraintes de la pédagogie différenciée

Selon Przesmycki (1991), les jugements stéréotypés des parents et des élèves sur l'évaluation par les notes, la crainte de la part des enseignants de ne pas finir le programme d'études, le trop grand respect de l'emploi du temps, peuvent avoir un impact négatif sur la mise en place d'un enseignement différencié.

Perrenoud (1997) affirme que planifier une pédagogie qui donne du sens au travail scolaire dépend de la disponibilité, de l'imagination, de la créativité de l'enseignant voire de son investissement dans des pratiques innovantes et coopératives. Or les enseignants *«ne sont ni disposés, ni préparés, dans leur majorité, à pratiquer une pédagogie active et différenciée, à impliquer les élèves dans des démarches de projet, à conduire une évaluation formative, à travailler en équipe.»* (Perrenoud, 1997,163). Il ne suffit donc pas seulement à vouloir transformer les pratiques pédagogiques. Il faut d'abord toucher aux représentations, aux attitudes et aux compétences professionnelles des enseignants. Nous sommes donc confrontés au problème du niveau de leur formation, par conséquent à la question de *«la professionnalisation du métier d'enseignant»* (Perrenoud, 1997,167). Par ailleurs, les lignes directrices des politiques actuelles concernant l'enseignement des langues vivantes supposent une nouvelle orientation de l'enseignant ainsi que la transformation des cultures professionnelles.

3. LES NOUVELLES TENDANCES EN DIDACTIQUE DES LANGUES

L'histoire de la didactique des langues est marquée par une succession de méthodes et de théories proposant ou préconisant différentes approches. En 2001, année internationale des langues, le Conseil de l'Europe qui vise à promouvoir le plurilinguisme, la défense de la citoyenneté démocratique, des droits de l'homme et de l'État de droit, préconise une nouvelle philosophie didactique. Cette dernière est présentée dans le Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues (CECRL), document de référence sur la conception des pratiques enseignantes et les contenus des manuels en Europe aujourd'hui. Le CECRL (2005,13) se veut «*non dogmatique*» et ne prétend pas promouvoir une méthodologie particulière (des solutions et des réponses aux questions posées par l'environnement complexe). Son objectif est d'aider les enseignants à construire eux-mêmes un maximum de questions et à combiner les différentes configurations didactiques qui ont prévalu dans le passé en fonction de la diversité des environnements d'apprentissage. Comme il est mentionné par Puren :

De même que le citoyen européen doit maintenant posséder «une compétence plurilingue» et «une compétence pluriculturelle» lui permettant de s'adapter à sa société complexe, de même l'enseignant doit-il désormais disposer d'une «compétence pluriméthodologique» pour s'adapter aux différentes cultures d'apprentissage. (Puren, 2009, 20)

Cependant une nouvelle orientation vers la perspective actionnelle est postulée par le Cadre. Cette approche, dont le noyau dur est l'action, est considérée comme le prolongement naturel de l'approche communicative (Trim, 2002). Elle est liée au nouvel objectif social de l'intégration européenne qui consiste à préparer les apprenants - citoyens européens à vivre ensemble dans des sociétés multilingues et multiculturelles et à travailler avec des natifs de différentes langues cibles dans leur pays ou dans un pays étranger (Puren, 2006g).

3.1. La perspective actionnelle privilégiée par le CECRL

Bagnoli, Dotti, Praderi, & Ruel (2010) considèrent que les quatre axes de réflexion proposés par le CECRL s'articulent autour des points suivants: 1) Les six niveaux communs de référence de maîtrise d'une langue étrangère sur lesquels sont alignées les échelles d'évaluation dans nombreux pays européens et même en Grèce: A1, (niveau introductif), A2 (niveau intermédiaire), B1 (niveau seul), B2 (niveau avancé) Et C1 (utilisateur autonome), C2 (maîtrise). 2) Les cinq activités langagières : la compréhension
Διπλωματική Εργασία

orale, la compréhension écrite, la production orale en continu, la production orale en interaction et la production écrite. 3) Les trois composantes de la compétence communicative : la composante linguistique, la composante sociolinguistique et la composante pragmatique. 4) La perspective actionnelle telle qu'elle est définie par les concepteurs du Cadre :

La perspective privilégiée ici est, très généralement aussi, de type actionnel en ce qu'elle considère avant tout l'utilisateur et l'apprenant d'une langue comme des acteurs sociaux ayant à accomplir des tâches (qui ne sont pas seulement langagières) dans des circonstances et un environnement données à l'intérieur d'un domaine d'action particulier. (CECR, 2005, 15)

Ainsi, la perspective actionnelle redéfinit le statut de l'apprenant. Tourné vers la société, l'apprenant est un acteur social qui ne doit pas seulement être mené à communiquer en langue étrangère et à parler avec l'autre mais aussi à agir avec l'autre à travers la réalisation des tâches réelles. Comme il est aussi affirmé dans le CECRL, les tâches ne doivent pas seulement se focaliser sur des actions verbales, elles sont orientées vers un but et peuvent être décomposables en sous-tâches. Elles sont toujours inscrites dans un contexte social et nécessitent la mobilisation de l'ensemble de savoirs et savoir-faire dont l'apprenant dispose. Enfin, elles sont associées à des problèmes à résoudre qui mettent l'apprenant en action. Cependant, la définition du concept de l'action n'est pas déployée dans le Cadre. De nombreux théoriciens ont ainsi tenté de l'interpréter et de lancer des pistes de réflexion sur les différentes facettes de sa mise en place. Cette nouvelle perspective fait donc émerger différentes applications didactiques dans le quotidien de la classe de langue en fonction des besoins des apprenants et des objectifs de l'enseignement/apprentissage (Bagnoli et al., 2010).

3.2. L'approche co-actionnelle de Puren

Puren (2009) nous propose une approche définie comme «*perspective co-actionnelle*» ou comme «*perspective de l'agir social*» étant donné que la classe de langue constitue une société authentique et que l'enjeu pour les apprenants et les enseignants est de collaborer ensemble et de co-agir lors des tâches collectifs et des projets menés en classe. De cette façon «*les élèves se forment à l'action sociale en société en agissant dans l'espace de la classe comme des acteurs sociaux à part entière*» (Puren, 2009, 14). Cette notion de l'action collective et commune –de la co-action- dans la classe de langue coïncide aussi avec la dimension sociale du processus d'apprentissage des théories socio-cognitivistes.

Selon Puren, la forme privilégiée de la mise en œuvre de la co-action est la pédagogie du projet. Il précise aussi que les productions langagières des élèves peuvent devenir des supports authentiques d'enseignement / apprentissage et qu'il est possible de travailler la langue à partir des documents fabriqués par les élèves en cours de projets. Ainsi, les travaux collaboratifs des apprenants publiés sur le Web 2.0 sont des documents sociaux d'action commune qui peuvent être exploités comme supports de base pour le travail de classe. Nous constatons alors que contrairement à l'Approche Communicative, dans la PA la communication n'est plus une fin en soi, mais un moyen au service de l'action collective. Enfin, le développement des outils collaboratifs numériques de même que la perspective de l'agir social ouvrent une nouvelle réflexion concernant la conception de la formation des enseignants. Le travail coopératif et le partage de pratiques pédagogiques favorisent la co-formation et *«l'innovation durable»* (Puren, 2009, 22).

3.3. L'approche communic-actionnelle de Bourguignon

Les réflexions de Bourguignon (2007) portent sur une démarche didactique qui réfute la dichotomie entre communication et action et qui invite les apprenants-usagers à s'engager dans des actions. Il s'agit de l'approche communic-actionnelle reposant sur la théorie de la conception, le cognitivisme et le constructivisme⁷. Pour sa mise en œuvre, Bourguignon propose le scénario d'apprentissage-action. Selon cette démarche, l'enseignant propose à l'apprenant un scénario, une macro-tâche, caractérisée par une mission (un projet) à accomplir, nécessairement contextualisée et reliée à une thématique. La tâche est basée sur une succession de micro-tâches qui doivent être effectuées afin que l'apprenant soit mené à la réalisation d'un produit final. La progression autour d'une mission mobilise les cinq activités de communication langagières, les activités de réception (lire et écouter), d'interaction orale (et d'interaction écrite avec le développement du web social⁸) et de production (parler et écrire). Il est aussi indispensable que les activités de réception précèdent les activités de production.

Pour Bagnoli et al. (2010) les échanges linguistiques et culturels avec des établissements étrangers, la création et la publication de wikis et de vidéos constituent quelques exemples de scénarios apprentissage-

⁷ Selon la théorie de la conception, l'accroissement des connaissances permet de produire de nouveaux concepts. Pour le cognitivisme, l'apprenant doit apprendre à mobiliser les ressources nécessaires afin de mener à bien sa mission. Le constructivisme pose que tout apprenant construit des savoirs, des savoir-faire et des savoir-être nouveaux en accomplissant des tâches et en interaction avec son environnement.

⁸ Le CECR a été écrit en 2000. Bagnoli et al. (2010) constatent que depuis, avec le Web 2.0, appelé aussi «web social», «web communautaire», «web participatif», «web collaboratif», une nouvelle activité langagière est apparue : l'interaction écrite synchrone et asynchrone (ex. le chat, les blogs, les interactions sur les réseaux sociaux).

action. Le scénario suscite l'intérêt des élèves et les implique dans la résolution des problèmes ce qui nécessite aussi une utilisation pertinente du code linguistique. Enfin, l'organisation de la progression autour d'un but à atteindre aide les apprenants à mieux percevoir la finalité de l'apprentissage de la langue étrangère tandis qu'il permet d'éviter le cloisonnement des apprentissages en favorisant l'établissement des liens entre les différents savoirs.

3.4. Les instructions officielles en Grèce

3.4.1. Le Programme d'Études Commun des Langues Vivantes

Les toutes dernières instructions officielles pour l'enseignement des langues étrangères en Grèce prennent appui sur le CECRL. En septembre 2016, le ministère de l'Éducation Nationale a lancé le nouveau Programme d'Études des Langues Vivantes, un programme commun pour toutes les langues étrangères proposées dans l'enseignement public obligatoire. Il s'agit d'un référentiel novateur qui invite les enseignants à élaborer des séquences didactiques et des scénarios pédagogiques en fonction des profils et des parcours de leurs élèves en surmontant ainsi les contraintes liées aux manuels scolaires. Cet outil vise à développer chez l'apprenant des compétences de communication dans les activités langagières de réception, de production, d'interaction et de médiation. Il adopte aussi les niveaux de compétences décrits par le CECRL qui déterminent ce que l'élève doit être capable de faire dans la langue à chaque niveau attendu. De plus, il se réfère au système national d'évaluation et de certification de la connaissance des langues étrangères (KPG) mis en place par le Ministère de l'Éducation Nationale. Dans la partie annexe, les contenus d'apprentissage – actes de parole, contenus grammaticaux et lexicaux, types de supports - y sont présentés en rapport avec les six niveaux du Conseil de l'Europe. En ce qui concerne le français en tant que deuxième langue vivante, il est introduit en cinquième classe de l'école élémentaire et se poursuit jusqu'à la troisième classe du collège tandis que le niveau de compétence attendu pour les élèves à la fin du collège est le A1+ (niveau introductif).

3.4.2. Le Guide de l'Enseignant des Langues Vivantes

Selon le Guide de l'Enseignant (2013, 23) qui accompagne le Programme d'Études Commun des Langues Vivantes, la démarche éducative privilégiée s'adapte aux orientations des perspectives récentes

en pédagogie et en didactique des langues qui valorisent les différences (pédagogie différenciée) et l'apprentissage coopératif. Dans ce cadre, l'élève est encouragé à être actif, à exprimer ses émotions, sa pensée et à communiquer avec autrui afin de réaliser des activités à orientation sociale qui ouvrent l'école vers l'extérieur (perspective actionnelle). L'enseignant est appelé à agir comme médiateur plutôt que comme dispensateur du savoir et à collaborer avec d'autres enseignants en partageant ses découvertes. Les nouvelles technologies numériques (e-Twinning, forums d'échanges, plateformes collaboratives, etc.) viennent faciliter l'usage de la langue-cible à travers des contacts authentiques et donc la construction collective du savoir. Enfin, les pratiques évaluatives visent à l'acquisition d'une attitude réflexive de la part de l'apprenant concernant les actions réalisées et les difficultés ressenties (rétroaction) ce qui lui permet de se responsabiliser par rapport à son processus d'apprentissage.

PARTIE II: LA RECHERCHE

Cette deuxième partie de notre mémoire est consacrée à la recherche. Elle vise à repérer comment le projet Petits livres favorise les apprentissages ainsi que les représentations des professeurs à l'égard de cette pratique coopérative. Plus particulièrement, nous allons présenter notre réflexion principale-problématique et hypothèses théoriques- de même que le processus suivi afin de recueillir les données de notre enquête.

1. La problématique

D'après notre pratique professionnelle dans le cadre de l'enseignement public grec, les apprenants de FLE sont de moins en moins motivés quand il s'agit de s'engager à des activités d'apprentissage. Cette démotivation, de plus en plus souvent constatée tout au long de la scolarité obligatoire, est associée à un certain nombre de comportements manifestés par les élèves comme la participation faible au cours, refus d'effectuer ses devoirs, manque d'intérêt et de curiosité pour les savoirs disciplinaires, sentiment de lassitude pour le discours du maître, problèmes de discipline.

De l'autre côté, l'ennui scolaire est lié à la maîtrise insuffisante des savoirs de base ainsi qu'à des performances médiocres en lecture et en écriture (travaux incohérents, hors sujet). Toutes ces difficultés peuvent générer un sentiment d'échec et l'abandon.

Dans un tel contexte, tenter des expériences pédagogiques nouvelles afin de stimuler chez l'apprenant l'envie d'apprendre, constitue un défi pour les enseignants de FLE. La question donc qui se pose est de savoir comment l'application des pratiques coopératives à l'école publique grecque, pourrait-elle redonner aux élèves le goût de l'effort pour l'apprentissage de la langue française?

2. Hypothèses de la recherche

Dans le cadre du présent mémoire il serait trop ambitieux de développer une réflexion critique à l'égard de tous les outils proposés par la Pédagogie Freinet – P.I déjà cités (journal de classe, correspondance scolaire etc.). Nous avons donc opté de traiter l'efficacité de l'action Petits livres, car il s'agit d'un projet que nous avons découvert il y a quelques années au cours d'un stage de formation à l'Institut Français d'Athènes. De plus, parce que nous avons tenté d'expérimenter cet outil pédagogique

dans la classe de FLE, en février 2016, afin de stimuler la motivation de nos élèves pour l'apprentissage du français. Nous avons donc voulu évaluer l'efficacité de l'application de cet outil didactique dans les classes de FLE, de l'école publique grecque.

Comme nous avons déjà mentionné, d'après les chercheurs, l'apprentissage par projet constitue une approche holistique où le cognitif croise l'émotionnel et le social à travers la réalisation d'une production concrète créative. Ainsi, notre hypothèse générale est que la réalisation de l'opération- action Petits livres, permettrait le développement cognitif et socio-émotionnel de l'élève tout en donnant du sens aux apprentissages. Nous allons aussi nous demander si les enseignants qui ont reçu une formation sur les pratiques coopératives se sentent plus sécurisés à s'engager dans une telle démarche.

3. Objectifs de la recherche

1. Plus précisément nous allons examiner si ce projet favorise les apprentissages ainsi que l'épanouissement global de l'élève :
 - au niveau du développement de l'activité cognitive et de la compétence communicative langagière
 - concernant l'évolution positive de l'image de soi
 - au niveau de la socialisation de l'élève ainsi que de son éducation à la citoyenneté
2. Nous allons aussi étudier comment cette action permet de donner du sens aux apprentissages et de rompre la monotonie du quotidien scolaire
3. Enfin, l'impact de la formation à la pédagogie Freinet sur les pratiques professionnelles des enseignants de FLE est au cœur de nos préoccupations de recherche.

4. L'identité de la recherche

4.1. La méthode

Notre recherche comporte deux volets. Dans le premier, nous allons réaliser une étude descriptive sur la base de documents écrits. Plus précisément, nous allons effectuer une analyse de contenu de petits livres créés par les élèves. Dans le deuxième volet nous procéderons à une recherche qualitative et opter pour l'entretien comme moyen de collecte de données. En ayant recours à des questions semi-directives nous allons cerner l'expérience des enseignants par rapport à la mise en place du projet Petits livres.

Enfin, la transcription des enregistrements nous permettra d'analyser les résultats et les considérer de façon critique en fonction des éléments présentés dans notre partie théorique.

4.2. Le public et l'échantillon

Pour atteindre les buts de notre recherche nous avons opté pour une approche qualitative. Notre échantillon est composé de petits livres produits par les élèves et publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/>. Nous avons également jugé nécessaire d'inclure en annexe quelques exemplaires parmi les plus remarquables. Plus exactement, à partir de recueils et de traitement de données repérées dans les productions écrites des élèves, nous avons mis en œuvre une analyse de corpus afin de faire émerger les compétences de communication langagière ainsi que les performances cognitives et socio-affectives entendues par les élèves.

De surcroît, nous avons réalisé six entretiens avec des enseignants de FLE des écoles publiques grecques qui mettent en place la technique Freinet «Petits livres» avec leurs élèves. Le personnel éducatif interviewé était constitué de quatre femmes qui travaillent dans les écoles primaires et de deux enseignantes qui enseignent le français dans des collèges. Deux d'entre elles ont été formées sur l'action «Petits livres» pendant le programme pilote d'application de la pédagogie Freinet dans les écoles publiques grecques tandis qu'une enseignante était la créatrice du site <http://mikra-vivlia.weebly.com> et formatrice en pédagogie Freinet. Les autres enseignantes déclarent avoir découvert ce projet pendant des stages de formation ou des collègues qui l'ont déjà expérimenté dans leurs classes. Notons qu'une des enseignantes de FLE, travaille dans une école primaire dont les effectifs sont composés exclusivement d'élèves Rom. Dans cette école, classée en ZEP, la totalité du corps enseignant a été impliqué à la formation du programme pilote et donc une approche plus globale de la pédagogie Freinet est assurée.

4.3. Les outils de collecte des données

Premièrement, pour l'analyse de corpus nous avons eu recours à une grille d'étude des documents produits par élèves. Comme nous avons déjà cité dans notre cadre théorique, les chercheurs indiquent que l'apprentissage par projet ne doit pas seulement viser au développement cognitif mais aussi à l'épanouissement socio-affectif de l'enfant. Par conséquent, notre grille est construite sur la base de ces trois dimensions, c'est à dire nous avons repéré les éléments dans les productions concrètes des élèves qui suscitent des apprentissages dans les domaines du cognitif, de l'émotionnel et du social. De plus, notre grille d'analyse permet de repérer la capacité de l'apprenant à utiliser la langue, c'est à dire les différents aspects de la compétence communicative langagière.

Dans un deuxième temps, nous avons utilisé l'entretien semi-directif qui aide à «analyser le sens que les acteurs donnent à leurs pratiques, aux événements dont ils ont pu être les témoins actifs;» (Blanchet & Gotman, 1992, 27). Postérieure à la recherche documentaire, l'enquête par entretien est centrée sur les pratiques des professeurs de FLE et leurs représentations associées à la mise en place du projet Petits livres. Elle sert donc à compléter et à enrichir les données informatives déjà produites. Notre guide d'entretien est planifié autour de trois axes:

1. Aux avantages que cette action offre concernant a) le développement global de l'élève et b) la stimulation du désir d'apprendre
2. Aux difficultés rencontrées par les enseignants
3. À l'impact de la formation sur les compétences professionnelles des enseignants.

Il est composé de 29 questions ouvertes afin de stimuler la libre expression des professeurs de FLE. Les thèmes abordés se réfèrent :

A) Aux bénéfices que le projet offre aux apprenants concernant la connaissance de la vie en France et des centres d'intérêts des élèves français (Q1), l'ouverture de l'école sur la vie (Q2), leur socialisation et leur éducation à la citoyenneté (Q3), la construction d'un climat positif au sein de la classe (Q4), (Q5), la prise de conscience interculturelle (Q6), le développement de l'estime de soi (12), des habiletés sociales (Q7), des valeurs (Q11), des compétences métacognitives (Q3) et communicatives à l'écrit et à l'oral (Q14), la stimulation du désir d'apprendre (Q9) et de communiquer en français (Q8), (Q10), la mise en place d'une démarche interdisciplinaire (Q16).

B) Aux éventuelles limites liées à la mise en application du projet dans l'école publique grecque (Q19), (Q17), (Q18).

C) À la contribution de la formation continue au développement des connaissances et des compétences professionnelles des enseignants de FLE (Q20), (Q21), (Q22), (Q23), (Q24).

Notons que les questions de l'entretien se sont posées en grec afin de permettre aux enseignants interrogés de se sentir à l'aise, de créer un climat de confiance, et d'avoir un discours spontané et authentique, représentatif de leurs conceptions.

4.4. Les conditions du déroulement de la recherche

En nous appuyant sur Bardin (1977,43)⁹, premièrement nous avons analysé tous les documents produits spontanément par les élèves dans le cours du FLE que nous avons pu retrouver sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com>. Dans un deuxième temps, nous avons effectué six entretiens avec des enseignants de FLE des écoles publiques de l'Attique et de Viotia après avoir consulté la créatrice du site <http://mikra-vivlia.weebly.com>, Madame Sofia Lahlou, formatrice en pédagogie Freinet et membre du mouvement Freinet grec (parmi les créateurs, créatrices du groupe pédagogique «Skasiarheio. Tâtonnements expérimentaux pour une école de la communauté» et du réseau des écoles coopératives avec la pédagogie Freinet). Elle nous a indiqué un nombre de professeurs qui réalisent le projet Petits livres dans leurs classes. Enfin, nous avons procédé à la lecture des transcriptions des entretiens ainsi qu'à la construction d'une grille d'analyse thématique ayant pour fonction la comparaison des sens des discours ainsi que le repérage des thèmes qui ont constitué le cadre de notre analyse.

4.5. Les résultats de l'enquête

4.5.1 Analyse des documents écrits produits par les élèves

D'après les données obtenues, les Petits livres publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com> ont été élaborés par des élèves de 5ème et 6ème de l'école primaire. Leur niveau linguistique d'après le Bulletin officiel¹⁰ est le A1-. Selon le CECRL (2005, 25) l'utilisateur de niveau A1: «Peut comprendre et utiliser des expressions familières et quotidiennes ainsi que des énoncés très simples [...]». «Peut se présenter ou présenter quelqu'un [...]». «Peut communiquer de façon simple si l'interlocuteur parle lentement et distinctement et se montre coopératif». Les projets ont été réalisés individuellement ou en groupe. Les élèves se sont aussi impliqués dans la réalisation des projets collectifs (publication de petits livres envoyés à d'autres élèves dans le cadre de la correspondance interscolaire).

Les thèmes des projets sont choisis par les élèves et correspondent aux catégories thématiques du Threshold Level (1990, chapitre7) : **caractérisation personnelle** : se présenter (nom, âge, sexe), la famille, apparence physique (grand/petit etc.), traits de personnalité (sympa, gentil, méchant etc.), **maison, foyer et environnement** : les animaux familiers, **vie quotidienne** : routines quotidiennes (se lever, aller à l'école, prendre son petit déjeuner, son dîner., faire ses devoirs, etc.), les repas de la journée

⁹ Dans son ouvrage sur l'analyse de contenu Bardin estime que «L'analyste [...] travaille sur des *traces* : les documents qu'il peut retrouver ou susciter ».

¹⁰ΦΕΚ 2871/9-9-2016

(le petit déjeuner, le déjeuner, le goûter, le dîner), **Congés et loisirs** : les sports (le football, le volleyball, le tennis, le basket etc., jouer au, à la, à l', aux), centres d'intérêt et passe-temps (les jeux de la récré), **éducation** : les matières scolaires, **Les vêtements et la mode, Nourriture et boissons**. Il est important de souligner que la possibilité de choisir son travail forge une autonomie et favorise la prise d'initiative ce qui a des effets sur la motivation intrinsèque.

Dans le cadre du projet, les apprenants participent à des **situations réelles d'apprentissages finalisés** puisqu'ils sont amenés à échanger leurs créations avec leurs camarades, les envoyer à leurs correspondants français et partager leur vécu avec eux (leurs routines quotidiennes, leurs loisirs etc.), créer des bibliothèques de classe et construire un vivre ensemble commun au sein duquel chacun est reconnu et respecté (chacun se met en position d'écouter et d'apprendre des expériences apportées par les autres). La classe constitue ainsi une société où les élèves sont placés en situation d'acteurs : ils prennent la parole en tant qu'écrivains tandis qu'ils deviennent aussi des lecteurs ou auditeurs actifs qui ont un regard critique sur le livre. De l'autre côté, les produits terminés sont publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/> ou sur le site de l'école pour être lus par de vrais lecteurs. Par conséquent, la réalisation des Petits livres n'est pas seulement une tâche scolaire mais elle constitue aussi une action tournée vers la société.

La mise en place du projet s'inscrit aussi dans une démarche interdisciplinaire car elle développe des compétences en informatique : les textes de Petits livres doivent être recopiés à l'ordinateur à l'aide du logiciel Microsoft Office Publisher ou scannés, s'ils sont manuscrits, avant d'être exportés au format PDF et imprimés. De plus, des opérations cognitives complexes de haut niveau sont mobilisées comme l'esprit critique (selon Bloom) et plus précisément «la capacité à porter un regard à la fois analytique et critique sur un travail personnel ou sur un document» (Tagliante, 1991,21)¹¹ ainsi que l'expression (d'après V. & G. de Landsheere) car la tâche sociale finale fait appel à la personnalité et à la créativité de l'élève.

Il est essentiel de noter que les Petits livres permettent de travailler simultanément les quatre activités de communication langagière selon le CECRL : la production écrite et la production orale, la compréhension écrite et la compréhension orale. Selon la démarche proposée sur le site¹² pour la mise en œuvre du projet, les apprenants sont premièrement incités à écrire. Ainsi, ils produisent «des textes libres» (écriture créative), «des phrases et d'expressions simples» sur eux-mêmes et «des personnages imaginaires où ils vivent et ce qu'ils font». Par la suite, ils ont la possibilité de prendre la parole pour «s'adresser à un auditoire» et lire les textes écrits à haute voix devant le groupe classe. Lors de la

¹¹ Tagliante, C. (1991). *L'évaluation*. Paris : Clé International

¹² <http://mikra-vivlia.weebly.com/beta942mualphataualpha-tauepsilonchinueiotakappa941sigmaf.html>

présentation des Petits livres devant les camarades de classe chaque élève écoute pour «*comprendre en tant qu'auditeur*» tandis qu'il lit pour «*s'informer et discuter*», «*comprendre la correspondance*» et enfin pour «*le plaisir*».

Soulignons que cette opération- action privilégie aussi l'acquisition de compétences générales, transférables et transversales (les savoirs, les savoir-être, les savoir-faire et les savoir-apprendre) et donc le développement cognitif, émotionnel et social de l'apprenant.

Concernant la dimension cognitive, les connaissances générales (les savoirs) s'enrichissent de l'expérience culturelle et du contact avec leurs correspondants (culture générale), du partage avec ses pairs de ses activités de loisir, de ses habitudes quotidiennes (savoir socioculturel) et des relations interpersonnelles (de solidarité et de coopération avec ses camarades et ses correspondants français). Enfin, la capacité de s'approcher de la culture d'autrui comporte une prise de conscience interculturelle. Les savoir-faire comprennent les aptitudes sociales (savoir s'organiser, travailler en équipes, prendre des décisions, prendre des initiatives, gérer son temps, communiquer, s'entraider, prendre la parole pour présenter son travail), les aptitudes pratiques (utilisation de l'ordinateur et du logiciel Microsoft Office Publisher, pliage d'une feuille A4 afin de créer un petit livre, dessins et illustrations inclus dans les mini-livres ce qui stimule aussi la créativité et l'imagination, création et organisation d'une mini-bibliothèque de classe pour les Petits livres) et les savoir-faire interculturels (l'expérience de l'altérité dans le cadre de la correspondance interscolaire amène une compétence interculturelle). Quant au savoir-apprendre, il s'agit de la connaissance des principes de l'utilisation de la langue française (avant le recopiage des textes à l'ordinateur et la publication des petits livres), de l'aptitude des apprenants à prononcer les sons de la langue (lors de la lecture à haute voix des Petits livres devant la classe), des aptitudes heuristiques (capacité à utiliser les nouvelles technologies).

Le projet suscite la mise en place des habiletés affectives (les savoir-être) et sociales: des attitudes (partage de ses créations avec d'autres personnes, capacité d'ouverture vers l'extérieur et aux différentes cultures), des motivations (le plaisir de l'effort et l'investissement personnel de l'élève dans la tâche sont mobilisés par la création, le sens artistique et l'apprentissage coopératif tandis que l'écriture devient moyen d'expression personnelle et de communication). De l'autre, cette démarche facilite la construction de valeurs comme la coopération sociale, l'entraide, le respect réciproque, la solidarité. D'ailleurs, la publication d'une production finale socialisée, la responsabilisation individuelle (attribution de rôles et répartition de sous-tâches), les rapports de collaboration au sein de la classe et avec les correspondants renforcent le sentiment de compétence, la confiance et l'estime en soi ce qui contribue au développement identitaire. Enfin, à travers l'apprentissage coopératif, le développement des habiletés interpersonnelles et

interculturelles déjà citées, l'ouverture sur la vie, l'action Petits livres favorise la socialisation des élèves, le développement d'une conscience européenne ainsi que leur éducation à la citoyenneté et la démocratie.

Le tableau suivant présente les trois composantes de la compétence communicative mis en œuvre pendant l'exécution de la tâche:

Les trois composantes de la compétence communicative mis en œuvre par le projet

Compétence linguistique <u>Compétence lexicale:</u> <u>Les éléments lexicaux :</u> a. Expressions toutes faites : «Bonjour!», «Salut», «Au revoir», «Çava?», «Oui, çava très bien» b. Locutions figées: «qu'est-ce que c'est? / C'est un/une..», «Qui c'est? / C'est.., Ce sont», «J'ai sommeil, j'ai faim», «Quelle heure il est? / Il est...», «À quelle heure [...] / À [...] heures» b. Champs lexicaux: les affaires de classe, les couleurs, les matières scolaires, la nourriture, les sports, les jeux de la récré, les nombres, les jours de la semaine, la famille, les animaux familiers, les adjectifs descriptifs (grand/ petit, méchant/sympa, drôle/marrant, joli, génial, gentil), les vêtements, les moments de la journée (le matin, le midi, l'après-midi, le soir), les repas (le petit déjeuner, le déjeuner, le goûter, le dîner) c. Les éléments grammaticaux : les articles définis, les articles	Compétence sociolinguistique <u>Marqueurs des relations sociales:</u> Usage et choix des salutations (Bonjour, Salut, Au revoir) <u>Registres de langue :</u> Registre standard	Compétence pragmatique <u>Compétence discursive :</u> Cohérence et cohésion : Peut relier des groupes de mots avec des connecteurs élémentaires tels que «et» <u>Compétence fonctionnelle :</u> Micro-fonctions : saluer, prendre congé, se présenter, demander le nom de quelqu'un, identifier une personne ou un objet, demander/ dire l'âge, exprimer ses goûts, faire des appréciations, demander à quelqu'un ses préférences, présenter quelqu'un (sa famille, son copain, sa copine), présenter son animal, décrire quelqu'un, exprimer des sensations, demander/ donner l'heure, raconter sa journée, Macro-fonctions : description, narration Les schémas d'interaction : question/réponse, salutations/réponse
---	---	---

indéfinis, les pronoms personnels sujets, les pronoms personnels toniques, les adjectifs possessifs, on=nous, <u>Compétence grammaticale :</u> Conjugaisons des verbes avoir, être, s'appeler, verbes en –er (aimer, détester, jouer au/à l'/à la/aux), prendre, faire, les verbes pronominaux, forme négative des verbes, le féminin des adjectifs (en –e), le pluriel des adjectifs (en –s) <u>Compétence sémantique :</u> Relations inter-lexicales (synonymes/antonymes : grand/ petit, méchant/ sympa) <u>Compétence phonologique :</u> Capacité à discriminer et à reproduire les unités sonores de la langue française pendant la lecture à voix haute des petits livres devant les camarades de classe. <u>Compétence orthographique :</u> Capacité à reconnaître et à produire l'orthographe correcte des mots <u>Compétence orthoépique :</u> «Capacité à produire une prononciation correcte à partir de la forme écrite»		
---	--	--

4.5.2. Les représentations des enseignants qui ont utilisé la technique Freinet Petits livres

4.5.2.1 Leurs représentations concernant les bénéfices du projet

1. Développement global de l'élève

a. Développement cognitif

Les enseignants ont déclaré que le projet fait développer la créativité, l'imagination et l'esprit critique, des compétences à l'écrit et à l'oral ainsi que des compétences métacognitives puisque les élèves ont la possibilité de réfléchir à leur faute et de se faire aider par un camarade ou le professeur pour corriger leurs propres productions. L'erreur est donc considérée comme une étape normale du processus d'apprentissage. D'après aussi leurs réponses, le petit livre constitue plutôt un moyen d'expression qui peut amener au développement d'une culture générale et des savoir-faire interculturels s'il est associé à d'autres pratiques comme la correspondance, le programme e-Twinning et les visites culturelles.

b. Développement affectif

Les enseignantes interviewées pensent que l'écriture des mini-livres suscite l'enthousiasme des élèves ce qui permet de rompre avec la routine tandis que le travail scolaire se fait dans la solidarité, l'entraide et l'émulation positive. Dans le cadre du projet, l'enseignant rassure et apporte son aide aux élèves qui travaillent en coopération. Il encourage les expérimentations, la dédramatisation des échecs et la valorisation des réussites. Par conséquent, la mise en place d'un climat de classe favorable fait se rapprocher élèves et enseignants. Les élèves en difficulté se sentent aussi acceptés et bénéficient du soutien et de la reconnaissance de leurs camarades. Ainsi, le sentiment d'appartenir à une équipe et le sentiment d'efficacité personnelle aident à accroître l'estime de soi de tous les élèves. De l'autre côté, les valeurs qui tissent la toile des relations interpersonnelles sont basées sur la coopération, le respect mutuel, le plaisir, le droit à la différence, le partage, l'émulation positive, l'écoute empathique, l'éducation au travail (l'implication au travail commun).

c. Socialisation et éducation à la citoyenneté

D'après les enseignantes, le partage des petits livres avec les correspondants et les amis constitue une occasion d'interactions positives, d'ouverture de l'école sur la vie et donc de socialisation des apprenants de FLE. Les élèves se préparent à l'action sociale en société en assumant des rôles dans l'espace de la classe, en agissant comme des acteurs sociaux (ils deviennent acteurs et lecteurs ou auditeurs). Le projet

favorise le développement des habiletés sociales collaboratives, des capacités de communication, d'organisation, de prise de responsabilités et de parole (pour faire par exemple une présentation de leur travail devant leurs camarades de classe). De plus, cet outil Freinet aide les élèves à s'initier à la vie démocratique en apprenant à exercer leur liberté d'opinion, d'expression et de choix, à réfléchir, à faire des appréciations critiques, à prendre en compte le point de vue d'autrui, à s'écouter les uns les autres, à respecter. Enfin, la possibilité de voter et de sélectionner les meilleurs projets de la classe, suscite chez les élèves le goût de participer dans des processus de décision démocratiques.

2. Stimulation du désir d'apprendre

La totalité des enseignantes considère que le projet favorise la mise en place d'une démarche interdisciplinaire puisqu'il permet d'intégrer l'informatique et les arts plastiques. Certaines enseignantes affirment aussi que toutes les disciplines peuvent être impliquées au projet. Les petits livres en français, écrits pour être envoyés aux correspondants, publiés, exposés à la bibliothèque de la classe, sont lus par de vrais lecteurs. Il s'agit donc d'une communication réelle et authentique ce qui offre un motif réel pour l'utilisation de la langue. De plus, leur petit format d'une feuille de papier A4 est facile à produire et séduisant pour les élèves tandis que la possibilité de choisir le contenu de sa création, augmente aussi la motivation intrinsèque. Le fait que l'action renvoie au vécu des apprenants favorise leur investissement dans la tâche et permet de rompre la monotonie du quotidien scolaire. Les élèves en difficulté ne sont pas marginalisés et cette prise en compte des cheminements individuels augmente les possibilités de réussite. Donc la réalisation du projet stimule le désir d'apprendre et donne du sens aux apprentissages.

4.5.2.2 Les difficultés rencontrées par les enseignants

Relativement aux contraintes liées à la mise en œuvre du projet, les enseignantes ont affirmé être pressées par le temps, le déplacement dans plusieurs écoles, la surpopulation des classes où on retrouve un grand nombre d'élèves en difficulté et l'absentéisme surtout dans l'école qui accueille des élèves Rom. Un certain temps complémentaire est aussi exigé pour le scannage si les Petits livres sont manuscrits et pour l'impression sur des feuilles A4.

De surcroît, la personnalité de l'enseignant, son imagination et son enthousiasme, sa formation adéquate sur l'utilisation des logiciels Microsoft Office Publisher ou Scribus et la technique du pliage jouent un rôle important dans l'implication des élèves dans le projet. Cependant, selon les interviewées, certains enseignants ne sont pas familiarisés avec les nouvelles technologies tandis que les salles

d'informatique ne sont pas toujours disponibles. Des pratiques pédagogiques plus constructivistes sont aussi exigées afin d'amener les élèves à apprendre par la découverte, à travailler en équipes, à encourager la construction collective de nouvelles connaissances selon le potentiel de chacun (la zone proximale de développement selon Vygotsky). Or, la pédagogie transmissive et l'enseignement frontal persistent surtout dans l'enseignement secondaire. D'autres obstacles dans l'enseignement public grec, auxquelles les enseignantes de FLE se sont confrontées, sont le manque d'ordinateurs et de vidéoprojecteurs dans certaines classes, les représentations négatives des parents concernant l'apprentissage des langues étrangères à l'école et le fait que le professeur est parfois chargé de la production des exemplaires dont le coût peut atteindre 50 euros par an.

Au sujet de la coopération avec leurs collègues des autres disciplines, les enseignantes soulignent l'absence de soutien mutuel et le manque d'une culture commune de coopération. Par exemple, une enseignante affirme avoir hésité de partager son expérience du projet avec les autres instituteurs de l'école par crainte de susciter leur envie. En général, les professeurs de FLE du primaire prétendent se sentir en général moins valorisés et reconnus par leurs collègues instituteurs.

4.5.2.3 L'impact de la formation sur l'appropriation des savoir-faire professionnels des enseignants

D'après leurs réponses, les enseignantes ont aussi recours à d'autres techniques Freinet dans leurs classes conjointement aux petits livres comme la correspondance, le conseil de classe, le «Quoi de neuf?», le coin- bibliothèque, les métiers. Or, faute de temps et de coopération avec les autres collègues de l'école, l'application de la totalité de ces outils dans la classe de FLE s'avère difficile.

Cependant, une solide formation à la philosophie de la pédagogie Freinet – P.I est considérée aussi comme prérequis de la mise en œuvre des pratiques. La formation permet aux professeurs de FLE d'améliorer leurs compétences et savoirs et de tirer plus de satisfaction de leur travail en évitant la monotonie et la routine professionnelle. Par exemple, à l'école primaire classée en ZEP, formée à la pédagogie Freinet, l'institution d'une solidarité entre les enseignants permet une approche plus globale de la pédagogie Freinet. Dans ce contexte scolaire et malgré les conditions de travail difficiles, l'enseignante de FLE se sent plus sécurisée à appliquer l'apprentissage collaboratif en cours de FLE et à s'impliquer dans une mise en place interdisciplinaire du projet.

D'autre part, la participation à des communautés comme le réseau Freinet en tant que dispositif de co-formation favorise la réflexion en pratique, les discussions, l'échange de ressources, le partage d'expériences et d'idées. À noter que les professeurs de FLE affirment s'être lancés aux techniques Freinet en tâtonnant c'est à dire la plupart est en position de recherche. Ainsi, les rencontres régulières

avec des collègues ayant des centres d'intérêt communs et les mêmes valeurs pédagogiques donnent aux enseignants le sentiment de ne pas être seuls. Les enseignantes soulignent aussi que la réflexivité ainsi que l'articulation entre théorie et pratique les aident à améliorer leurs compétences professionnelles.

Néanmoins, les difficultés professionnelles vécues par les enseignants de l'école publique grecque, peuvent entraîner un sentiment de mal-être voire même parfois le repli professionnel ainsi que la réticence à la construction d'un parcours personnel de formation.

3. PARTIE III: SYNTHESE

Dans cette troisième partie de notre mémoire nous procéderons à une synthèse ainsi qu'à une vérification des hypothèses présentées dans la deuxième partie.

3.1 Interprétation des résultats.

D'après les résultats analysés, les petits livres favorisent la production d'écrits courts en français (récits, BD, petits poèmes, proverbes, haïkus, recettes), l'expression des sentiments ainsi que la création artistique. Le droit de choisir leur contenu (thème, illustrations) stimule la libre expression tandis que leur petite forme donne envie d'écrire et de lire en français. Ainsi, le désir devient le moteur d'action car il donne aux élèves le goût et le besoin de travail. Dans une parabole¹³ publiée dans *Les Dits de Mathieu*, Freinet parle de l'impossibilité de faire boire un cheval qui n'a pas soif, et insiste sur la nécessité de donner soif à l'enfant, de susciter sa curiosité et son intérêt pour le travail. Selon sa fameuse citation (1994, 110): «Toute méthode est regrettable qui prétend faire boire le cheval qui n'a pas soif. Toute méthode est bonne qui ouvre l'appétit de savoir et aiguise le besoin puissant de travail».

L'acquisition des compétences en français en lecture et en écriture se réalise aussi dans un cadre d'apprentissage coopératif. Cinq des enseignantes interrogées déclarent avoir eu recours à «des institutions» pour encourager les initiatives et les échanges comme le «Quoi de neuf?», «le conseil de classe coopératif» ainsi qu'à d'autres techniques Freinet supplémentaires, la correspondance, la bibliothèque etc. Elles se réfèrent à un mode de fonctionnement dans la classe fondé sur l'acquisition des valeurs démocratiques, la coopération, le respect de la liberté d'opinion, l'entraide, la solidarité, le partage, l'écoute empathique qui vise à «transformer la société à partir de l'école».

Dans ce contexte, le professeur n'est pas le détenteur de la parole et se rend auprès des enfants pour les aider à l'instar de Freinet qui avait abandonné l'estrade pour s'installer au niveau de ses élèves. La prise en compte des désirs, des intérêts, du niveau et des rythmes d'apprentissage de chaque apprenant constitue aussi un moyen de lutte contre l'amotivation et l'échec dans la classe de FLE. Comme nous avons déjà mentionné dans la première partie de notre mémoire, c'est cet équilibre entre le travail individualisé et la coopération qui favorise la personnalisation des apprentissages. D'ailleurs la

¹³ Freinet, C. (1949). Les dits de Mathieu. *L'histoire du cheval qui n'a pas soif* (<https://www.icem-freinet.fr/archives/educ/47-48/2/3.pdf>)

différenciation pédagogique considère le bien-être de l'enfant et la prise en compte du développement global de sa personnalité (aspect cognitif et socio-affectif) comme le prérequis de tout apprentissage. Les résultats de notre enquête montrent que la réalisation des petits livres par les élèves privilégie le développement des compétences communicatives langagières à l'écrit et à l'oral, des stratégies métacognitives (la réflexion sur la faute), de leurs capacités intellectuelles, l'esprit critique, la créativité, l'imagination. La publication d'un produit créatif, le sentiment d'être reconnu et valorisé, favorisent aussi la construction de l'identité personnelle, la responsabilisation individuelle, le renforcement de la confiance et de l'estime de soi. De plus, à travers la coopération les élèves apprennent à communiquer, s'organiser, prendre des décisions, s'entraider, prendre la parole pour présenter leur travail, compétences fondamentales de l'éducation au vivre ensemble, à la socialisation.

De l'autre côté, dans le cadre d'une pédagogie différenciée, la création des mini livres donne l'occasion aux élèves d'écrire pour parler de leur vécu (pour présenter leurs familles, leurs amis, leurs loisirs etc.) tandis qu'elle permet de lier savoirs scolaires et pratiques sociales. Le petit livre est un objet matériel qui a une entité et une utilité sociale. Il est destiné à être publié, offert aux amis, aux correspondants. C'est cette ouverture sur le monde qui donne du sens aux apprentissages et qui favorise le transfert de connaissances. Perrenoud et Freinet se réfèrent à cette finalité de l'école, de préparer les élèves à la vie. En s'engageant dans ce projet créatif, les apprenants sont incités à construire des compétences transversales, l'esprit inventif, les valeurs, la confiance en soi et les habiletés collaboratives déjà citées qui permettent à s'adapter au monde. L'établissement des liens avec deux ou plusieurs disciplines (les TICE, les arts plastiques etc.) assure un apprentissage plus global tandis que l'évaluation consiste à une valorisation des efforts selon le potentiel des élèves.

Notre recherche a montré aussi que l'efficacité du projet, dépend de la personnalité de l'enseignant de FLE, de ses attitudes et de ses compétences professionnelles. De plus, une formation professionnelle basée sur l'action, la coopération entre enseignants et l'acquisition d'un regard réflexif concernant les difficultés ressenties, facilitent la mise en place des situations didactiques favorables à l'apprentissage du français. Ainsi, le partage de pratiques pédagogiques et d'expériences pendant les rencontres organisées régulièrement par le mouvement Freinet grec, favorise la réflexion en action, la co-construction de savoirs et s'adapte à la perspective de l'agir social que nous avons analysée.

Enfin, les élèves deviennent acteurs véritables de leurs apprentissages. Ils apprennent à écrire ensemble, faire ensemble, agir avec les autres, à travers la réalisation d'une tâche réelle. Ils écrivent pour se faire comprendre par de vrais lecteurs. Il s'agit donc d'une action finalisée qui mobilise l'ensemble de savoirs et savoir-faire dont l'apprenant dispose.

3.2 Vérification des hypothèses

La présentation des résultats a démontré que le projet création des petits livres en français tient compte de l'enfant dans sa globalité. Il contribue à l'acquisition des compétences métacognitives et communicatives à l'écrit et à l'oral, tandis qu'il mobilise les capacités cognitives complexes de niveau supérieur, l'esprit critique et la créativité. Il privilégie aussi la construction des habiletés collaboratives, des valeurs indispensables au vivre ensemble, d'une image de soi positive. Il résulte aussi de notre analyse que la tâche fait appel aux expériences des élèves et permet de lier savoirs scolaires et pratiques sociales. Cette ouverture sur le milieu externe donne du sens à ce que l'on apprend à l'école ainsi que le goût de l'effort pour l'apprentissage du français. Enfin, l'élévation du niveau de qualification des professeurs de FLE, est considérée comme un facteur déterminant de l'efficacité des pratiques enseignantes. Par conséquent, toutes les hypothèses suggérées se voient confirmées par notre recherche.

3.3 Discussions et perspectives

Quant à la première partie de notre étude empirique, l'objection qui pourrait être soulevée concerne la représentativité de l'échantillon consulté. En effet sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/> nous ne pouvons consulter que des petits livres réalisés par les élèves du primaire, tandis que nous n'y avons pas trouvé de petits livres créés par des élèves du gymnase public grec. Une des enseignantes du secondaire affirme que les petits livres manuscrits des élèves ont été envoyés aux partenaires français sous format numérique dans le cadre de l'e-Twinning et n'ont pas été reproduits pour être diffusés en dehors de la classe. Deux enseignantes ont tenté d'expérimenter pour la première fois ce projet pendant l'année 2017-2018 dans le cadre de leur formation à la pédagogie Freinet – pédagogie institutionnelle organisée par l'Institut de Politique Éducative. Elles déclarent donc avoir procédé à cette opération-action par «tâtonnement expérimental». Comme la reproduction des exemplaires des mini-livres de leurs élèves n'était pas encore achevée jusqu'au moment de la rédaction de notre mémoire, nous n'avons pas pu y accéder pour les analyser. Cependant, toutes les enseignantes reconnaissent les résultats bénéfiques de cette approche didactique, l'importance de la coopération et de la formation professionnelle.

CONCLUSION

Comme nous avons cité dans la partie théorique, les nouvelles instructions officielles en Grèce ainsi que les perspectives récentes en didactique des langues valorisent l'apprentissage coopératif ainsi que la différenciation pédagogique. La pédagogie Freinet – pédagogie institutionnelle repose sur la coopération tandis qu'elle n'est pas centrée sur les programmes et les matières à enseigner mais sur les besoins et l'épanouissement personnel de l'enfant. L'idée fondatrice est que le travail scolaire doit être choisi et non imposé. Il doit s'effectuer dans des situations authentiques finalisées qui favorisent la libre expression et le tâtonnement expérimental. L'imprimerie scolaire, une des innovations de Freinet se propose de stimuler le désir d'apprendre des élèves par des réalisations ayant une visée sociale. Agir en commun autour d'un projet d'écriture, constitue le point de départ des apprentissages ainsi qu'un moyen d'impliquer les élèves dans leur travail en produisant quelque chose qui a du sens pour eux. La motivation se trouve donc au cœur de l'action.

Notre recherche montre que la création des petits livres en français permet d'inscrire les élèves dans une logique de travail de groupe autour d'un même objectif. Les apprenants prennent plaisir à écrire et à lire leurs textes et se sentent responsables de leur apprentissage car la valorisation de leur travail est aussi associée à la bonne qualité du produit final. Ainsi le travail n'est pas considéré comme synonyme de corvée, au contraire il s'agit d'une tâche socialisée qui suscite l'emploi des capacités intellectuelles et artistiques et des aptitudes sociales. De l'autre côté, l'enseignant joue un rôle primordial dans l'implication de l'ensemble des élèves. En dépit des dysfonctionnements du système éducatif grec, les professeurs de FLE qui ont participé à notre enquête mettent en place une démarche d'enseignement heuristique afin de redonner du sens à leur travail. Elles insistent aussi sur le rôle de l'élévation du niveau de formation professionnelle et de la coopération entre enseignants.

Connac (2012), estime que la diversité d'une part des cultures professionnelles dans les établissements scolaires, d'autre part la reproduction du modèle conventionnel d'enseignement transmissif que l'on a vécu en tant qu'élèves, influent négativement sur l'utilisation de méthodes novatrices et de pratiques coopératives. Néanmoins, la transformation de l'école en profondeur, doit s'appuyer sur les expérimentations innovantes des enseignants et l'investigation scientifique. Par ailleurs, la réforme de structures scolaires et de programmes ne suffit plus, *«il faut toucher aux pratiques, au rapport pédagogique, au contrat didactique, aux cultures professionnelles, à la collaboration entre enseignants»* qui ne peuvent pas changer seulement par des lois nouvelles (Perrenoud, 1997,163).

Florence Saint-Luc (2009) nous apporte des éléments pour une réflexion sur l'exemple de la Finlande, le rôle essentiel joué par les pédagogies coopératives dans l'organisation de la formation des enseignants et la mise en place du système d'éducation finlandais. Il est à noter que, dans ce pays, le mouvement finlandais de l'École moderne, fondé en 1985, a eu un impact extrêmement positif sur la rédaction des programmes officiels. À cet égard, les piliers de l'enseignement officiel sont en cohérence avec les principes des pédagogies actives et coopératives. L'école doit promouvoir l'ouverture sur la vie, la coopération, l'éducation à la démocratie, la découverte du milieu, le développement de l'autonomie et de la créativité, l'auto-socio-construction des savoirs. Or, ce modèle éducatif pourrait-il être transférable dans d'autres pays et d'autres contextes?

Florence Saint-Luc considère que la question de la transférabilité de cette expérience est liée à un choix d'éducation populaire inclusive vouée à améliorer les performances de tous élèves indépendamment de leur milieu socioéconomique. Cependant, dans des contextes de compétition et de sélection, dans des pays où sévissent des cultures professionnelles individualistes, l'approche active et coopérative pourrait entraîner des réactions de rejet.

La clé de la réussite du système éducatif finlandais réside aussi dans un niveau de formation très élevé des enseignants qui les amène à construire une posture de praticien-chercheur. Florence Saint-Luc (2011), dans le cadre d'une recherche-action collaborative internationale, réalisée durant son travail de thèse, ouvre des perspectives sur la formation des enseignants et de leurs formateurs. Ses propositions sont fondées sur une étude d'Édgar Morin¹⁴ concernant les finalités éducatives, effectuée à la demande de l'Unesco. Elle plaide donc pour une éducation à visée humaniste et démocratique, pour un modèle d'autoformation coopérative fondé sur l'articulation entre tâtonnement expérimental et coopération :

La coopération pourrait tenir une réelle place dans la formation: elle est un moyen très utile à la formation professionnelle en même temps qu'une compétence relationnelle qu'il faut développer chez l'adulte. L'analyse du fonctionnement et des effets pratiques de ce type de fonctionnement pédagogique donne les clés nécessaires à des mises en place de même structure avec les enfants.

(Saint-Luc, 2011, 314)

¹⁴ Morin, E. (1999) *Les sept savoirs nécessaires à l'éducation du futur*. Paris : Seuil

L'expérience finlandaise en matière d'éducation montre donc que la promotion des valeurs de coopération, le développement de la réflexivité et de la créativité ne constituent qu'une utopie réalisable en même temps qu'un défi.

ΡΕΦΕΡΕΝΤΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ

- Bagnoli, P., Dotti, E., Praderi, R., & Ruel, V. (2010). La perspective actionnelle : Didactique et pédagogie par l'action en Interlangue. *Trabajo presentado en el 3er. Foro de Lenguas de ANEP, 8-10 d'octubre 2010, Montevideo*
- Bardin, L. (1977). *L'analyse de contenu*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Blanchet, A. & Gotman, A. (1992). *L'entretien: L'enquête et ses méthodes*. Paris: Armand Colin.
- Bordallo, I. & Ginestet, J-P. (1993). *Pour une pédagogie du projet*, Paris :Hachette.
- Bourguignon, C. (2007), Apprendre et enseigner les langues dans la perspective actionnelle : le scénario d'apprentissage-action. *Assemblée Générale de la Régionale de l'APLV de Grenoble, le 7 mars 2007*. Consulté le 6/2/2018, disponible sur : <http://www.aplv-languesmodernes.org/spip.php?article865>
- Chabrun, C. (2015). *Entrer en pédagogie Freinet*. Libertalia.
- Connac S. (2012). La pédagogie coopérative. *L'école des parents*, Vol 5 (no 598), 24-25, Consulté le 23/11/2017, disponible sur : <https://www.cairn.info/revue-l-ecole-des-parents-2012-5-page-24.htm>
- Connac, S. (2013). *La personnalisation des apprentissages. Agir face à l'hétérogénéité, à l'école et au collège*. Paris: ESF.
- Connac, S. (2016). *Apprendre avec les pédagogies coopératives. Démarches et outils pour l'école*. Paris : ESF.
- Conseil de l'Europe (2000). *Cadre européen commun de référence pour les langues*. Paris: Didier.
- Freinet, C. (1967). Le journal scolaire. *Le nouvel éducateur*, n 177, 30. Consulté le 5/2/2018, disponible sur : <https://www.icem-freinet.fr/archives/ne/ne/177/177-30.pdf>
- Freinet, C. (1994). *Œuvres pédagogiques*. Paris: Seuil.
- Freinet, E. (1977). *L'Itinéraire de Célestin Freinet: La libre expression dans la pédagogie Freinet*. Paris : Payot.

Gumbel, P. (2015). *Ces écoles pas comme les autres. À la rencontre des dissidents de l'éducation*. La librairie Vuibert

Huber, M. (2005). *Apprendre en projets*. Lyon: Chronique Sociale.

Institut Pédagogique Hellénique (2013). *Guide de l'enseignant des langues vivantes*, disponible sur <http://digitalschool.minedu.gov.gr>

Institut Pédagogique Hellénique (2011). *Programme d'études commun des langues vivantes*, disponible sur http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps/Ξένες_Γλώσσες/ΠΣ_Ξένων_Γλωσσών.PDF.

Institut Pédagogique Hellénique (2011). *Projet pilote concernant l'application du Programme d'études commun des langues vivantes*, disponible sur <http://rcel.enl.uoa.gr/xenesglosses/edu.htm>

Institut Pédagogique Hellénique (2011). *Les langues vivantes à l'école*, disponible sur <http://rcel.enl.uoa.gr/xenesglosses/edu.htm>

Institut Pédagogique Hellénique (2012). *Programme majeur de formation des enseignants*, disponible sur <http://www.epimorfosi.edu.gr/>

Lahlou, S. (2013). Le «Petit livre» en classe de langue étrangère: une idée pour développer le goût de la lecture et de l'écriture et pour motiver à communiquer. *Contact*, Vol 13 (No 61), 32-34

Le Gal, J. (1997). La pédagogie Freinet et les droits de l'enfant. A. Lamihi (dir), *Freinet et l'École moderne* (137-143). Ivan Davy Éditeur.

Le Gal, J. (2007). Pour que les droits de l'enfant puissent s'exercer à l'école. *Journal du droit des jeunes*, (N°263), 16-20. Consulté le 23/1/2018, disponible sur <https://www.cairn.info/revue-journal-du-droit-des-jeunes-2007-3-page-16.htm>

Lobrot, M. (1997). La pratique du groupe chez Freinet. A. Lamihi (dir), *Freinet et l'École moderne* (57-60). Ivan Davy Éditeur.

Perrenoud, Ph. (1997). *Pédagogie différenciée: Des intentions à l'action*. Paris: ESF

Perrenoud, Ph. (1999). *Dix nouvelles compétences pour enseigner. Invitation au voyage*. Paris: ESF.

Perrenoud, Ph. (1999). *Apprendre à l'école à travers des projets : pourquoi ? comment ?*, disponible sur :

https://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php_main/php_1999/1999_17.html

Peyronie, H. (1998). *Freinet, 70 ans après – une pédagogie du travail et de la dédicace*. Presses Universitaires de Caen.

Peyronie, H. (1999). *Célestin Freinet. Pédagogie et émancipation*. Paris: Hachette.

Piraud- Rouet, C. (2010). *Écoles différentes. Des pédagogies pour grandir et apprendre autrement*. Paris: Éditions Fabert.

Proskolli, A. (1999). *Différencier les composantes de FLE pour optimiser l'apprentissage*. Patras: Université Ouverte Hellénique

Przesmycki, H. (1991). *Pédagogie différenciée*. Paris: Hachette.

Puren, C. (2006). De l'approche communicative à la perspective actionnelle. *Le Français dans le Monde*, sept.-oct. 2006, n° 347, 37-40. [Consulté le 2 février 2018], disponible sur : <https://www.christianpuren.com/mes-travaux/2006g/>.

Puren, C. (2006). La perspective actionnelle. Vers une nouvelle cohérence didactique. *Le Français dans le Monde*, nov.-déc. 2006, n° 348, 42-44. [Consulté le 2 février 2018], disponible sur : [file:///C:/Users/User/Downloads/PUREN_2006h_Entr%C3%A9es_unit%C3%A9s_didactiques_revue+FLM_n348%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/PUREN_2006h_Entr%C3%A9es_unit%C3%A9s_didactiques_revue+FLM_n348%20(3).pdf)

Puren, C. (2009). Variation sur le thème de l'agir social en didactique des langues-cultures étrangères. *Les Langues Modernes*. Consulté le 7 février 2018, disponible sur : [file:///C:/Users/User/Downloads/PUREN_2009b_variations_theme_agir_social%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/PUREN_2009b_variations_theme_agir_social%20(1).pdf)

Puren, C. (2013). *La pédagogie de projet dans la mise en œuvre de la perspective actionnelle*. Consulté le 7 février 2018, disponible sur : <http://www.christianpuren.com/mes-travaux-liste-et-liens/2014b/> .

Reuter, Y. (2007). *Une école Freinet. Fonctionnements et effets d'une pédagogie alternative en milieu populaire*. Paris : L'Harmattan.

Saint-Luc, F. (2009). Éducation et formation des enseignants en Finlande : la place des pédagogies actives et coopératives. *SpécifiCITés* no 2, p. 217-230. doi 10.3917/spec.002.0217

Saint-Luc, F. (2011). *De la confrontation coopérative interculturelle à l'autoformation coopérative : le cas des formateurs d'enseignants au sein du mouvement international de l'École Moderne* (Thèse de Sciences de l'Éducation), Université d'Aix-Marseille I/ Université de Provence

Schlemminger, G. (2001). *La pédagogie Freinet en classe de langue vivante*. Nantes: ICEM-Pédagogie Freinet.

Testanière, J., Debarbieux, É. & Clanché, P. (1999). *La Pédagogie Freinet : Mises à jour et perspectives*. Presses Universitaires de Bordeaux

Trim, J. (2002). *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Guide pour les utilisateurs*. Strasbourg: Division des Politiques Linguistiques

Λάχλου, Σ., Μπαλτάς, Χ. & Καρακατσάνη, Δ. (2017). *Célestin Freinet. Θεσμική και κριτική παιδαγωγική. Για ένα ελεύθερο, ανοιχτό και συνεργατικό σχολείο*. Αθήνα: Οι εκδόσεις των συναδέλφων

SITOGRAPHIE

<http://pilotikofreinet.weebly.com/>

<https://skasiarxeio.wordpress.com/>

<http://mikra-vivlia.weebly.com/>

<http://users.sch.gr/solahlou/globalsch-autosch/iware/>

<https://www.icem-pedagogie-freinet.org/>

http://www.calandreta-bearn.org/federacion-calandreta/?page_id=340

<http://petitslivres.free.fr/>

<http://www.lecriverson.fr/>

FILMOGRAPHIE

Levy-Corti, P. (Producteur) & Le Chanois, J-P. (Metteur en scène). (1949). *L'école buissonnière* [film].

France : Coopérative Générale du Cinéma Français, UGC

<https://www.youtube.com/watch?v=dQctXzMQW8k>

Losset, D. (Metteur en scène). (2006). *Le maître qui laissait les enfants rêver* [téléfilm historique].

France : France 3 & MFP

https://www.youtube.com/watch?v=8p_rOjpgEdc

TABLE DE MATIÈRES

ΡΕΣΥΜΕ	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	v
INTRODUCTION	1
PARTIE I : FONDEMENTS THÉORIQUES	3
1. LES PÉDAGOGIES COOPÉRATIVES	3
1.1 Les éléments caractéristiques des pédagogies coopératives	3
1.2 Le mouvement Freinet et l'École moderne.....	4
1.2.1 Contexte historique.....	4
1.2.2 Les techniques de la pédagogie Freinet.....	6
1.2.3 Les principes fondamentaux de la pédagogie Freinet en classe de langue	9
1.3 Les Pédagogies Institutionnelles	9
2. LA PÉDAGOGIE DIFFÉRENCIÉE.....	12
2.1. Différentiation des apprentissages.....	12
2.2. Différenciation et transfert de connaissances.....	13
2.3. Différenciation et pratiques pédagogiques.....	14
2.3.1 Diversifier les objectifs et les contenus d'apprentissage	14
2.3.2 Différencier les activités et les tâches.....	15
2.3.3 Différencier les pratiques d'évaluation	16
2.4. Contraintes de la pédagogie différenciée.....	18
3. LES NOUVELLES TENDANCES EN DIDACTIQUE DES LANGUES	19
3.1. La perspective actionnelle privilégiée par le CECRL	19
3.2. L'approche co-actionnelle de Puren	20
3.3. L'approche communic-actionnelle de Bourguignon	21
3.4. Les instructions officielles en Grèce	22
3.4.1. Le Programme d'Études Commun des Langues Vivantes	22
3.4.2. Le Guide de l'Enseignant des Langues Vivantes.....	22
PARTIE II: LA RECHERCHE	24
1. La problématique	24
2. Hypothèses de la recherche.....	24
3. Objectifs de la recherche	25

4. L'identité de la recherche	25
4.1. La méthode	25
4.2. Le public et l'échantillon	26
4.3. Les outils de collecte des données	26
4.4. Les conditions du déroulement de la recherche	28
4.5. Les résultats de l'enquête.....	28
4.5.1 Analyse des documents écrits produits par les élèves	28
4.5.2. Les représentations des enseignants qui ont utilisé la technique Freinet Petits livres	33
4.5.2.1 Leurs représentations concernant les bénéfices du projet	33
4.5.2.2 Les difficultés rencontrées par les enseignants	34
4.5.2.3 L'impact de la formation sur l'appropriation des savoir-faire professionnels des enseignants.....	35
3. PARTIE III: SYNTHÈSE.....	37
3.1 Interprétation des résultats.	37
3.2 Vérification des hypothèses	39
3.3 Discussions et perspectives.....	39
CONCLUSION.....	40
RÉFÉRENCES BIBLIOGRAPHIQUES	43
SITOGRAPHIE	46
FILMOGRAPHIE.....	47
TABLE DE MATIÈRES.....	48
ANNEXES	50
Exemplaires de petits livres	50
Grille d'analyse des petits livres produits par les élèves	55
Grille d'analyse thématique des discours produits par les entretiens	68
Guide de l'entretien.....	79
Interview 1.....	81
Interview 2.....	86
Interview 3.....	91
Interview 4.....	97
Interview 5.....	107
Interview 6.....	119

ANNEXES

Exemplaires de petits livres

(publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/>)

Les petits livres exposés en classe

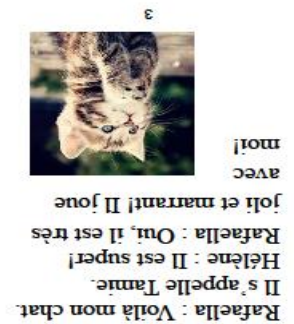

Les petits livres envoyés par correspondance interscolaire

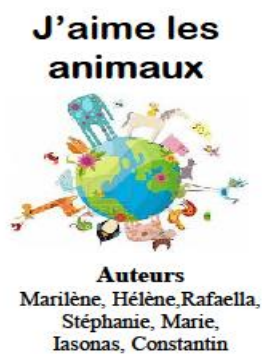

4e école primaire de Paiania
2016-17
<http://mikra-vivlia.weebly.com>

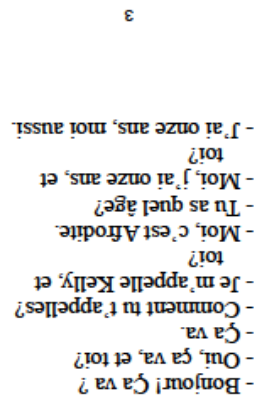
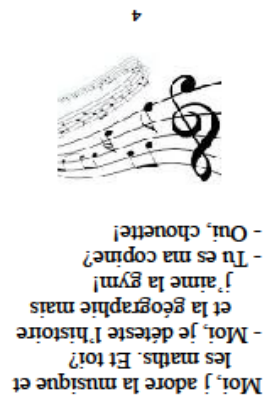
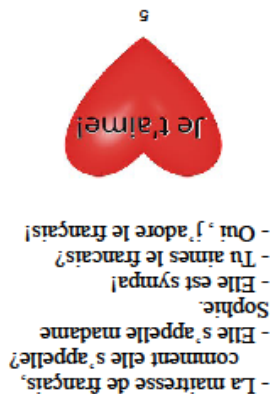
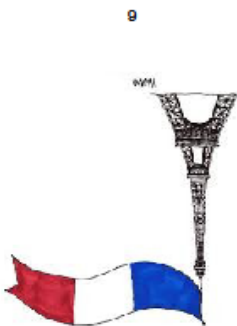
Marilène: Salut
Marilène: Ça va?
Hélène: Oui, ça va très bien!
Marilène: C'est ton chien? C'est un garçon?
Hélène: Oui, il s'appelle Aris!
Marilène: Il est grand!
Il a quel âge?
Hélène: Il a dix ans!

Marilène: Il est méchant?
Hélène: Non, il est très gentil. Il joue avec les chats!

1

2

- Bonjour! Ça va?
- Salut! Oui, ça va très bien!
- Comment tu t'appelles?
- Je m'appelle Angélique, et toi?
- Je m'appelle Irène.
- Tu as quel âge?
- J'ai onze ans et toi?
- J'ai onze ans, moi aussi.
- Tu joues à cache-cache avec moi?
- Oui, chouette!

- Moi, j'adore les maths et la gym. Et toi?
- Moi, je déteste la géographie mais j'aime la gym.
- Tu es mon amie?
- Oui, super!

1

2

7

- Bonjour les enfants!
Je m'appelle madame
Lahlou. Mon prénom
c'est Sophie.
- Bonjour madame!

5

Madame Sophie
madame Sophie.
- Elle s'appelle
la maîtresse ?
- Comment s'appelle
- Oui ça va très bien
Ça va ?
- Salut Frixos !
- Salut Stathis!

Édité par :
3e École primaire de Spata
2015-16

- Bonjour !
- Bonjour !
- Comment tu t'appelles?
- Je m'appelle Stathis.
Et toi?
- Moi, je m'appelle
Marie.
- C'est quoi ton nom?
- Mon nom c'est Vlahou.

- Salut, Irène!
Ça va ?
- Salut Piere.
Oui, Ça va très bien
- Au revoir, Irène
- Salut, Pierre!

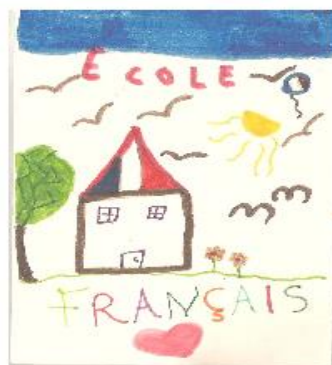

4

- Et toi, comment tu
t'appelles?
- Moi, c'est Paul.
- C'est quoi, ton nom?
- Mon nom c'est
Leclerc.

3e école primaire de
Spata
2015-16

Auteurs:
Elena, Kostantis, Efi, Danaë

1

- Bonjour , les enfants!
Je m'appelle madame
Lahlou.
Mon prénom
c'est Sofia!
- Bonjour madame!

2

Grille d'analyse des petits livres produits par les élèves (publiés sur le site <http://mikra-vivlia.weebly.com/>)

		Domaine cognitif	Domaine affectif	Dimension sociale
Public : Niveau : Classe:	A1- 5ème et 6ème (école primaire)			
Types de projets :	Individuels de groupe collectifs (correspondance interscolaire)			
Les thèmes privilégiés (CECRL, 2005, 45) qui relèvent du domaine personnel choisis par les élèves correspondent aux catégories thématiques du Threshold Level 1990 (Chapitre 7):	«Vie privée du sujet» : -«caractérisation personnelle : se présenter (nom, âge, sexe), la famille, apparence physique (grand/petit etc.), traits de personnalité (sympa, gentil, méchant etc.)» -«maison, foyer et environnement : les animaux familiers»		Autonomie et initiative, motivation intrinsèque (tâche centrée sur l'apprenant, liberté de choisir la thématique de son travail)	

	-«vie quotidienne : routines quotidiennes (se lever, aller à l'école, prendre son petit déjeuner, son dîner..., faire ses devoirs, etc.), les repas de la journée (le petit déjeuner, le déjeuner, le goûter, le dîner)» -«Congés et loisirs : les sports (le football, le volleyball, le tennis, le basket etc., jouer au, à la, à l', aux), centres d'intérêt et passe-temps (les jeux de la récré)» -«éducation : les matières scolaires» -«Les vêtements et la mode» -«Nourriture et boissons»			
Finalité du projet «Petits livres» :			Communication réelle et authentique qui donne sens à l'apprentissage (échanger, partager, correspondre, agir ensemble), Les petits livres sont écrits pour être lus par	Construction d'un vivre ensemble commun au sein duquel chacun est reconnu et respecté (apprendre à vivre en collectivité avec des règles de vie donc éducation à la

			des vrais lecteurs, ils sont aussi destinés à être publiés sur le site de l'école	citoyenneté et à la démocratie): <u>1. Au sein de l'institution scolaire :</u> -les élèves placés en situation d'acteurs assument des rôles : ils deviennent écrivains (qui s'expriment) et lecteurs ou auditeurs qui ont un regard sur le livre (développement de l'esprit critique) -possibilité de création de bibliothèques <u>2. Ouverture sur la société et la vie/ socialisation des élèves à travers la réalisation de tâches réelles sociales :</u> -Publication des produits terminés sur le site http://mikra-vivlia.weebly.com/ ou sur le site de l'école
--	--	--	---	--

				-possibilité de partage avec d'autres élèves et d'autres écoles - communication et échange d'expériences et des idées avec les correspondants : chacun est en position d'apprendre des expériences apportés par les autres (démocratie)
Disciplines mises en jeu dans le projet :	L'informatique (utilisation des logiciels Word, Microsoft Office Publisher, scannage, impression)			
Opérations cognitives impliquées par la tâche Selon Bloom :		-complexes de niveau supérieur : l'esprit critique : «la capacité à porter un regard à la fois analytique et critique sur un travail personnel ou sur un document » (Tagliante, 1991,21) ¹⁵		

¹⁵Tagliante, C. (1991). *L'évaluation*. Paris :Clé International.

Selon V. & G. de Landsheere :		-l'expression: la tâche sociale finale fait appel à la personnalité et à la créativité de l'élève		
Activités de communication langagière (selon le CECRL, 2005) : <u>Activités de production :</u> Production orale : Production écrite : <u>Activités de réception :</u> Écoute : Lecture :		<u>Tâches langagières :</u> -«s'adresser à un auditoire» (<u>prise de parole</u> et lecture des textes écrits à haute voix devant le groupe classe) -«écrire des textes libres» (écriture créative) : «écrire des phrases et d'expressions simples sur lui/elle-même et des personnages imaginaires où ils vivent et ce qu'ils font» -«comprendre en tant qu'auditeur» (lors de présentations des Petits livres) -«comprendre la correspondance» -«lire pour le plaisir»: («comprendre des textes très courts et très simples, phrase par phrase, en relevant des		

		noms, des mots familiers et des expressions très élémentaires et en relisant si nécessaire»)		
Compétences générales visées				Le projet favorise l'éducation civique et la construction de la citoyenneté à travers l'acquisition de <u>compétences générales transversales</u>: le développement des habiletés collaboratives, l'ouverture vers l'extérieur, la prise de conscience interculturelle, les rapports sociaux basés sur le respect réciproque, la solidarité, la collaboration.
Savoir :		-culture générale: expérience culturelle: connaissance des classes et des élèves français par la correspondance -savoir socioculturel : <u>la vie quotidienne</u> (partager avec d'autres élèves ses activités de loisir,		

		ses habitudes quotidiennes...) <u>les relations interpersonnelles:</u> -relations de solidarité avec les correspondants français et de coopération <u>-prise de conscience</u> <u>interculturelle</u> : confrontation avec des personnes de culture différente et conscience des ressemblances et des différences entre «<i>le monde d'où l'on vient</i>» et «<i>le monde de la communauté cible</i>» (CECRL, 2005, 83)		
Savoir-faire :		<u>-aptitudes pratiques</u> : utiliser l'ordinateur et le logiciel Microsoft Office Publisher, plier une feuille A4 afin de créer un petit livre, dessiner et illustrer un livre (stimulation de la créativité, de l'imagination), créer et organiser une mini- bibliothèque pour les Petits livres <u>-savoir-faire interculturels</u> :		<u>-aptitudes sociales / habiletés collaboratives à travers l'apprentissage coopératif</u> : savoir s'organiser, travailler en équipes, prendre des décisions, prendre des initiatives, gérer son temps, communiquer, s'entraider, prendre la parole pour présenter son travail

		«capacité d'établir une relation entre la culture d'origine et la culture étrangère» et «d'aller au-delà de relations superficielles stéréotypées» (CECRL, 2005, 84) (l'expérience de l'altérité à travers la correspondance interscolaire avec des écoles françaises amène une compétence interculturelle)		<u>La prise de parole en classe est une compétence fondamentale de l'éducation au vivre ensemble.</u>
Savoir-être :		-style cognitif : divergent	-les attitudes: ouverture de l'école vers l'extérieur (faire lire aux autres les Petits livres), ouverture à l'altérité, partage de ses idées, de ses expériences avec les autres, intérêt et utilité des savoirs scolaires. -les motivations : - motivation intrinsèque (envie d'apprendre) : le plaisir de l'effort et l'investissement personnel de l'élève dans la tâche (le	

			goût de travail), mobilisés par la création, le sens artistique et l'apprentissage coopératif, constituent les moteurs de l'action. - l'écriture comme moyen d'expression personnelle et de communication <u>-Les valeurs :</u> coopération sociale, collaboration, entraide, partage, respect, solidarité, écrire ensemble, faire ensemble, vivre ensemble, citoyenneté, démocratie <u>-développement identitaire :</u> sur le plan de son image de lui-même, la création artistique (dessins, peintures), la publication d'un produit créatif, la responsabilisation individuelle (attribution de	
--	--	--	--	--

			rôles et répartition de sous-tâches), les rapports de collaboration au sein de la classe et avec les correspondants renforcent le sentiment de compétence et l'estime de soi.	
Savoir apprendre :		-«<u>conscience de la langue et de la communication</u>»: les élèves sont amenés à réfléchir sur les principes de l'utilisation de la langue française avant le recopiage des textes à l'ordinateur et la publication des petits livres -«<u>conscience et aptitudes phonétiques</u>» : compréhension et maîtrise du processus de réception et de production des sons lors de la présentation des Petits livres devant le groupe classe. -«<u>aptitudes à l'étude</u>» : capacité d'apprendre de manière efficace par la participation à des tâches à la fois		

		scolaires et sociales -« <i>aptitudes heuristiques</i> » : capacité à utiliser les nouvelles technologies (ce qui favorise le développement de l'autonomie de l'élève)		
	Compétences communicatives langagières			
Compétences linguistiques				
Compétence lexicale :	1. Les éléments lexicaux : a. Expressions toutes faites : Bonjour!, Salut, Au revoir, Çava?, Oui, çava très bien b. Locutions figées: qu'est-ce que c'est? / C'est un/une., Qui c'est? / C'est..., Ce sont, J'ai sommeil, j'ai faim, Quelle heure il est? / Il est..., À quelle heure [...] ? / À [...] heures b. Champs lexicaux: les affaires de classe, les couleurs, les matières scolaires, la nourriture, les sports, les jeux de la récré, les nombres, les jours de la semaine, la famille, les animaux familiers, les adjectifs descriptifs (grand/ petit, méchant/sympa, drôle/marrant, joli, génial, gentil), les vêtements, les moments de la journée (le matin, le midi, l'après-midi, le soir), les repas (le petit déjeuner, le déjeuner, le goûter, le dîner) 2. Les éléments grammaticaux : les articles définis, les articles indéfinis, les pronoms personnels sujets, les pronoms			

	personnels toniques, les adjectifs possessifs, on=nous,
<u>Compétence grammaticale :</u>	Conjugaisons des verbes avoir, être, s'appeler, verbes en –er (aimer, détester, jouer au/à l'/à la/aux), prendre, faire, les verbes pronominaux, forme négative des verbes, le féminin des adjectifs (en –e), le pluriel des adjectifs (en –s),
<u>Compétence sémantique :</u>	Relations inter-lexicales (synonymes/antonymes : grand/ petit, méchant/ sympa)
<u>Compétence phonologique :</u>	Capacité à discriminer et à reproduire les unités sonores de la langue française pendant la lecture à voix haute des petits livres devant les camarades de classe.
<u>Compétence orthographique :</u>	Capacité à reconnaître et à produire l'orthographe correcte des mots
<u>Compétence orthoépique :</u>	«Capacité à produire une prononciation correcte à partir de la forme écrite»
<u>Compétence sociolinguistique</u>	
<u>Marqueurs des relations sociales</u>	Usage et choix des salutations (Bonjour, Salut, Au revoir)
Registres de langue :	Registre standard
<u>Compétence pragmatique</u>	
-Compétence discursive : cohérence et cohésion	Peut relier des groupes de mots avec des connecteurs élémentaires tels que «et»

-Compétence fonctionnelle : 1. Micro-fonctions : 2. Macro-fonctions : 3. Les schémas d'interaction :	saluer, prendre congé, se présenter, demander le nom de quelqu'un, identifier une personne ou un objet, demander/ dire l'âge, exprimer ses goûts, faire des appréciations, demander à quelqu'un ses préférences, présenter quelqu'un (sa famille, son copain, sa copine), présenter son animal, décrire quelqu'un, exprimer des sensations, demander/ donner l'heure, raconter sa journée, description, narration question/réponse, salutations/réponse
--	--

Grille d'analyse thématique des discours produits par les entretiens

<u>A. BENEFICES DE L'OPÉRATION-ACTION PETITS LIVRES</u>
<u>1. Développement global de l'élève</u>
<u>a. Développement cognitif</u>
<u>Savoir:</u> Culture générale: expérience culturelle: être en contact avec les correspondants à travers l'échange des Petits livres Prise de conscience interculturelle (Q6), Savoir socio-culturel (Q1): [Le projet peut amener au développement des savoir-faire interculturels s'il est associé à d'autres pratiques ex. la correspondance, le programme e-Twinning, les visites culturelles, Le petit livre constitue plutôt un moyen d'expression «όχι ότι τα ίδια τα Μικρά βιβλία τους φέρνουν σε επαφή με το γαλλικό πολιτισμό, δεν μπορώ να πω ότι συμβάλλουν άμεσα σε αυτό στο να γνωρίσουν το γαλλικό πολιτισμό μέσα από τα μικρά βιβλία...εκτός αν έχουν ένα θέμα που τους απασχολεί με τον πολιτισμό, μετά να το παρουσιάσουν σε μικρά βιβλιαράκια...[...] έκανε μια συνάδελφος με τη γαλλική κουζίνα, το θέμα τους δεν θυμάμαι νομίζω ήταν η κουζίνα...οι συνταγές...και τα κάνανε μικρά βιβλιαράκια...[...] δεν είναι ότι ανακαλύψανε τον πολιτισμό μέσα απ' αυτό...ήταν ο τρόπος για να το εκθέσουνε...η δουλειά τους...», «Άρα μέσω του πρότζεκτ μικρά βιβλία μπορούν οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις για την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των μαθητών στη Γαλλία; - Δεν το έχω αναπτύξει τόσο, είναι πιο περιορισμένο στο γλωσσικό γνωστικό αντικείμενο», «-Είδα τα μικρά βιβλία που μου έστειλες...Μου είπες ότι αυτά έγιναν στο πλαίσιο του e-twinning...-Ναι έγιναν στο πλαίσιο του e-twinning...», «-Όσον αφορά την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής συνείδησης...-Είναι και αυτό ένα εργαλείο, όμως πολύ πιο σοβαρό εργαλείο διαπολιτισμικό είναι ένα πρόγραμμα που θα κάνεις...»] <u>Savoir-faire :</u>

-Stimulation de la créativité et de l'imagination, de l'esprit critique :

Savoir apprendre : «conscience de la langue et de la communication» : développement des compétences métacognitives (Q3) : [(Les élèves sont aidés à réfléchir à la faute, à corriger leurs propres productions, («*Πριν καθαρογράψουν τα παιδιά τα κείμενά τους πάνω στα μικρά βιβλία τα γράφουν κάπου πρόχειρα, και εγώ τα συγκεντρώνω, κάποια κομμάτια που πιστεύω ότι χρειάζονται βελτίωση τα αντιγράφω στο πίνακα και όλοι μαζί σκεφτόμαστε πως μπορεί να ειπωθεί καλύτερα. Με τον τρόπο αυτό σκέφτονται σχετικά με τα λάθη τους και τα διορθώνουν μόνοι τους*»)), L'erreur n'est pas stigmatisée, elle est considérée comme normale («*Ξέρουν και τα παιδάκια ότι βρίσκονται στα πρώτα στάδια και το λάθος είναι φυσιολογικό να γίνεται [...]*»), Possibilité de se faire aider par un camarade ou le professeur («*Εγώ γυρίζω γύρω γύρω την ώρα που γράφουν τα παιδάκια και τους λέω, εδώ αυτό το χούμει μάθει δέστε το, ή αυτό δεν το ξέρεις, γράψτο μου στα ελληνικά για να σε βοηθήσω να στο πω στα γαλλικά... και το γράφουνε, ό,τι το ξέρουν και είναι λάθος, τους λέω πού θα το βρούνε*», «*Αν είναι κάποιος που μπορεί μόνος του να βοηθήσει τον εαυτό του ή το συμμαθητή του...το καλύτερο είναι μεταξύ τους, ο ένας να διορθώνει τα λάθη του αλλουνού*», «*γράφουμε κάτι, το διορθώνουμε...ψάχνουμε το λάθος μας...μαθαίνουμε για ένα κείμενο που έχει πραγματικούς αποδέκτες, άρα έχουν επιθυμία να προσέξουνε και να βρούνε τα λάθη τους και να επιμεληθούνε και το κείμενό τους...*»),]

Développement des compétences communicatives à l'écrit et à l'oral (Q14) : [Le projet, effectué dans un contexte socioconstructiviste, fait développer des compétences à l'écrit e à l'oral]

b. Développement affectif

Construction d'un climat favorable au sein de la classe (Q4), (Q5) : [Le travail scolaire se fait dans la solidarité, l'entraide, l'émulation positive («*Ναι, θα σου πω και ένα παράδειγμα...υπάρχει ένα παιδί στη τάξη το οποίο είναι από το Πακιστάν...και αυτό το παιδί δεν μιλάει καθόλου ελληνικά, μιλάει κάτι λίγα αγγλικά, κάνει τρομερή προσπάθεια στα*

γαλλικά...τον είχα βάλει σε μια ομάδα με τα παιδιά...μπορέσανε έτσι λίγο να τον βοηθήσουνε...να κάνει κάτι και αυτός και να τον ενισχύουνε ...όλο τον παινεύανε «κυρία κοιτάζτε πώς προσπάθησε ο Ουσμάν»...»), Les élèves travaillent en coopération, L'enseignant encourage, rassure, apporte son aide («τους επιβραβεύω για να μην νιώθουν ότι είναι πιο πίσω...να μην τα περιθωριοποιήσεις...αυτό είναι το ζήτημα...»), Il laisse les élèves expérimenter et agir, Dédramatisation des échecs («ανάλογα με τις δεξιότητές τους, και με τα ενδιαφέροντά τους αλλά σε αυτό που είναι καλοί...και οι ίδιοι αισθάνονται δυνατοί, ωραίοι μετά, δεν νιώθουν μία αποτυχία...»), Valorisation des réussites (να αισθάνονται και τα ίδια καλά γι' αυτό που κάνουνε και να χαίρονται, «κυρία μόνη μου το έφτιαξα...δεν ζωγραφίζω καλά...», «δεν πειράζει που δεν ζωγραφίζεις καλά και μόνο που το προσπάθησες, και μόνο που το φαντάστηκες μια χαρά είναι...»), L'acquisition des savoirs est fondé sur une voie heuristique, Prise en compte des rythmes d'apprentissage, de la diversité culturelle, des potentialités individuelles de chaque enfant («[...] θέλουμε να κάνουμε ένα μάθημα πιο δομημένο αλλά τελικά καμιά φορά ξεχνάμε και τις ανάγκες των παιδιών, αυτά τα παιδιά είτε είναι Ρωσοπόντιοι είτε Ρομά είναι τέταρτο γλωσσικό σύστημα ,άλλη γλώσσα μιλούν στο σπίτι, η γλώσσα του σχολείου είναι άλλη, τα αγγλικά και ερχόμαστε εμείς τέταρτη γλώσσα.», «[...] πρέπει να πηγαίνω πάντα με το ρυθμό των παιδιών και υπάρχουν πάντα πέντε έξι παιδιά εξαιρετικά δύσκολα είτε γιατί είναι αλλοδαπά, είτε γιατί έχουνε διάσπαση είτε γιατί...έχουμε πάρα πολλά τέτοια θέματα...[...], L'encouragement des élèves à l'expression libre et spontanée instaure un climat qui favorise l'épanouissement («Κάθε φορά που το παιδί έχει την ευκαιρία να φύγει μέσα από συμβάσεις οι οποίες είναι ας πούμε πολύ μπιχεβιοριστικές και αφήνεται προς την ελεύθερη έκφραση αυτό φυσικά είναι πολύ θετικό για το κλίμα στης τάξης...», «Ναι...ακριβώς αυτό είναι...να αισθάνονται και τα ίδια καλά γι' αυτό που κάνουνε και να χαίρονται»), La création d'un climat de classe agréable fait se rapprocher élèves et enseignants, L'écriture d'un minilivre suscite l'enthousiasme des élèves et permet de rompre avec la routine («Το κλίμα είναι πολύ καλό υπάρχει ενθουσιασμός, είναι κάτι που σπάει τη ρουτίνα.»)]

Savoir-être :

- **Développement de l'estime de soi (12) :** [Sentiment de compétence à travers la publication d'un produit créatif, Les élèves en difficulté se sentent acceptés, Ils bénéficient de la reconnaissance et de l'entraide de leurs camarades, Le sentiment d'appartenance à un groupe contribue au développement identitaire,]
- **Développement des valeurs du vivre ensemble (Q11):** [La coopération, l'entraide, le respect mutuel, le droit à la différence, l'écoute empathique, le plaisir, le partage, l'émulation positive, l'esprit critique, l'éducation au travail]

c. Socialisation et éducation à la citoyenneté

Savoir-faire (aptitudes sociales) (Q3) : [La socialisation par la coopération, Développement des habiletés collaboratives, Le projet cultive l'amitié, des capacités de communication, d'organisation, de travail en équipes, de prise de responsabilités, Tenir compte du point de vue d'autrui, Prendre la parole pour présenter son travail, Les interactions positives entre les élèves sont favorisées (à travers le partage des petits livres avec d'autres élèves et d'autres écoles), Les élèves se préparent à l'action sociale en société en assumant des rôles dans l'espace de la classe, en agissant comme des acteurs sociaux (ils deviennent acteurs et lecteurs ou auditeurs)]

Préparation à la vie démocratique (Q3): [Les élèves apprennent à exercer la liberté d'opinion et d'expression («*Ναι πρέπει να τους δίνεις ένα πλαίσιο και το θέλουν τα παιδιά για να ξέρουν πώς θα κινηθούν...μετά όμως νιώθουν ελεύθερα στο πώς θα το εκφράσουν... με τι τρόπο...*»), la liberté de choix (des thèmes et des illustrations de leurs petits livres), Ils apprennent à réfléchir, à faire des appréciations critiques, à prendre en compte le point de vue d'autrui, à s'écouter les uns les autres, à respecter, Ils deviennent autonomes, Le droit à la participation dans les procédures de prise de décisions (possibilité de voter pour les meilleurs projets)]

Ouverture de l'école sur la vie (Q2) : [Les petits livres sont envoyés aux correspondants et diffusés dans les familles et

au-delà de école]

2. Stimulation du désir d'apprendre

Stimulation du désir d'apprendre (Q9) et de communiquer en français (Q8), (Q10) : [La réalisation de projets personnels et collectifs est source de motivation (*«Πώς αισθάνθηκαν λοιπόν τα παιδιά που τα έφτιαζαν αυτά; -Τα παιδιά ξετρελάθηκαν.»*), Ils se mobilisent mieux car ils sont incités à présenter leur création et la communiquer aux autres (publication des petits livres, exposition des petits livres à la bibliothèque, échange, partage des petits livres, prise de parole en classe et lecture, *«αισθάνονται ότι και παράγουν κάτι και ότι αυτό το βλέπουν κάποιοι που αυτό είναι μεγάλη ικανοποίηση γι' αυτούς...»*), Il s'agit d'une communication réelle et authentique ce qui offre un motif réel pour l'utilisation de la langue (Les petits livres sont écrits pour être lus par des vrais lecteurs), L'investissement dans la tâche permet de rompre la monotonie du quotidien scolaire, Le fait que l'action renvoie au vécu des apprenants, à leurs expériences, ainsi que le choix des thèmes par les élèves augmentent leur motivation intrinsèque (*«Οι μαθητές πήγαν στο Πλανητάριο και ήταν η εβδομάδα για την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και μετά φτιάξαμε βιβλία όχι Α4 αλλά Α3. Εδώ το επίπεδο είναι λίγο καλύτερο στα γαλλικά. Ότι μάθανε και τους έκανε εντύπωση το αποτυπώσαμε, άλλος με ζωγραφιές, το Système solaire, η λέξη planète πλανήτης, κάναμε το λεξιλόγιο και στα γαλλικά, μπήκαμε στο ίντερνετ και είδαμε το Πλανητάριο στη Γαλλία.»*, *«[...] Εκεί είδαμε τον Καρνοθραύστη του Dumas είχε λίγο σχέση με τη Γαλλία οπότε πριν δούμε την παράσταση γνωρίσαμε την ιστορία. Η αίθουσα και το θέαμα τα συνεπήρε. Αυτό έγινε την Κυριακή. Οπότε τη Δευτέρα που είχαμε μάθημα ρώτησα στην τάξη Quoi de neuf? Τα παιδιά μίλησαν για τα συναισθήματά τους και την εμπειρία τους και τους πρότεινα όλα αυτά που μας εντυπωσίασαν να τα κάνουμε βιβλίο. Τα παιδιά απόρησαν:- Εμείς θα φτιάξουμε βιβλίο; Ναι, εμείς θα κάνουμε βιβλίο. Και έτσι κάναμε το λεξιλόγιο του μπαλέτου.»*), Éprouver du désir et de la satisfaction d'apprendre de nouvelles choses (*«το γεγονός ότι τα ανταλλάσσουν ή ότι μπορούν να τα στείλουν μέσω αλληλογραφίας τους δημιουργεί περισσότερο ενδιαφέρον για να μάθουν τη γλώσσα, έχουν πιο πολλές απορίες ή θέλουν να μαθαίνουν*

καινούριες λέξεις...»), Créer des petits livres d'une feuille A4 c'est facile tandis que leur petite forme est motivante («Η μορφή που έχει αλλά και ότι μπορούν τόσο εύκολα να το φτιάξουν από ένα απλό χαρτί A4, τους ιντριγκάρει, τους αρέσει...»)]

Apprentissages personnalisés : [Les élèves en difficulté ne sont pas marginalisés, Une approche pédagogique inclusive qui permet aux élèves de travailler à leur rythme, La prise en compte des cheminements individuels augmente les possibilités de réussite («Ένα παιδί ας πούμε που δυσκολεύεται να εκφραστεί προφορικά μπορεί να εκφραστεί πάρα πολύ όμορφα εικαστικά...ζωγραφικά...και το ίδιο να ενισχύεται αλλά και να συμβάλλει στη ζωή ...έτσι φτιάχνεται μία βιβλιοθήκη της τάξης που αποτελεί και την πολιτιστική κληρονομιά της τάξης»)].

Mise en place d'une démarche interdisciplinaire (Q16): [surtout en collaboration avec les enseignants de l'informatique et des arts plastiques. Certaines enseignantes affirment que toutes les disciplines peuvent être impliquées au projet]

B. DIFFICULTÉS RENCONTRÉES PAR LES ENSEIGNANTS

- **Limites liés à la préparation du projet (Q17) :** [Les enseignantes n'ont pas été confrontées à des problèmes majeurs pendant la réalisation du projet, Bien que le curriculum ne les presse pas de couvrir une certaine matière, elles déclarent avoir été pressées par le temps, le déplacement dans plusieurs écoles, les absences des élèves Roms et les classes surpeuplées où on retrouve un grand nombre d'élèves en difficulté, Un certain temps complémentaire est aussi exigé pour le scannage si les Petits livres sont manuscrits et pour l'impression sur des feuilles A4]
- **Compétences professionnelles et connaissances attendues par les professeurs de FLE (Q18) :** [Tout dépend de l'identité professionnelle et des habiletés de l'enseignant (de sa personnalité, de sa volonté d'impliquer ses élèves et de stimuler leur désir d'apprendre, de son imagination, de son enthousiasme, de ses attitudes), La planification du projet nécessite une formation adéquate au préalable sur la l'utilisation des logiciels Microsoft Office Publisher ou Scribus et la

technique du pliage, Capacité à amener les élèves à apprendre par la découverte, à travailler en équipes, à encourager la construction collective de nouvelles connaissances selon le potentiel de chacun (la zone proximale de développement selon Vygotsky), «Ο καθηγητής να μην είναι μιχγεβιοριστής αλλά να ανήκει στα μοντέλα τα άλλα του καθηγητή δηλαδή του συνεργατικού [...] να μην επιβάλλει τη γνώση αλλά να τείνει προς την ανακαλυπτική γνώση και να μην κάνει και εκπτώσεις δηλαδή να βάζει τα παιδιά να κάνουν δύσκολα πράγματα και να τους βάζει σε αυτήν που λέει ο Vygotsky...τη Ζώνη επικείμενης ανάπτυξης, τους ανοίγει τους ορίζοντες....»]

- **L'application du projet Petits livres dans l'enseignement public grec, contraintes (Q19) :** [L'absence de politique de formation continue cohérente assurant une élévation du niveau des compétences des enseignants de FLE («Καταρχήν δεν γίνονται πολύ συχνά επιμορφώσεις, να σου πω ένα παράδειγμα, εμάς δυστυχώς τα τελευταία δύο χρόνια οι σύμβουλοι είναι απόντες...είναι παράπονο του κλάδου δηλαδή...»), La réalisation du projet nécessite la mise en œuvre des pratiques pédagogiques plus constructivistes, La persistance de l'approche transmissive et de l'enseignement frontal surtout dans le collège («αλλάξαμε την τάξη και την κάναμε Π ή τη κάναμε να κάθονται τα παιδιά ανά τέσσερα όχι έτσι όπως κάθονταν από καθέδρας δηλαδή...[...] και μερικοί δεν την θέλουν έτσι καθόλου... κάποιος αντιδρούν στο ότι δεν μπορούν να κάνουν έτσι μάθημα [...]. Γιατί έχουν άλλη άποψη...»), Le manque d'ouverture des enseignants à une pédagogie différente de celle qu'ils ont eux-mêmes suivies «διότι εμείς είμαστε φορμαρισμένοι με το μιχγεβιοριστικό μοντέλο, οπότε αυτό για να το αποποιηθούμε και για να το πετάξουμε από πάνω μας θέλει λίγο χρόνο...εγώ δεν κατηγορώ κανένα καθηγητή γιατί δεν είναι τόσο συνεργατικός όσο θα έπρεπε...», Un nombre d'enseignants dans les écoles secondaires ne sont ni disposés ni préparés à impliquer les élèves à travailler selon une approche socioconstructiviste (qui soutient le co-apprentissage et la co-construction des connaissances), Certains enseignants ne sont pas familiarisés avec les nouvelles technologies, La salle d'informatique n'est pas toujours disponible, La crainte de susciter de l'envie chez les autres enseignants («από τα δικά μου τα σχολεία δεν θυμάμαι κάποιος δάσκαλος να πήρε την ιδέα και να την έκανε μικρά βιβλιαράκια και στο μάθημα των ελληνικών που θα ήταν ωραίο...πάρα πολύ ωραίο...ίσως να έφταιγα και εγώ βέβαια γιατί ήθελα να είμαι σεμνή και να μην

το πολύ....παρόλα αυτά τα έχουν δει τα βιβλιαράκια...δεν τα κάνουν όμως»), Dans les classes surchargées l'enseignant ne peut pas consacrer assez de temps à tous les élèves, Le manque de certains équipements (d'ordinateurs et de vidéoprojecteurs dans les classes), Si les logiciels pour la création des Petits livres ne sont pas installés sur les ordinateurs de l'école, les élèves peuvent créer de petits livres manuscrits, L'enseignant est chargée de la production des exemplaires, Le coût d'impression des petits livres peut atteindre 50 euros par an, Les représentations collectives négatives concernant l'apprentissage des langues étrangères à l'école publique n'aident pas à faire émerger le désir d'apprendre et de travailler chez l'élève («Επίσης υπάρχουν κάποια στερεότυπα στην ελληνική κοινωνία σχετικά με τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας στο ελληνικό δημόσιο σχολείο, ότι τα παιδιά δεν έχουν να αποκομίσουν κάτι το ουσιαστικό, οπότε στην αρχή μπορεί να υπάρχουν μαθητές, που έχουν αρνητική διάθεση για δουλειά..») , Le groupe classe est souvent hétérogène («εγώ ξεκινάω από το μηδέν γιατί έρχονται από το δημοτικό και λένε άλλαξα γλώσσα, από τα γερμανικά ήρθα γαλλικά, ή δεν είχαμε καθηγητή και ήρθε το Φλεβάρη, άντε ξανά πίσω από το μηδέν [...] είναι ανομοιογενές το επίπεδο»]

- **Obstacles à la coopération entre les enseignants (20) :** [L'absence de soutien mutuel, Les enseignants pour la plupart ne sont pas disponibles à coopérer, Ils préfèrent travailler chacun pour soi (l'individualisme est la culture dominante dans la plupart des établissements scolaires, «Καταρχήν γενικά δεν υπάρχει κουλτούρα συνεργασίας στο ελληνικό δημόσιο σχολείο.[...] Έτσι ο καθένας έρχεται και φεύγει στο σχολείο και συνήθως δουλεύει μόνος του.») , Au collège les différences dans les approches pédagogiques et didactiques des enseignants ne sont pas favorables au développement d'une culture commune de coopération «τώρα εκεί που δεν μπορούμε να συνεργαστούμε πολύ εύκολα είναι όταν πρέπει να θεωρητικολογήσουμε για τις ζωές μας και για το παιδαγωγικό μας έργο, εκεί είμαστε αλλού γι' αλλού ο καθένας... την ώρα που είναι να πάρουμε μια απόφαση για ένα παιδί, ένα παιδί το οποίο εσύ έχεις σπρώξει να είναι συμμετοχικό σε διάφορα πράγματα, να στο πάρει ο άλλος να στο τιμωρήσει και να το βγάλει έξω από το σχολείο τη στιγμή που εσύ με χίλιους δυο τρόπους το κρατάς μέσα...εκεί είναι που δε θα καταφέρουμε να συνεννοηθούμε...», «σε μια κρίσιμη στιγμή θα του δώσουν την αποβολή όμως εσύ ζητάς να μην πάρει την αποβολή...να μείνει γιατί έχεις κάνει μία άλλη διεργασία και μια άλλη

δουλειά». Dans les établissements publics grecs il n'existe que peu de discussions et de prises de décisions communes concernant la programmation de projets pédagogiques et la résolution des problèmes didactiques («Όμως δεν είναι μέσα στην κουλτούρα των εκπαιδευτικών και στις συνήθειες στους να έχουν σταθερές συναντήσεις παιδαγωγικές κάθε μήνα...Όταν λέμε ότι έχουμε παιδαγωγικό συμβούλιο στο δημόσιο σχολείο είναι για να λέμε τι γιορτές θα κάνουμε, τι βαθμούς...όχι όμως για τις δράσεις, για θέματα συνεργασίας και να βάλουμε πλάνα...γι' αυτά τίποτα...»), Quelques professeurs de FLE au primaire affirment se sentir en général moins valorisés et reconnus par leurs collègues instituteurs («Εντάξει οι εκπαιδευτικοί των γαλλικών μας βλέπουν λιγάκι οι δάσκαλοι ότι έλα μωρέ τώρα, γαλλικά...δεν είναι τόσο σημαντικό...»), Le déplacement de l'enseignant de FLE dans plusieurs écoles («το ότι πάμε σε πολλά σχολεία και δεν προλαβαίνουμε καλά- καλά να γνωρίσουμε όλους τους συναδέλφους... με τους οποίους μπορούμε να δέσουμε και να κάνουμε πράγματα μαζί...»)]

C. L'IMPACT DE LA FORMATION SUR L'APPROPRIATION DES SAVOIR-FAIRE PROFESSIONNELS

- **Formation des enseignants sur la technique Freinet Petits livres (Q20) :** [Les enseignantes affirment qu'elles ont été informées sur le projet Petits livres par des collègues et des formateurs qui l'ont expérimenté dans leurs classes, des stages de formation, des lectures personnelles (processus d'autoformation). Deux enseignantes ont suivi le programme pilote de formation à la Pédagogie Freinet].
- **D'autres techniques Freinet utilisées conjointement aux Petits livres:** [La correspondance, Le conseil de classe, Le Quoi de neuf?, Le coin- bibliothèque, Les métiers, Faute de temps et de coopération avec les autres collègues de l'école, l'application de la totalité des techniques dans le cours de FLE s'avère difficile («Κάνω λίγο τα «Τι νέα;» δεν έχω καταφέρει ακόμη να κάνω το συμβούλιο...γιατί το συμβούλιο θέλει τουλάχιστον δυο φορές μη σου πω και παραπάνω...και επειδή έχανα πολλά μαθήματα και είναι δίωρο δεν το έκανα [...]», «Μετά ακριβώς επειδή ανέπτυξα περισσότερο την αλληλογραφία μου έπαιρνε πολύ περισσότερο χρόνο και δεν κάναμε «Τι νέα;» ούτε συμβούλιο κάναμε...», «[...] το

συμβούλιο το ίδιο το δικό μου μόνο δεν θα βοηθούσε θα έπρεπε να γίνεται σε συνεργασία με το δάσκαλο που δεν ήθελε να κάνει συμβούλιο. Οπότε δεν μπορεί να είναι μόνο δική μου απόφαση. Είναι κάτι που έχεις πολύ δουλειά να κάνεις, μετά θα πρέπει να σου φάει όλες τις ώρες. Οπότε αν έχεις κάτι πολύ δύσκολο δεν μπορείς να κάνεις μόνος σου συμβούλιο στη τάξη των γαλλικών γιατί δεν θα κάνεις γαλλικά μετά...», Les professeurs de FLE affirment s'être lancés aux techniques Freinet en tâtonnant c'est à dire la plupart est en position de recherche («Στο σχολείο που έχει επιμορφωθεί στην Παιδαγωγική Φρενέ υπάρχουν τάξεις όπου εφαρμόζουμε κάποιες τεχνικές Φρενέ όχι όλες γιατί είμαστε σε φάση αναζήτησης ακόμη...», La coopération avec les autres collègues permet une approche globale de la pédagogie Freinet («Η βασική δουλειά έχει ήδη γίνει από τη δασκάλα, στην ουσία έχω έτοιμο έδαφος σε αυτό το σχολείο, εγώ κάνω κάποιες διαφοροποιήσεις», «Έχω χρησιμοποιήσει μια χρονιά όλα αυτά και το «Τι νέα;» και το «συμβούλιο» ήτανε η...όχι η περσινή...η προπέρσνη χρονιά. Πέρσι και φέτος δεν έκανα ούτε «Τι νέα;» ούτε συμβούλια αλλά κάνουμε σε συνεργασία με δάσκαλο καμιά φορά και άλλα πράγματα και έτσι βγαίνουν περισσότερες τεχνικές...»)].

- **Formation aux pratiques coopératives (Q21) :** [Une solide formation à la pédagogie Freinet – pédagogie institutionnelle permet de comprendre la pédagogie coopérative, elle est considérée aussi comme prérequis de la mise en œuvre des outils et des techniques, La formation fournit des idées afin de sortir de la manière habituelle d'enseigner et de retirer plus de satisfaction de son travail, Elle est nécessaire parce qu'elle permet de rompre la monotonie et la routine, À l'école primaire qui accueille des élèves roms (dans laquelle la totalité du corps enseignant a été impliquée à la formation du programme pilote) une approche globale de la pédagogie Freinet est assurée. Les pratiques coopératives sont appliquées en collaboration avec le professeur de FLE (conseil de classe, Qui de neuf?, les métiers, la bibliothèque de classe). L'enseignante de FLE se sent plus sécurisée à appliquer l'apprentissage collaboratif en cours de FLE et à s'impliquer dans une mise en place interdisciplinaire du projet («Η βασική δουλειά έχει ήδη γίνει από τη δασκάλα, στην ουσία έχω έτοιμο έδαφος σε αυτό το σχολείο, εγώ κάνω κάποιες διαφοροποιήσεις.»)]
- **Les obstacles à la formation professionnelle des enseignants (22) :** [Manque de temps, Contraintes professionnelles,

La dispersion géographique des enseignants dans des établissements scolaires différents, Manque de motivation intrinsèque de la part des enseignants, L'état de fatigue et de mal-être de l'enseignant, Le désengagement professionnel associé à la dégradation des conditions de travail (ex. manque d'aide de psychologues et d'autres professionnels pour aider les élèves en difficulté) et aux difficultés personnelles (liées à la baisse de rémunérations des enseignants et à la crise économique)]

- **La participation à des communautés comme le réseau P. Freinet – P.I (23) :** [Les rencontres régulières avec des collègues ayant des centres d'intérêt communs facilitent les discussions, l'échange de ressources, le partage d'expériences, d'idées, et de solutions (étant donné que chacun apporte ses pratiques, ses questions et ses problèmes), Elles favorisent l'acquisition de compétences professionnelles, Le fait de pouvoir se retrouver et partager les mêmes valeurs pédagogiques donne aux enseignants le sentiment de ne pas être seuls, La co-formation à la P. Freinet ne suffit pas, il est essentiel de lier la réflexion théorique à la pratique (*«Πρέπει να υπάρχει ένας συνδυασμός θεωρητικού υπόβαθρου και πρακτικής εφαρμογής. Δεν αρκεί να έχεις διαβάσει πέντε πράγματα για το Φρενέ πρέπει αυτά που διαβάζεις να δεις πώς θα τα κάνω πράξη.»*)]

Guide de l'entretien

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

1. Πιστεύετε ότι η τεχνική Μικρά Βιβλία από την Παιδαγωγική Φρενέ- Θεσμική Παιδαγωγική συμβάλλει ώστε οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις για την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των μαθητών στη Γαλλία;
2. Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι τα μικρά βιβλία που πραγματοποιούν οι μαθητές σας μπορούν να αποκτήσουν κοινωνική διάσταση (να βγουν και έξω από την τάξη) προκειμένου να κοινοποιηθούν στην κοινότητα;
3. Πώς συμβάλλει το συγκεκριμένο πρότζεκτ στην κοινωνικοποίηση των μαθητών και την εκπαίδευσή τους στη δημοκρατία;
4. Πώς επηρεάζει η διεξαγωγή του πρότζεκτ τις σχέσεις μαθητών μεταξύ τους;
5. Πώς επηρεάζει η διεξαγωγή του πρότζεκτ τις σχέσεις μαθητών και διδάσκοντα;
6. Πώς μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδηση των μαθητών;
7. Ποιες κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών αναπτύσσονται;
8. Με ποιο τρόπο το πρότζεκτ δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να έρθουν σε επαφή με τη γαλλική κουλτούρα και τη χρήση της γαλλικής γλώσσας σε αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας;
9. Με ποιους τρόπους κινητοποιεί το κίνητρο για μάθηση και τη διάθεση για δουλειά;
10. Πώς δημιουργεί στους μαθητές την επιθυμία και την ανάγκη να επικοινωνήσουν στα γαλλικά;
11. Ποιες αξίες αναπτύσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης του πρότζεκτ;
12. Πώς επηρεάζει την εικόνα που έχει ο μαθητής για τον εαυτό του και την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;
13. Πως βοηθά η δημιουργία μικρών βιβλίων τους μαθητές να σκέφτονται εάν αυτά που γράφουν είναι σωστά και να διορθώνουν τα λάθη τους; (απόκτηση μεταγνωστικών ικανοτήτων)
14. Πώς βοηθά τους μαθητές στην ανάπτυξη επικοινωνιακής ικανότητας στα Γαλλικά στον προφορικό και το γραπτό λόγο;
15. Εφαρμόζετε στην τάξη σας άλλες τεχνικές από την Παιδαγωγική Φρενέ- Θεσμική παιδαγωγική στην τάξη σας σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία; Αν ναι ποιες; Αν όχι γιατί;
16. Πιστεύετε ότι το συγκεκριμένο πρότζεκτ μπορεί να συνδεθεί και με άλλα μαθήματα (διαθεματικότητα); Με ποια μαθήματα;

B. Difficultés rencontrées

17. Υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι (σε χρόνο και σε δουλειά); Ποιες είναι αυτές;
18. Χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον δάσκαλο προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε αυτή τη μαθησιακή διαδικασία; Ποιες είναι αυτές;

19. Υπάρχουν δυσκολίες / περιορισμοί όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου; Πώς πιστεύετε ότι μπορούν να ξεπεραστούν;
20. Ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στη συνεργασία του εκπαιδευτικού με άλλους συναδέλφους;

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

21. Πώς γνωρίσατε τη συγκεκριμένη τεχνική; (σεμινάρια επιμόρφωσης, συναδέλφους, από προσωπικό διάβασμα κτλ.)
22. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να συμβάλλει η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις στην βελτίωση των επαγγελματικών του δεξιοτήτων;
23. Ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε επιμορφώσεις;
24. Πιστεύετε ότι η συμμετοχή του εκπαιδευτικού σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το Κίνημα του Μοντέρνου Σχολείου) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες; Γιατί;
25. Άλλες παρατηρήσεις;

26. Σε ποια σχολική βαθμίδα εργάζεστε;
27. Σε ποιες τάξεις διδάσκετε;
28. Τι σπουδές έχετε πραγματοποιήσει;
29. Πόσα χρόνια διδάσκετε;

Interview 1

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

- Πώς κατά τη γνώμη σου μέσω του τυπογραφείου και συγκεκριμένα μέσω του πρότζεκτ μικρά βιβλία μπορούν οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις για την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των μαθητών στη Γαλλία;
- Μέσω της διασχολικής αλληλογραφίας με γαλλικές τάξεις κάτι που δεν έχει επιτευχθεί ακόμη με τους δικούς μου μαθητές αφού πρώτη φορά πειραματίζομαι με τη συγκεκριμένη δράση. Στόχος μου όμως είναι να φέρω τους μαθητές μου σε πραγματική επαφή στο μέλλον με Γάλλους μαθητές της ηλικίας τους μέσα από την ανταλλαγή μικρών βιβλίων. Στο παρελθόν μαθητές μου αλληλογραφούσαν στα πλαίσια του μαθήματος με Γάλλους και αυτό τους είχε ενθουσιάσει γιατί έδινε νόημα και κίνητρο να μάθουν και να χρησιμοποιήσουν τη γαλλική γλώσσα.
- Με ποιους τρόπους πιστεύεις ότι τα μικρά βιβλία που πραγματοποιούν οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν κοινωνική διάσταση (να βγουν και έξω από την τάξη) προκειμένου να κοινοποιηθούν στην κοινότητα;
- Τα μικρά βιβλία τα παίρνουν οι μαθητές στο σπίτι τους, τα χαρίζουν στους φίλους τους, τα παρουσιάζουν στους γονείς τους, στους δασκάλους τους, στο διευθυντή του σχολείου και έτσι η γνώση βγαίνει έξω από την τάξη και το σχολείο και συνδέεται κατά κάποιο τρόπο με την κοινωνία. Επίσης σκεφτόμαστε με τα παιδιά να δημιουργήσουμε ένα χώρο σαν βιβλιοθήκη όπου τα μικρά βιβλία τους θα μένουν και θα φυλάσσονται και θα μπορούν να τα διαβάσουν και άλλοι μαθητές αλλά και οι ίδιοι αργότερα που θα έχουν τελειώσει το δημοτικό, αφού οι παλιοί μαθητές μας από το γυμνάσιο επιστρέφουν και επισκέπτονται συχνά το σχολείο
- Πώς συμβάλλει το συγκεκριμένο πρότζεκτ στην κοινωνικοποίηση των μαθητών και την εκπαίδευσή τους στη δημοκρατία;
- Όσον αφορά την κοινωνικοποίηση, οι μαθητές μπορούν να ανταλλάξουν τα βιβλία τους και με άλλες τάξεις για παράδειγμα η 5^η με την 6^η δημοτικού, δηλαδή μαθητές διαφορετικών τάξεων να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους, να γνωριστούν και να ανταλλάξουν, να διαβάσουν τα βιβλία τους. Η θέληση τους να επικοινωνήσουν τα έργα τους είναι ισχυρό κίνητρο για προσεγγίσουν άλλους συμμαθητές τους και να μοιραστούν μαζί τους αυτά που έχουν γράψει ή ζωγραφίσει. Επίσης μέσω της αλληλογραφίας κοινωνικοποιούνται γιατί γνωρίζουν καινούριους φίλους. Σχετικά με την εκπαίδευση στη δημοκρατία τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται μεταξύ τους, να παίρνουν πρωτοβουλίες, να σέβονται τα έργα των άλλων, να ακούν με σεβασμό, να παίρνουν αποφάσεις, να έχουν κριτική σκέψη.
- Θα αναφερθούμε τώρα στο παιδαγωγικό κλίμα που δημιουργείται στην τάξη κατά την υλοποίηση του πρότζεκτ. Πώς θα χαρακτήριζες τις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους;
- Οι σχέσεις τους δεν είναι ανταγωνιστικές, και το κλίμα είναι ευχάριστο, όλοι ασχολούνται με κάτι ανάλογα με τις ικανότητές τους, δηλαδή ακόμη και εάν δεν θέλουν να γράψουν μπορούν να σχεδιάσουν ή

να ζωγραφίσουν και έτσι δεν αισθάνονται ότι αποτυγχάνουν ή ότι δεν είναι καλοί σε κάτι, ότι δεν μπορούν να μάθουν και αποκτούν θετική στάση για το μάθημα και τη γαλλική γλώσσα.

- Και σχετικά με τις σχέσεις μαθητών και διδάσκοντα;
- Ο δάσκαλος βοηθά τους μαθητές του, τους υποστηρίζει, τους ενθαρρύνει ώστε όλοι να συμμετέχουν, και γενικά αισθάνεται περισσότερο κοντά τους, το κλίμα είναι πάρα πολύ θετικό, τα μάθημα γίνεται πιο ευχάριστο και ο δάσκαλος αντλεί και ο ίδιος ικανοποίηση και χαρά από τη δουλειά του.
- Πώς μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδηση των μαθητών;
- Οι μαθητές του δημοτικού γίνονται πιο ανοιχτοί γιατί έρχονται σε επαφή με μία καινούρια και διαφορετική γλώσσα και ένα διαφορετικό πολιτισμό, επίσης επειδή στις τάξεις μου υπάρχουν μαθητές από ξένες χώρες, η συνεργασία που αναπτύσσεται μεταξύ τους βοηθάει στο να εξοικειώνονται και με τις διαφορετικές κουλτούρες.
- Ποιες κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών αναπτύσσονται;
- Η συνεργασία, η φαντασία, ο αλληλοσεβασμός
- Όσον αφορά εάν αναπτύσσεται το κίνητρο της μάθησης, Πώς βοηθά να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές τη γλώσσα σε αυθεντικές επικοινωνιακές περιστάσεις;
- Επειδή το να γράφουν μικρά βιβλία και να τα εικονογραφούν δίνει ευχαρίστηση στους μαθητές και είναι από μόνο του κάτι δημιουργικό και αυθεντικό γιατί είναι κάτι που οι ίδιοι οι μαθητές παράγουν. Επίσης το γεγονός ότι τα ανταλλάσσουν ή ότι μπορούν να τα στείλουν μέσω αλληλογραφίας τους δημιουργεί περισσότερο ενδιαφέρον για να μάθουν τη γλώσσα έχουν πιο πολλές απορίες ή θέλουν να μαθαίνουν καινούριες λέξεις
- Συνδέεται η δράση με τα ενδιαφέροντά τους ώστε να τους δημιουργήσει μεγαλύτερο κίνητρο και διάθεση για δουλειά;
- Ναι , γιατί οι μαθητές επιλέγουν τα θέματα που τους ενδιαφέρουν ανάλογα με τις γνώσεις που έχουν διδαχτεί, όμως σε κάποιες περιπτώσεις, επιλέγουν και άλλα θέματα όπως να περιγράψουν κάτι φανταστικό ή για παράδειγμα ένας μαθητής μου είχε ζωγραφίσει και ήθελε να περιγράψει ένα παιχνίδι και ζητούσε να μάθει περισσότερες εκφράσεις που δεν τις είχαν διδαχθεί, στην περίπτωση αυτή έπρεπε να τον βοηθήσω με τη γλώσσα γιατί πιο σημαντική είναι η χαρά του να δημιουργήσει κάτι δικό του.
- Πώς δημιουργεί στους μαθητές την επιθυμία και την ανάγκη να επικοινωνήσουν στα γαλλικά (κίνητρο για επικοινωνία);
- Δημιουργεί κίνητρο για επικοινωνία γιατί αυτό που γράφουν θα διαβαστεί και από άλλους από ένα πραγματικό κοινό. Δεν μαθαίνουν γαλλικά μόνο για να λύνουν ασκήσεις όπως θα γινόταν σε ένα πιο παραδοσιακό μάθημα.
- Ποιες αξίες, στάσεις, συμπεριφορές αναπτύσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης του πρότζεκτ;
- Αλληλοσεβασμός, συνεργασία σε θετικό κλίμα, αλληλοβοήθεια, ακόμη και τα παιδιά που είναι πιο μοναχικά ή ντροπαλά μπορούν να ζωγραφίσουν ή να κάνουν κάτι ανάλογα με τις κλίσεις τους και υπάρχει αποδοχή από όλους.

- Πώς επηρεάζει την εικόνα που έχει ο μαθητής για τον εαυτό του και την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;
- Όλοι οι μαθητές παράγουν κάτι δημιουργικό που προσφέρει ικανοποίηση και αναγνώριση και αυτό βοηθά στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης.
- Πως βοηθά η δημιουργία μικρών βιβλίων τους μαθητές να σκέφτονται εάν αυτά που γράφουν είναι σωστά και να διορθώνουν τα λάθη τους; (απόκτηση μεταγνωστικών ικανοτήτων)
- Πριν καθαρογράψουν τα παιδιά τα κείμενά τους πάνω στα μικρά βιβλία τα γράφουν κάπου πρόχειρα, και εγώ τα συγκεντρώνω, κάποια κομμάτια που πιστεύω ότι χρειάζονται βελτίωση τα αντιγράφω στο πίνακα και όλοι μαζί σκεφτόμαστε πως μπορεί να ειπωθεί καλύτερα. Με τον τρόπο αυτό σκέφτονται σχετικά με τα λάθη τους και τα διορθώνουν μόνοι τους.
- Πώς πιστεύεις ότι βοηθά τους μαθητές στην ανάπτυξη επικοινωνιακής ικανότητας στα Γαλλικά στον προφορικό και το γραπτό λόγο;
- Στον προφορικό λόγο διαβάζουν τα μικρά βιβλία μπροστά στους υπόλοιπους συμμαθητές τους και παρουσιάζουν τις ιστορίες τους και προσέχουν πάρα πολύ να έχουν τη σωστή προφορά, όταν δεν θυμούνται πως προφέρονται οι λέξεις ρωτούν και ενδιαφέρονται να μάθουν να προφέρουν σωστά. Επίσης ακούγοντας τους άλλους που διαβάζουν ασκούνται στο να κατανοούν απλές προτάσεις στα γαλλικά. Στο γραπτό λόγο γράφουν για να επικοινωνήσουν, οπότε χρησιμοποιούν το λεξιλόγιο και τη γραμματική για το σκοπό αυτό, ενώ όταν διαβάζουν το κάνουν για να κατανοήσουν τι έχουν γράψει οι συμμαθητές τους σχετικά με τα ενδιαφέροντά τους.
- Εφαρμόζεις στην τάξη σου άλλες τεχνικές από την Παιδαγωγική Φρενέ- Θεσμική παιδαγωγική στην τάξη σας σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία;
- Είχα χρησιμοποιήσει παλιότερα την αλληλογραφία και θα ήθελα όταν αποκτήσω μεγαλύτερη εμπειρία με τους μαθητές μου στο πρότζεκτ μικρά βιβλία να ξεκινήσουμε να στέλνουμε τα μικρά βιβλία μας σε τάξεις στο Γαλλία. Σε αυτό πιστεύω ότι θα μπορούσε κάποιο άλλο συνάδελφο που έχει υλοποιήσει τη αλληλογραφία με τα μικρά βιβλία ή από έναν Γάλλο επιμορφωτή του δικτύου Φρενέ στη Γαλλία τον οποίο έχω γνωρίσει και διατηρούμε επαφή στο facebook.
- Πιστεύεις ότι το συγκεκριμένο πρότζεκτ μπορεί να συνδεθεί και με άλλα μαθήματα (διαθεματικότητα) και με ποια;
- Πιστεύω ότι μπορεί να συνδεθεί με την πληροφορική γιατί εκτός από χειρόγραφα τα μικρά βιβλία μπορούν να δημιουργηθούν και με τη βοήθεια του υπολογιστή. Επίσης θα μπορούσαν να συνδεθούν και με τα υπόλοιπα μαθήματα όπως τα καλλιτεχνικά εάν υπάρχει η δυνατότητα και η διάθεση συνεργασίας με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς.

B. Difficultés rencontrées

- Υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι (σε χρόνο και σε δουλειά);
- Δεν υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις σχετικά με την προετοιμασία στο σπίτι απλά στην αρχή χρειάζεται να αφιερώσει κάποιος λίγο χρόνο προκειμένου να εξοικειωθεί ο ίδιος για παράδειγμα με το δίπλωμα των

βιβλίων και τα λογισμικά. Εγώ επειδή δεν έχω εξοικειωθεί ακόμη με τη χρήση του λογισμικού, ενθαρρύνω τα παιδιά να τα φτιάχνουν με το χέρι.

- Χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον δάσκαλο προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε αυτή τη μαθησιακή διαδικασία;
- Χρειάζεται να είναι κοντά στα παιδιά, στις επιθυμίες και στις ανάγκες τους, να δημιουργεί θετικό κλίμα στην τάξη και να τα ενθαρρύνει να συνεργάζονται. Χρειάζονται και γνώσεις για παράδειγμα μία εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες ειδικότερα για τους παλαιότερους εκπαιδευτικούς.
- Υπάρχουν δυσκολίες / περιορισμοί όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου;
- Ναι υπάρχουν. Καταρχήν γενικά δεν υπάρχει κουλτούρα συνεργασίας στο ελληνικό δημόσιο σχολείο. Επίσης δεν υπάρχει χρόνος για να συναντηθούν οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους, για παράδειγμα εγώ για να διδάξω πρέπει να μετακινηθώ σε πέντε διαφορετικά σχολεία και είναι ακόμη πιο δύσκολο από πέρυσι που ήμουν σε τέσσερα. Έτσι ο καθένας έρχεται και φεύγει στο σχολείο και συνήθως δουλεύει μόνος του. Επίσης υπάρχουν κάποια στερεότυπα στην ελληνική κοινωνία σχετικά με τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας στο ελληνικό δημόσιο σχολείο, ότι τα παιδιά δεν έχουν να αποκομίσουν κάτι το ουσιαστικό, οπότε στην αρχή μπορεί να υπάρχουν μαθητές, που έχουν αρνητική διάθεση για δουλειά. Όμως με τα μικρά βιβλία που οι μαθητές παίρνουν στο σπίτι τους και οι γονείς αλλάζουν στάση για το μάθημα, γιατί διαπιστώνουν ότι στο μάθημα των γαλλικών αυτά που μαθαίνουν τα παιδιά έχουν κάποιο νόημα. Στη συνέχεια η αναγνώριση αυτή περνάει και στα παιδιά.

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Πώς γνώρισες τη συγκεκριμένη τεχνική;
- Γνώρισα την τεχνική από σεμινάριο για την Παιδαγωγική Φρενέ στο Γαλλικό Ινστιτούτο.
- Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να συμβάλλει η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις στην βελτίωση των επαγγελματικών του δεξιοτήτων;
- Είναι απαραίτητη η επιμόρφωση γιατί μαθαίνει στον εκπαιδευτικό τρόπους και δίνει ιδέες ώστε να ανταποκριθεί καλύτερα στις απαιτήσεις της δουλειάς του.
- Ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε επιμορφώσεις;
- Οι παράγοντες αυτοί πρώτα απ' όλα είναι ο χρόνος αλλά και τα έξοδα, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς που βρίσκονται στην επαρχία. Εγώ για παράδειγμα πρέπει να μετακινηθώ από την επαρχία στην Αθήνα για να παρακολουθήσω κάποια επιμόρφωση. Επίσης το γεγονός ότι κάποιο εκπαιδευτικό δεν δείχνουν ενδιαφέρον να συμμετέχουν σε άλλες επιμορφώσεις γιατί έχουν παρακολουθήσει ήδη πολλές κατά τη διάρκεια της καριέρας τους.
- Πιστεύεις ότι η συμμετοχή του εκπαιδευτικού σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το Κίνημα Φρενέ) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες;

- Βέβαια και μπορεί να τις βελτιώσει γιατί οι εκπαιδευτικοί ανταλλάσσουν ιδέες, αλλά και έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν τις δυσκολίες και τα προβλήματά τους.
- Ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στη συνεργασία του εκπαιδευτικού με άλλους συναδέλφους;
- Η έλλειψη διάθεσης συνεργασίας και υποστήριξης
- Σε ποια σχολική βαθμίδα εργάζεσαι;
- Ανήκω στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλά εργάζομαι στα δημοτικά.
- Σε ποιες τάξεις διδάσκεις;
- Στην 5^η και 6^η τάξη.
- Τι σπουδές έχεις πραγματοποιήσει;
- Έχω πτυχίο Γαλλικής γλώσσας και Φιλολογίας
- Πόσα χρόνια διδάσκεις;
- Συνολικά 20 χρόνια από τα οποία 10 στο ελληνικό δημόσιο σχολείο.

Interview 2

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

-Καταρχήν είμαι σε ένα πολύ δραστήριο δημοτικό σχολείο όπου φοιτούν βασικά μαθητές Ρομά. Κάθε Δευτέρα απόγευμα στο ολοήμερο οργανώνονται πολιτιστικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα τα κορίτσια διδάσκονται χορό φλαμένγκο και οριεντάλ και τα αγόρια κρουστά. Στα πλαίσια αυτών των δραστηριοτήτων η χορογράφος που διδάσκει χορό μας βρήκε εισιτήρια και πήγαμε να παρακολουθήσουμε στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος μία παράσταση μπαλέτου. Τα παιδιά διψούν για αυτά τα θεάματα γιατί είναι παιδιά περιορισμένα από ένα πολύ υποβαθμισμένο περιβάλλον, άνθρωποι και σκουπίδια μαζί. Ξαφνικά βρίσκονται σε ένα περιβάλλον πολιτισμένο και καθαρό και προσαρμόζονται στο χώρο αυτό, τον σέβονται. Ακόμη και σκουπίδι να έπεφτε κάτω το μάζευαν. Εκεί είδαμε τον Καρυοθραύστη του Dumas είχε λίγο σχέση με τη Γαλλία οπότε πριν δούμε την παράσταση γνωρίσαμε την ιστορία. Η αίθουσα και το θέαμα τα συνεπήρε. Αυτό έγινε την Κυριακή. Οπότε τη Δευτέρα που είχαμε μάθημα ρώτησα στην τάξη Quoi de neuf? Τα παιδιά μίλησαν για τα συναισθήματά τους και την εμπειρία τους και τους πρότεινα όλα αυτά που μας εντυπωσίασαν να τα κάνουμε βιβλίο. Τα παιδιά απόρησαν:- Εμείς θα φτιάξουμε βιβλίο; Ναι, εμείς θα κάνουμε βιβλίο. Και έτσι κάναμε το λεξιλόγιο του μπαλέτου. Με τους πιο αδύναμους κάναμε μόνο το λεξιλόγιο, με τους πιο προχωρημένους κάναμε και κάποιες μικρές εκφράσεις για παράδειγμα les filles dansent. Μία κοπέλα που είναι και Ρωσοπόντια στην καταγωγή είναι πιο κοντά στη νοοτροπία του μπαλέτου και το στόλισε περισσότερο. Βέβαια κυρίως τα κορίτσια έδειξαν το περισσότερο ενδιαφέρον, τα αγόρια που δεν ήθελαν να γράψουν ασχολήθηκαν μεν αλλά έκαναν κάτι άλλο δικό τους με τα μικρά βιβλία για παράδειγμα τα ζωγράφισαν. Γράφανε με λαθάκια αλλά δεν στάθηκα τόσο στο λάθος, στάθηκα ότι ασχολήθηκαν με κάτι παραπάνω. Να εδώ έγραψαν en bus γιατί πήγανε με λεωφορείο.

-Πώς αισθάνθηκαν λοιπόν τα παιδιά που τα έφτιαζαν αυτά;

-Τα παιδιά ξετρελάθηκαν. Είχαμε και κάτι ζήλιες, αυτή το έκανε καλύτερα από εμένα, ή δεν με βοήθησε με τη ζωγραφιά, είχαμε και τέτοια, αυτά συμβαίνουν. Τα παιδιά αισθάνθηκαν ότι είναι δημιουργήματά τους και τα έκαναν όχι επειδή τους το είπε η δασκάλα ή για της κάνουν το χατίρι.

- Τα μικρά αυτά βιβλία θα τα πάρουν οι μαθητές στο σπίτι τους;

- Ναι θα τα πάρουν προς το παρόν τα έχουμε στο κουτάκι τους το boîte de travail και μπορούν να τα διαβάζουν, θα τα ανεβάσω στο ιντερνετ δεν έχω βρει όμως ακόμα χρόνο. Αυτό τον καιρό τρέχουμε άλλα βιβλία.

- Τι κάνετε τώρα;

- Είχαμε μία δραστηριότητα στην Ελευσίνα την προηγούμενη εβδομάδα στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, δεν έχουμε κάνει όμως ακόμη τίποτα γιατί είμαστε στο προσχέδιο, στον τίτλο «Un jour à Éleusis». Οπότε αντί να κάνουμε ημερολόγιο τάξης κάνουμε ένα αναμνηστικό της ημέρας εκείνης γιατί θέλω λίγο να βάλω και τα αγόρια. Οπότε όσον αφορά το ένα το σχολείο έχουμε boîte de petits livres και το έχουμε σαν βιβλιοθήκη.

Με ένα άλλο σχολείο στην έκτη προσπάθησα να κάνω μικρά βιβλία αλλά εκείνο δεν ακολουθεί τεχνικές Φρενέ και το κάναμε λίγο σαν μια δραστηριότητα λίγο πριν το Πάσχα που οι μαθητές βαριόντουσαν και ήθελα να τους κεντρίσω το ενδιαφέρον. Στο σχολείο αυτό οι μαθητές είναι Ρωσοπόντιοι κατά 98% και τα γράμματά τους είναι πιο προσεγμένα. Έχουν και αυτά πάρα πολλά προβλήματα αλλά είναι περισσότερο φροντισμένα. Οι μαθητές πήγαν στο Πλανητάριο και ήταν η εβδομάδα για την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και μετά φτιάξαμε βιβλία όχι Α4 αλλά Α3. Εδώ το επίπεδο είναι λίγο καλύτερο στα γαλλικά. Ότι μάθανε και τους έκανε εντύπωση το αποτυπώσαμε, άλλος με ζωγραφιές, το Système solaire, η λέξη planète πλανήτης, κάναμε το λεξιλόγιο και στα γαλλικά, μπήκαμε στο ίντερνετ και είδαμε το Πλανητάριο στη Γαλλία.

-Τους δίνεις εσύ το λεξιλόγιο που χρειάζονται;

- Τους ρωτάω και συζητάμε, την προηγούμενη φορά που δεν σας είδα τι κάνατε, τι είδατε εκεί, τι σας άρεσε και μετά τους λέω πώς θα μπορούσαμε να το πούμε αυτό στα γαλλικά; Ή βρείτε το εσείς στο ίντερνετ εάν σας αφήνουν οι γονείς σας γκουγκλάρετε, και βλέπουμε και εκεί ότι πολλές φορές το google δεν κάνει καλή μετάφραση. Τους είπα ότι πάντα πρέπει να έχουμε το μυαλό μας και να μην το εμπιστευόμαστε...εδώ ας πούμε βρήκαν τα ονόματα των πλανητών. Άλλοι κάναν περισσότερα άλλο λιγότερα, astronomie άλλη λέξη που βρήκαν.

- Τους άρεσε που τα έφτιαξαν, πώς αντέδρασαν;

- Τους άρεσαν πολύ κάποια έκαναν και δύο. Άλλοι ανέφεραν τον Πτολεμαίο έψαξα και εγώ και έμαθα στο ίντερνετ γιατί δεν τα ξέρουμε και όλα, αλλά είναι αυτό ότι τους άρεσε, είδανε κάτι άλλο, ο καθένας λειτούργησε διαφορετικά. Παίζει ρόλο ότι έχουμε και ένα συνεχόμενο δίωρο. Πάντα βέβαια κόβω τα μικρά βιβλία εγώ πριν για να κερδίσουμε χρόνο και αυτοί τα φτιάχνουν μετά.

- Αυτά τα μικρά βιβλία τι θα τα κάνουν;

- Θα τα σκανάρω και τα τους τα μοιράσω να τα πάρουν σπίτι τους και να τα έχουν. Γιατί τελικά κατάλαβα ότι και εμείς θέλουμε να κάνουμε ένα μάθημα πιο δομημένο αλλά τελικά καμιά φορά ξεχνάμε και τις ανάγκες των παιδιών, αυτά τα παιδιά είτε είναι Ρωσοπόντιοι είτε Ρομά είναι τέταρτο γλωσσικό σύστημα ,άλλη γλώσσα μιλούν στο σπίτι, η γλώσσα του σχολείου είναι άλλη, τα αγγλικά και ερχόμαστε εμείς τέταρτη γλώσσα. Και ενώ αγαπάω τα γαλλικά γιατί αυτά σπούδασα, αυτά διδάσκω βλέπω όμως και την πλευρά των άλλων, και λέω ότι μπορεί να μην βγούνε francophone αλλά τουλάχιστον να έχουν μία θετική εικόνα, κάποια στιγμή μπορεί αργότερα να τους έρθει le goût d'apprentissage θέλω εγώ να πιστεύω ή τουλάχιστον να θυμούνται το μάθημα αυτό με αγάπη.

- Οπότε σχετικά με τα πλεονεκτήματα έχεις απαντήσει από μόνη σου στα περισσότερα ερωτήματα που είχα σκοπό να σου κάνω.

- Εγώ τώρα έκανα ένα monologue...

-Όχι ήταν πράγματι πολύ σημαντικά όλα όσα μου είπες. Ούτως ή άλλως θα τα ρωτάγα όλα αυτά αλλά με έχεις καλύψει αρκετά. Ότι τελικά τους βοηθάει η τεχνική αυτή να αποκτήσουν μία επαφή με τα γαλλικά, τη Γαλλία και το γαλλικό πολιτισμό με την παράσταση που είδαν και τη συνέδεσαν...

- Σχετικά με το Πλανητάριο, λέγαμε Πλανητάριο και εγώ επειδή υπάρχει διαδραστικός πίνακας στην τάξη, δεν λειτουργεί πάντα βέβαια, αντί να το γράψω Πλανητάριο στα ελληνικά το έγραψα Planitarium και το είχα βάλει σε μηχανή αναζήτησης στο google.fr επίτηδες χωρίς να πω τίποτα και λέω βρε παιδιά να έχει και Πλανητάριο στη

Γαλλία; Έτσι να τα συνδέσουμε, άρα είναι το ίδιο πράγμα τι βλέπουν αυτοί στη Γαλλία... εσείς τι είδατε στο Ευγενίδειο ας πούμε, τους πλανήτες, αυτοί βλέπουν τους πλανήτες, και τελικά κάνουν μία σύγκριση ότι τελικά οι μαθητές Ελλάδα Γαλλία έχουν πολλά κοινά.

- Σχετικά με τις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους και το κλίμα αναφέρθηκε και σε αυτό...
- Ναι υπάρχει κάποιου είδους ανταγωνισμός αλλά θετικός γιατί προσπαθούν και οι πιο αδύναμοι να κάνουν κάτι βλέποντας τους άλλους. Το κλίμα είναι πολύ καλό υπάρχει ενθουσιασμός, είναι κάτι που σπάει τη ρουτίνα.
- Και σχετικά με τις σχέσεις μαθητών και διδάσκοντα;
- Οι μαθητές πλέον με έχουν αποδεχτεί σαν δική τους και όχι σαν ξένη, με έχουν εμπιστευτεί.
- Ποιες αξίες, στάσεις, συμπεριφορές αναπτύσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης του προτζεκτ;
- Οι αξίες είναι : σεβασμός για το χώρο του άλλου, τη δουλειά του άλλου, να μοιράζονται τα υλικά, τους μαρκαδόρους που υπάρχουν στο *boîte du matériel scolaire*, μαθαίνουν να είναι υπεύθυνα για τα πράγματά τους.
- Πώς επηρεάζει την εικόνα που έχει ο μαθητής για τον εαυτό του και την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;
- Επηρεάζει την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους γιατί τα κορίτσια Ρομά για παράδειγμα βλέπουν ότι εκτός από τις δουλειές του σπιτιού είναι ικανές και μπορούν να κάνουν και άλλα πράγματα, και αν και συνήθως σταματούν το σχολείο για να κάνουν οικογένεια τους δίνουμε την ευκαιρία να καταλάβουν ότι μπορούν να τα καταφέρουν και αλλού.
- Όπως ήδη ανέφερες χρησιμοποιείς στην τάξη και άλλες τεχνικές από την Παιδαγωγική Φρενε- Θεσμική παιδαγωγική σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία...
- Στο σχολείο που έχει επιμορφωθεί στην Παιδαγωγική Φρενέ υπάρχουν τάξεις όπου εφαρμόζουμε κάποιες τεχνικές Φρενέ όχι όλες γιατί είμαστε σε φάση αναζήτησης ακόμη. Η βασική δουλειά έχει ήδη γίνει από τη δασκάλα, στην ουσία έχω έτοιμο έδαφος σε αυτό το σχολείο, εγώ κάνω κάποιες διαφοροποιήσεις. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και μαθαίνουν να λειτουργούν πιο αυτόνομα. Στην έκτη τάξη χρησιμοποιούμε τα *métiers*, υπάρχει η *coin de français* με έναν πίνακα όπου σημειώνουμε τα ονόματα των μαθητών, οι μαθητές έχουν αρμοδιότητες, υπάρχει κάθε φορά κάποιος μαθητής υπεύθυνος για να γράψει την ημερομηνία στον πίνακα, επίσης τα κλειδιά της τάξης που πρέπει να μου τα δίνουν. Κάναμε ένα άτυπο συμβούλιο τάξης και αποφασίσαμε εμείς, ποιες θα είναι οι αρμοδιότητες για τα γαλλικά δυο, τρία πράγματα, τα κλειδιά της τάξης να μου τα φέρνουνε, ποιος θα γράψει την ημερομηνία, και ποιος θα μοιράζει τα φυλλάδια μέσα από το *boîte*. Οπότε ψηφίσαμε ποιος θα κάνει τι, είδαμε και τις αρμοδιότητες που είναι κρεμασμένες στην τάξη για την κυρία τους για να μην τα φορτώσω και εγώ με επιπλέον πράγματα. Δεν μπορώ να βάλω περισσότερες αρμοδιότητες γιατί μπορεί να μην έχουμε διακοπή φοίτησης αλλά έχουμε απουσίες και οπότε να μπορώ να είμαι εγώ ευέλικτη. Λίγα πράγματα και καλά για φέτος του χρόνου θα δούμε. Υπάρχει επίσης το *boîte de français* με τις *fiches de travail*, τα γράμματα στα γαλλικά, διάφορα παιχνίδια και η γωνιά της φιλιαναγνωσίας με τη βιβλιοθήκη για όποιον βαριέται ή όποιον δεν έχει κάτι άλλο να κάνει. Ακόμη και τα τελευταία λεπτά λίγο πριν τελειώσει το μάθημα συγκεντρωνόμαστε στη γωνιά της φιλιαναγνωσίας και τα λέμε. Στη γωνιά της φιλιαναγνωσίας τα παιδιά ηρεμούνε. Ακόμη και ένας μαθητής που έχει ένταση μπορεί να πάει εκεί όχι με την έννοια της τιμωρίας αλλά είναι περισσότερο “*évacuation du stress*” γιατί πολλές φορές οι μαθητές έρχονται από το σπίτι με προβλήματα που εμείς δεν μπορούμε να μαντέψουμε γιατί είναι

και μία άλλη πληθυσμιακή ομάδα και γι' αυτό δεν μπορούμε να ξέρουμε. Το Quoi de neuf και το συμβούλιο τάξης δεν μπορώ να τα κάνω συστηματικά γιατί είναι πράγματα που κάνουν με το δάσκαλό τους, δηλαδή δεν μπορώ ξαφνικά μία μέρα να μπω εγώ η ο γυμναστής αποσπασματικά και να τους κάνουμε Quoi de neuf ενώ το έχουν κάνει ήδη με τη δασκάλα, θα βαρεθούν και δεν υπάρχει και νόημα. Οπότε υπάρχει πρώτα συνεννόηση με το δάσκαλο, έχει τύχει να παρευρεθώ και εγώ στο Quoi de neuf. Η Journal de classe που είναι και αυτό μία τεχνική του Φρενέ απαιτεί χρόνο και επίπεδο που τα παιδιά δεν έχουν, ή εγώ όπως έχω χτίσει κάποια πράγματα δεν μπορώ προς το παρόν να το κάνουν μπορεί του χρόνου να μου βγει πιο εύκολα.

B. Difficultés rencontrées

- Υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι (σε χρόνο και σε δουλειά); Ποιες είναι αυτές;
- Δεν υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις σε χρόνο και δουλειά που μπορεί να χρειαστεί. Το ανέβασμα για παράδειγμα των αρχείων στην ιστοσελίδα του σχολείου δεν απαιτεί περισσότερο κόπο από ότι θα αφιέρωνε ένας εκπαιδευτικός για να ετοιμάσει φυλλάδια εργασίας ή κάποιο άλλο υλικό.
- Χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον δάσκαλο προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε αυτή τη μαθησιακή διαδικασία; Ποιες είναι αυτές;
- Αυτό που πιστεύω ότι χρειάζεται κυρίως είναι να έχει διάθεση και υπομονή.
- Υπάρχουν δυσκολίες / περιορισμοί όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου; Πώς πιστεύετε ότι μπορούν να ξεπεραστούν;
- Δεν υπάρχουν δυσκολίες, και στα δύο σχολεία που την εφαρμόζω δηλαδή στο ένα που όλοι οι συνάδελφοι έχουν επιμορφωθεί σχετικά με την τεχνική Φρενέ αλλά και στο άλλο που δεν έχει επιμορφωθεί, και οι μαθητές αλλά και οι συνάδελφοι έχουν αντιμετωπίσει τη δράση αυτή με ενδιαφέρον και υπάρχει θετική ανταπόκριση.

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Πώς γνωρίσατε τη συγκεκριμένη τεχνική; (σεμινάρια επιμόρφωσης, συναδέλφους, από προσωπικό διάβασμα κτλ.)
- Γνώρισα την τεχνική από το Πιλοτικό Πρόγραμμα για την εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ στο ελληνικό δημόσιο σχολείο.
- Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να συμβάλλει η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις στην βελτίωση των επαγγελματικών του δεξιοτήτων;
- Η επιμόρφωση βοηθάει στο να αποκτήσουμε γνώσεις και να τις εφαρμόσουμε στις τάξεις ανάλογα με το κοινό που έχουμε απέναντί μας. Ειδικά στη σημερινή εποχή που οι εργασιακές συνθήκες είναι δύσκολες για τους εκπαιδευτικούς γαλλικής γλώσσας, αυτό που κυρίως κερδίζει ο δάσκαλος είναι η ηθική ικανοποίηση που αντλεί από το να βλέπει τους μαθητές του να μαθαίνουν και ταυτόχρονα να αισθάνονται χαρούμενοι.

- Ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε επιμορφώσεις;
- Είναι κυρίως ο χρόνος, καθώς πολλές φορές τρέχουν διάφορες επιμορφώσεις μαζί, έτσι δυστυχώς είναι αδύνατο να τις παρακολουθήσουμε όλες. Ειδικά στο ένα δημοτικό που συμμετέχει στο πιλοτικό πρόγραμμα, επειδή είναι ένα πολύ δραστήριο σχολείο, παίρνει μέρος σε διάφορες δράσεις με αποτέλεσμα να υπάρχει μεταξύ των συναδέλφων ένα μοίρασμα αρμοδιοτήτων ως προς το ποιος συνάδελφος θα παρακολουθήσει ποια επιμόρφωση προς όφελος του σχολείου. Επίσης πολλές φορές κάποιοι εκπαιδευτικοί έπειτα από χρόνια εργασίας αισθάνονται ματαιώση και κούραση από τη δουλειά τους αφού καλούνται να αναλάβουν ρόλους για τους οποίους δεν είναι εκπαιδευμένοι όπως του ψυχολόγου και του κοινωνικού λειτουργού όταν τα παιδιά με τη συμπεριφορά τους μεταφέρουν διάφορα προβλήματα και εντάσεις από την οικογένεια στο χώρο της τάξης και του σχολείου και δεδομένου ότι τα σχολεία δεν είναι στελεχωμένα με αυτές τις ειδικότητες (ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού). Επίσης η ματαιώση οφείλεται όχι μόνο στην επιδείνωση των συνθηκών εργασίας του καθηγητή γαλλικής αλλά και στη χειροτέρευση της οικονομικής του κατάσταση εξαιτίας των περικοπών που έχουν συμβεί τα τελευταία χρόνια στη μισθοδοσία του.
- Πιστεύετε ότι η συμμετοχή του εκπαιδευτικού σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το Κίνημα Φρενέ) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες; Γιατί;
- Η συμμετοχή του εκπαιδευτικού σε δίκτυα συνεργασίας τον βοηθά να πάρει ιδέες και γνώσεις και να βελτιωθεί ως δάσκαλος.
- Ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στη συνεργασία του εκπαιδευτικού με άλλους συναδέλφους;
- Το άσχημο κλίμα στο σχολείο
- Σε ποια σχολική βαθμίδα εργάζεστε;
- Εργάζομαι σε δημοτικά σχολεία. Το ένα από τα δημοτικά είχε επιλεγεί να επιμορφωθεί μέσω του πιλοτικού προγράμματος στην Παιδαγωγική Freinet, δηλαδή όλοι οι δάσκαλοι και οι ειδικότητες συνεργάζονται και εφαρμόζουν τεχνικές Παιδαγωγικής Freinet στις τάξεις τους.
- Σε ποιες τάξεις διδάσκετε;
- Στην 5^η και 6^η τάξη.
- Τι σπουδές έχετε πραγματοποιήσει;
- Έχω πτυχίο Γαλλικής γλώσσας και Φιλολογίας και Μεταπτυχιακές σπουδές στη Γλωσσολογία.
- Πόσα χρόνια διδάσκετε;
- Διδάσκω 13 χρόνια περίπου στο ελληνικό δημόσιο σχολείο .

Interview 3

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

- Έχεις κάνει αρκετά μικρά βιβλία...
- Ναι έχω κάνει αρκετά και στα γαλλικά και στα ελληνικά κάποια και τα έχουμε ανεβάσει και στο σάιτ...
- Θα εστιάσουμε λοιπόν στα γαλλικά, θα ήθελα να μοιραστείς μαζί μας την εμπειρία σου καταρχήν σε σχέση με τα πλεονεκτήματα...
- Στα παιδιά αρέσει όταν μαθαίνουν κάτι καινούριο να το αποτυπώνουν, όχι απλά σε μορφή έκθεσης ή παραγράφου ή γράμματος αλλά το να δημιουργήσουν ένα βιβλίο, κάτι που βλέπουν, που αγοράζουν, που βλέπουν και τους γονείς τους να διαβάζουν, που βλέπουν και στα βιβλιοπωλεία και γύρω τους, τους φαίνεται πιο συναρπαστικό. Η μορφή που έχει αλλά και ότι μπορούν τόσο εύκολα να το φτιάξουν από ένα απλό χαρτί Α4, τους εντριγκάρει, τους αρέσει...
- Εκτός από το να το ανεβάζετε στο σάιτ, κάνετε και αλληλογραφία;
- Όχι εγώ δεν ασχολούμαι με αλληλογραφία φέτος, και πέρυσι που κάναμε αλληλογραφία με Τσεχία δεν ανταλλάσσαμε μικρά βιβλία γιατί δεν υπάρχει και τόσος χρόνος. Η αλήθεια είναι ότι όταν ξεκινάς να κάνεις αλληλογραφία δεν προλαβαίνεις να ανταλλάξεις τόσα γράμματα με τα άλλα σχολεία, μέχρι να ξεκινήσει η σχολική χρονιά και να βρεις το άτομο με το οποίο θα αλληλογραφήσεις ήδη έχουν φτάσει Χριστούγεννα. Θα ήταν πολύ καλό βέβαια να γίνει αλλά δεν το έχω κάνει ακόμη.
- Άρα μέσω του πρότζεκτ μικρά βιβλία μπορούν οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις για την καθημερινή ζωή και τα ενδιαφέροντα των μαθητών στη Γαλλία;
- Δεν το έχω αναπτύξει τόσο, είναι πιο περιορισμένο στο γλωσσικό γνωστικό αντικείμενο.
- Πιστεύεις ότι γίνεται;
- Τα παιδιά του δημοτικού θεωρώ ότι υπάρχει μια δυσκολία. Δεν μπορούν να εκφραστούν στα γαλλικά τουλάχιστον, γιατί μαθαίνουν, βλέπουμε τις διαφορές του εκπαιδευτικού συστήματος στη Γαλλία και την Ελλάδα αλλά δεν μπορούν να το εκφράσουν στα γαλλικά οπότε δεν μπαίνουμε στη διαδικασία να το κατά γράψουμε αυτό. Απλά τους δείχνω πώς είναι το εκπαιδευτικό σύστημα στη Γαλλία για να έχουν μία άποψη.
- Και μπορούν τα μικρά βιβλία να βοηθήσουν τους μαθητές να κοινωνικοποιηθούν;
- Ναι αυτό μπορεί να γίνει αν το κάνουν συνεργατικά. Αυτό είναι πολύ ευχάριστο. Όσες φορές έχουν συνεργαστεί για να φτιάξουν μικρά βιβλία και δεν είναι ατομικά, συναντιούνται, χαίρονται να το ετοιμάσουν μαζί, ανταλλάσσουν απόψεις, αναλαμβάνουν κάποιους ρόλους, είναι πολύ ευχάριστο όλο αυτό.
- Οπότε πιστεύεις ότι κατ' επέκταση το πρότζεκτ τους βοηθά να εκπαιδευτούν στη δημοκρατία και να αποκτήσουν κάποιες αξίες;

- Σίγουρα και να έχουν ελευθερία λόγου, να μπορούν να καταγράψουν αυτό που αισθάνονται, να το δώσουν σε άλλους ανθρώπους να το διαβάσουν, έχουμε κάνει κάποιες φορές τα μικρά βιβλία στο τέλος της σχολικής χρονιάς, είχαμε βγάλει αρκετά αντίτυπα και τα μοιράζαμε σε γονείς που ενδιαφέρονταν να τα πάρουν, με ένα πολύ μικρό ποσό που έμενε μετά στην τάξη για την επόμενη χρονιά. Οπότε και αυτό τους άρεσε γιατί έβλεπαν ότι αυτό μπορεί να συνεχιστεί και οι ιδέες τους να μεταφερθούν και σε άλλους.
- Οπότε σε σχέση με το παιδαγωγικό κλίμα στη τάξη πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις των παιδιών μεταξύ τους;
- Όπως σου έχω πει είναι πιο περιορισμένο, το επίπεδο είναι 5^{ης} και 6^{ης} δημοτικού οπότε...
- Σε σχέση με ένα πιο παραδοσιακό μάθημα, έχεις δει να αλλάζει κάτι στον τρόπο που σχετίζονται οι μαθητές μεταξύ τους;
- Βοηθούν ο ένας τον άλλο στο να εκφράσουν την άποψή τους, ακόμα και να διπλώσουν το βιβλιαράκι, θα βοηθήσει το ένα παιδί το άλλο που δεν θα μπορέσει να το καταλάβει...είναι μεγάλη χαρά να βλέπουν ότι αυτό που σκέφτονται έχει τυπωθεί και μετά μοιράζεται και σε άλλες τάξεις, γιατί εγώ τα παίρνω από το ένα σχολείο και τα βάζω στον πίνακα ανακοινώσεων άλλων τάξεων άλλων σχολείων και έτσι το βλέπουν και άλλα παιδιά.
- Άρα φεύγει από το σχολείο τους...
- Σε όλα τα σχολεία που πηγαίνω έχει βιβλία από όλα τα υπόλοιπα σχολεία...
- Άρα τα βιβλία ταξιδεύουν...και παιδιά άλλων σχολείων μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά και να τα διαβάσουν...
- Ναι βέβαια.
- Άρα, σύμφωνα με όσα έχεις πει δημιουργείτε ένα κλίμα θετικό και ευχάριστο.
- Οπωσδήποτε...
- Ανταγωνισμός δεν υπάρχει;
- Όχι δεν έχει τύχει, πάντα θαυμάζουν τα έργα των συμμαθητών τους και δείχνουν ενθουσιασμό.
- Και οι σχέσεις των μαθητών με το δάσκαλο των γαλλικών βελτιώνονται μέσα από αυτή τη διαδικασία;
- Βέβαια, γιατί πολλές φορές βρισκόμαστε και εκτός ώρας μαθήματος,
- Πότε βρισκόσαστε;
- Και στο ολοήμερο μπορούμε να βρεθούμε για να φτιάξουμε τα μικρά βιβλία και δίνει τη δυνατότητα να περάσουμε περισσότερο δημιουργικό χρόνο μαζί.
- Μπορεί το πρότζεκτ να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδηση των μαθητών;
- Τι εννοείς ακριβώς;
- Δηλαδή να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς από το δικό τους...
- Ναι αν κάναμε αλληλογραφία και το στέλναμε στο εξωτερικό ή σε άλλες πόλεις της Ελλάδας ή αν προτείναμε σε κάποιους να τα διαβάσουν, εμείς δεν το έχουμε κάνει ακόμα, τουλάχιστον προς το παρόν είμαστε περιορισμένοι...

- Βέβαια τα δικά σου βιβλία ταξιδεύουν σε άλλα σχολεία όπου βρίσκονται και μαθητές από άλλες χώρες όχι μόνο Έλληνες...άρα έρχονται κατά κάποιο τρόπο σε επαφή λοιπόν...
- Ναι βέβαια, και είναι μια πάρα πολύ ωραία ιδέα να το αναπτύξω λίγο και να το υλοποιήσω...
- Όσον αφορά τις κοινωνικές δεξιότητες που αναπτύσσουν οι μαθητές ποιες μπορεί να είναι πιστεύεις;
- Τη μεταξύ τους επικοινωνία. Τη συνεργασία, τη δημιουργία το να προβάλλουν το έργο τους, , μπορούν να μπουν σε άλλες τάξεις και να προβάλλουν το μικρό βιβλίο και σαν ιδέα αλλά και έργο δικό τους.
- Άρα παίρνουν το λόγο για να παρουσιάσουν το μικρό βιβλίο σε άλλες τάξεις..
- Ναι παίρνουν το λόγο και προβάλλουν τη δημιουργία τους.
- Οπότε τους δημιουργεί κίνητρο για να μάθουν γαλλικά και να δουλέψουν;
- Σίγουρα βοηθάει, βέβαια αρκεί να υπάρχει συνεχής διάθεση να γίνεται αυτή η δουλειά, όχι να σταματάει σε μία φορά.
- Τι εννοείς;
- Όχι να φτιάχνουμε μόνο ένα και να σταματάμε, αλλά αφού κάνουμε κάποια άλλα πράγματα, μετά επανερχόμαστε αι φτιάχνουμε κάτι άλλο.
- Ποιες αξίες πιστεύεις ότι αναπτύσσουν τα παιδιά φτιάχνοντας τα μικρά βιβλία;
- Τη συνεργασία, σεβασμός για το έργο των συμμαθητών τους, δίνουν προσοχή, όλα αυτά...
- Όσον αφορά την αυτοεκτίμησή τους και την εικόνα που έχει ο μαθητής για τον εαυτό του πώς την επηρεάζει;
- Το να παρουσιάσουν το έργο τους, και τα πιο άτολμα παιδιά μέσα από ένα μικρό βιβλίο που θα γράψουν, ακόμα και αν οι ίδιοι δεν μπορούν να το παρουσιάσουν σε άλλες τάξεις, το παρουσιάζει ένας συμμαθητής τους που έχει πιο πολύ θάρρος να μιλήσει μπροστά σε κοινό, οπότε το έργο τους πάλι φαίνεται, και έτσι αναγνωρίζονται και αποκτούν αυτοπεποίθηση.
- Τα λάθη που κάνουν πώς τα δουλεύετε μέσα στην τάξη; Τους ενθαρρύνεις να σκέφτονται πάνω στο λάθος τους;
- Πάντα διορθώνουμε...Ξέρουν και τα παιδάκια ότι βρίσκονται στα πρώτα στάδια και το λάθος είναι φυσιολογικό να γίνεται οπότε το διορθώνουμε και το μαθαίνουμε από δω και πέρα...Ποτέ δεν μαλώνω τα παιδιά...Το διορθώνουμε, το καταλαβαίνουμε αμέσως, τους το διορθώνω με μολυβάκι για να μη χαλάσω το γραπτό τους γιατί είναι η δημιουργία τους και μετά τα παιδιά το περνάνε και το φτιάχνουνε...
- Οπότε τα παιδιά γράφουν τα μικρά βιβλία και παράγουν γραπτό λόγο...
- Ναι και τα εικονογραφούν που είναι και η μεγαλύτερη χαρά τους ζωγραφίζουν πάνω σε αυτά, τα ετοιμάζουν τα γράφουν , τα διορθώνουν, τα παίρνουν πάλι στο σπίτι δηλαδή παίρνει αρκετό διάστημα όλο αυτό γιατί βλέπουμε και μόνο μία φορά την εβδομάδα παίρνει αρκετό καιρό να γίνει όλη αυτή η δράση....Μετά τους βγάζω εγώ έγχρωμες φωτοτυπίες, μετά διαβάζουμε των συμμαθητών μας, μετά τα παίρνω και τα δίνω σε άλλα σχολεία, φέρνω άλλων σχολείων, διαβάζουνε και αυτά και έτσι γνωρίζονται.
- Τα διαβάζουν και φωναχτά μέσα στην τάξη;
- Ναι βέβαια... Και τα παίρνουν και τα ξεφυλλίζουν οι συμμαθητές τους...

- Τα ξεφυλλίζουν δηλαδή για τη χαρά της ανάγνωσης;
- Ναι βέβαια και γι' αυτό...
- Εφαρμόζεις ή έχεις εφαρμόσει στο παρελθόν άλλες τεχνικές Φρενε στην τάξη σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία όπως την εφημερίδα;
- Όχι δεν έχω κάνει, όταν πας σε τόσα σχολεία είναι δύσκολο να κάνεις και εφημερίδα και σε όλα...Βέβαια μπορείς να επιλέξεις ένα ή δύο τμήματα πού βλέπεις ότι δουλεύουν τα παιδιά και ότι έχουν διάθεση να κάνουν...Είχαμε προσπαθήσει κάποια στιγμή να φτιάξουμε ένα παραμύθι πέρυσι, ένας εκδοτικός οίκος είχε ένα διαγωνισμό και είχαμε φτιάξει ένα παραμύθι με ένα σχολείο και εκεί χρειάστηκε να συναντηθούμε και πολλές φορές εκτός σχολικών ωρών για να το φτιάξουμε, βασιζόταν στη φιλία...
- Ήταν στα γαλλικά το βιβλίο αυτό;
- Ναι ήταν στα γαλλικά, αλλά τελικά δεν προλάβαμε τις ημερομηνίες για να το καταθέσουμε παρόλα αυτά η δουλειά έγινε και από τα παιδιά και από εμένα μαζί τους, και είχε πάει πολύ καλά, πιστεύω ότι θα μπορούσε να γίνει αν είχαμε χρόνο μπροστά μας πιστεύω ότι μπορούν να γίνουν πράγματα.
- Οπότε ο χρόνος είναι η δυσκολία που υπάρχει...
- Αυτό και το ότι αναγκάζομαστε να πάμε σε πολλά σχολεία...
- Εντάξει δεν μας πιέζει να βγάλουμε οπωσδήποτε κάτι αλλά για να μπορέσεις να γράψεις και να εκφραστείς, να μιλήσεις στα γαλλικά θέλει χρόνο πρέπει να προχωρήσεις και στο μάθημα...
- Πιστεύεις ότι τα μικρά βιβλία στα γαλλικά μπορούν να συνδεθούν και με άλλα μαθήματα; Και με ποια;
- Και στη γλώσσα, και με τον υπολογιστή και τα μαθαίνουν αμέσως μόλις δηλαδή τους δείξεις το πρόγραμμα στον υπολογιστή αμέσως τα παιδιά μαθαίνουν πώς να το χειρίζονται. Σίγουρα και με την ιστορία θα μπορούσε να γίνει, και στη γεωγραφία και στη μελέτη περιβάλλοντος, με πολλά μαθήματα κυρίως φιλολογικού ενδιαφέροντος.

B. Difficultés rencontrées

- Όσον αφορά τις δυσκολίες μίλησες ήδη για το χρόνο και τη μετακίνηση σε πολλά σχολεία...
- Ότι βρισκόμαστε πολύ λίγες φορές οπότε καθυστερεί να εκπονηθεί το όλο έργο, περνάει αρκετός καιρός μέχρι να ολοκληρωθεί, γενικά άλλα προβλήματα δεν έχω συναντήσει.
- Υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι σε δουλειά;
- Από τη στιγμή που θέλεις να το κάνεις δεν είναι κουραστικό και είναι τόσο ευχάριστο που δεν το σκέφτεσαι...Δεν είναι κόπος...είναι και τόση η χαρά που παίρνουν τα παιδιά...πιο καλό είναι να γίνει αυτό παρά ένα φυλλάδιο γραμματικής...
- Πιστεύεις ότι χρειάζονται κάποιες παραπάνω δεξιότητες από τον καθηγητή γαλλικών;
- Τον ενθουσιασμό, τη χρησιμότητα, να τους το παρουσιάσει σαν ένα όμορφο δώρο που θα το ανακαλύψουν σιγά σιγά.
- Άρα ο δάσκαλος τους βοηθάει, τους οδηγεί να ανακαλύψουν τα ίδια, λογικά θα πρέπει να είναι και πολύ κοντά τους για να δεχτούν να τους οδηγήσει να το κάνουν αυτό...

- Βέβαια...βέβαια...
- Όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου έχεις να προσθέσεις κάτι άλλο;
- Είπαμε για το χρόνο, τις μετακινήσεις, εντάξει εγώ τουλάχιστον δεν έχει χρειαστεί να ζητήσω από τους διευθυντές μου δώστε μου χρήματα να βγάλω τις φωτοτυπίες, θεωρώ ότι δεν είναι τόσο τρομερό, τα βγάζω μόνη μου και τελειώνω, κάποιος θα μπορούσε να ζητήσει και εκεί να βρει κάποιο εμπόδιο, όμως δεν νομίζω, όλοι οι νέοι διευθυντές θέλουν να βλέπουν το σχολείο τους να κάνει πράγματα...
- Οπότε υπάρχει ένα οικονομικό κόστος;
- Ναι, αλλά είναι μικρό πραγματικά.
- Τα τυπώνεις δηλαδή από τον υπολογιστή του σχολείου; Έχετε εκτυπωτή;
- Ναι αλλά τα κάνω στο δικό μου, τα δύο τελευταία χρόνια είναι όλα χειρόγραφα, αλλά υπάρχει και στο σχολείο εκτυπωτής, θα μπορούσα να το κάνω, όμως δεν υποστηρίζει το πρόγραμμα ο υπολογιστής του σχολείου, το publisher , οπότε δεν είναι εύκολο πρέπει να κάτσεις να το εγκαταστήσεις...

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Τώρα θα ήθελα να σε ρωτήσω πώς γνώρισες τη συγκεκριμένη τεχνική; (σεμινάρια επιμόρφωσης, συναδέλφους, από προσωπικό διάβασμα κτλ.)
- Από συνάδελφο, μου τα έδειξε σαν ιδέα και έτσι ξεκίνησα...
- Έχεις συμμετάσχει και σε σεμινάρια σχετικά με την Παιδαγωγική Φρενέ;
- Ναι, έχω πάει...
- Πιστεύεις ότι οι επιμορφώσεις σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις βοηθούν τον εκπαιδευτικό στην βελτίωση των επαγγελματικών του δεξιοτήτων;
- Ναι δίνουν νέες ιδέες, πάντα χρειάζονται νέες ιδέες στη τάξη για να μη βαλτώνουμε και να μη βαριόμαστε. Ναι βέβαια βοηθούν.
- Ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε επιμορφώσεις;
- Έλλειψη χρόνου, δεν γίνεται πάντα καλή ενημέρωση για το πότε γίνονται αυτές οι συναντήσεις, πολλές φορές είναι μακριά, γιατί δεν μένουν όλοι κοντά στο κέντρο, και δεν έχουν τη διάθεση να κάνουν κάτι διαφορετικό.
- Επίσης τελειώνοντας, πιστεύεις ότι το να συμμετέχει ένας καθηγητής γαλλικών σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το Κίνημα Φρενέ) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες;
- Σίγουρα τον βοηθάει, δεν έχω πάει γιατί δεν έχω το χρόνο δυστυχώς. Πολύ θα ήθελα να παρακολουθήσω κάτι τέτοιο..
- Γιατί, κατά τη γνώμη σου βοηθάει;
- Κυρίως στο να φέρνεις νέες ιδέες στην τάξη και να κάνεις το μάθημά σου πιο ενδιαφέρον...

- Ποιοι παράγοντες μπορούν να αποτελούν εμπόδιο στο να συνεργάζεται ένας εκπαιδευτικός με άλλους συναδέλφους του στο σχολείο;
- Εντάξει οι εκπαιδευτικοί των γαλλικών μας βλέπουν λιγάκι οι δάσκαλοι ότι έλα μωρέ τώρα, γαλλικά...δεν είναι τόσο σημαντικό...και βέβαια το ότι πάμε σε πολλά σχολεία και δεν προλαβαίνουμε καλά- καλά να γνωρίσουμε όλους τους συναδέλφους... με τους οποίους μπορούμε να δέσουμε και να κάνουμε πράγματα μαζί...
- Τώρα θα ήθελα να σε ρωτήσω πόσα χρόνια διδάσκεις στο δημόσιο σχολείο;
- Στο δημόσιο είμαι από το 2011...πριν ήμουνα στην ιδιωτική εκπαίδευση.
- Δηλαδή συνολικά ως καθηγήτρια γαλλικών;
- 22..
- Και διδάσκεις στο δημοτικό;
- Ναι..
- Πέμπτη, έκτη;
- Πέμπτη, έκτη ,ναι...
- Και τέλος τι σπουδές έχεις κάνει;
- Γαλλική Φιλολογία..
- Έχεις κάποιο μεταπτυχιακό;
- Όχι..
- Αυτά γενικά ήθελα να σε ρωτήσω... Δεν ξέρω αν εσύ θα ήθελες να προσθέσεις κάτι....
- Όχι...ήταν αρκετές οι ερωτήσεις...

Interview 4

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

- Είδα τα μικρά βιβλία που μου έστειλες...Μου είπες ότι αυτά έγιναν στο πλαίσιο του e-Twinning...
- Ναι έγιναν στο πλαίσιο του e-Twinning...
- Για μίλησέ μου λίγο για αυτό, πώς το συνέδεσες με τα μικρά βιβλία;
- Ήταν μια από τις δραστηριότητες που κάναμε...Κάποια στιγμή είχαμε θεατροποιήσει κάποιες παροιμίες και στο πλαίσιο αυτό μου έστειλε μία καταπληκτική δουλειά που είχανε κάνει στο σχολείο αυτό το γαλλικό, μου έστειλε η υπεύθυνη καθηγήτρια μία καταπληκτική δουλειά που είχε κάνει η ομάδα της με μεσαιωνικές παροιμίες...αυτές ήταν φυλλάδια όπου συμπλήρωναν τα παιδιά, αντιστοιχούσαν, και μετά εγώ το πήρα και το ελευθέρωσα και κάναμε αυτά τα μικρά βιβλία. Τους είπα πάρτε από μία παροιμία και κάντε την κάτι, ένα διάλογο, ένα ζωγραφικό έργο. Τα παιδιά ήταν δευτέρα γυμνασίου τότε, δεν ήταν πολύ άνετα στα γαλλικά και αυτό ήταν παραπάνω από το επίπεδό τους... τα έφτιαξαν με τη δική μου υποστήριξη. Τα παιδιά ήταν Α1 άντε στην καλύτερη περίπτωση Α2, υπήρχε μία απόκλιση, παρόλα αυτά αυτό δεν ήταν ανασταλτικό υπήρχανε τρόποι και τα παιδιά να λύσουνε το φυλλάδιο γιατί είχε ερωτήσεις κλειστού τύπου, πάντα προδίδεται η απάντηση...το κάνανε και με τη δική μου τη βοήθεια βέβαια, και μετά αφού εξοικειώθηκαν με αυτές τις παροιμίες τους είπα κάντε τις κάτι...εκεί δεν υπήρχε καθόλου δική μου επέμβαση, ότι έχουνε κάτι ήταν δική τους πρωτοβουλία...Η οδηγία ήταν φτιάξτε μικρά βιβλιαράκια, αλλά τι έφτιαξαν μέσα σε αυτά είναι λίγο διαφορετικό στο κάθε παιδί...Κάποια παιδιά έκαναν ποιο περίπλοκα πράγματα, κάποια άλλα απλώς να αντιγράψουν την παροιμία με ένα πιο παιγνιώδη τρόπο.
- Εκτός από την ευκαιρία αυτή σας είχε δοθεί και κάποια άλλη ευκαιρία για να φτιάξετε μικρά βιβλία;
- Κάποια άλλη χρονιά κανά δυο χρόνια αργότερα, πέρυσι δηλαδή είχαμε ένα άλλο e-twinning...στο πλαίσιο εκείνου του e-twinning κάναμε στα γαλλικά σαν διαμεσολάβηση βυζαντινή αρχιτεκτονική... οπότε έτυχε με το συνεργαζόμενο σχολείο που ήταν ελληνικό να έχουμε στις περιοχές μας παρόμοιες εκκλησίες οπότε τελικά με έναν ρυθμό ασχοληθήκαμε περισσότερο και αυτός ήταν ο σταυροειδής εγγεγραμμένος σε κύκλο και κάναμε κάποιες συγκεκριμένες επισκέψεις...
- Αυτά τα μικρά βιβλία τα κάνατε στα γαλλικά;
- Ναι...και μετά αφού λοιπόν κάναμε τις επισκέψεις...άλλα παιδιά έφτιαξαν βίντεο, άλλα παιδιά έφτιαξαν μικρά βιβλία. Τα πρώτα που σου έστειλα χρονικά είναι σε σχολική χρονιά δεύτερη φάση και είναι και πιο καλά νομίζω γιατί αυτά τα μικρά βιβλία, τα δεύτερα για να κάνουμε τα πρόγραμμα του Βυζαντίου είναι πιο...δηλαδή τα παιδιά έχουν γράψει και κείμενα...
- Και συνήθως αυτά τα μικρά βιβλία αφού τα δημιουργήσουν τα παιδιά, τι τα κάνουν; Τα κάνουν κάτι;
- Τα αφήνουμε στη τάξη μας ,ανήκουν σε όλους δεν τα έχουν πάρει πίσω...
- Δεν τα παίρνουν στο σπίτι τους δηλαδή;
- Όχι, όχι.
- Δηλαδή μένουν μέσα στην τάξη σαν βιβλιοθήκη και τα συμβουλευόνται;

- Εμείς τα κρεμάσαμε, έβαλα μία κορδέλα και μερικά μανταλάκια και τα κρεμάσαμε επάνω...Οπότε ο καθένας μπορούσε να τα δει...Θα μπορούσαμε να τα στείλουμε στο συνεργαζόμενο σχολείο...Δεν το κάναμε...τα κρατήσαμε...και επειδή είχαμε e-twinning τα φωτογράφησα και τους τα έστειλα, οπότε υπήρξε αυτή η ανταλλαγή.
- Τα είχαν δηλαδή με κάποιο τρόπο έτσι...
- Ναι...
- Οπότε πρώτη ερώτηση...καταρχήν μιλάμε για τα πλεονεκτήματα...
- Πλεονεκτήματα, είναι ένα εργαλείο το οποίο έχει υλική μορφή...αλλά στην ουσία στηρίζει αυτό που θέλει ο Φρενέ και είναι το ελεύθερο κείμενο αυτός είναι ο αρχικός του προορισμός...να στηρίζει με μία υλική μορφή το ελεύθερο κείμενο...Αλλά τώρα εμείς εδώ στην πραγματικότητα την ελληνική...το εφαρμόζουμε χωρίς να είναι ακριβώς κατά γράμμα η επιθυμία του Φρενέ.
- Και μέσα στην τάξη των γαλλικών που επίπεδο είναι Α1 μάξιμουμ...
- Ελεύθερο κείμενο θα μπορούσαν τα παιδιά να γράψουν ανεξάρτητα από το μικρό βιβλίο και ανεξάρτητα από το ποια είναι η γλώσσα τους...δεν θα είναι περίπλοκα...θα είναι πιο απλά γιατί και τα εργαλεία τους τα εκφραστικά είναι πιο περιορισμένα, αλλά δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να γράψουν ένα μικρό ποιηματάκι, ή ένα μικρό κειμενάκι, ή ένα διαλογάκι, θα μπορούσαν...
- Μπορούν δηλαδή στο γυμνάσιο πιστεύεις με τα γλωσσικά μέσα που διαθέτουν;
- Πιστεύω ναι...και με υποστήριξη φυσικά...
- Οπότε τα μικρά βιβλία πώς συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση των μαθητών;
- Ε βέβαια συμβάλλουν γιατί εξορισμού είναι μια εξωτερίκευση...οπότε η συγγραφή, το ελεύθερο κείμενο το λέει και ο ίδιος ο Φρενέ μέσα στη θεωρία του, είναι μία ατομική διαδικασία δηλαδή, δύσκολα μπορεί να γραφτεί ένα συλλογικό κείμενο, γιατί το ελεύθερο κείμενο έτσι όπως το συλλαμβάνει ο Φρενέ είναι κάτι που ψάχνει κάτι μέσα στο εσωτερικό του, στα εσωτερικά του αποθέματα και αυτά παίρνει και τα βγάζει προς τα έξω...οπότε αυτή η διαδικασία είναι αυστηρά ατομική...όμως δεν παύει εμείς να ζούμε σε μια συνεργατική τάξη ή τέλος πάντων να προσπαθούμε να έχουμε μία συνεργατική τάξη και εκείνη την ώρα συνεργατική γίνεται όταν το προσωπικό, το ατομικό, βγαίνει προς τα έξω και έχουν πρόσβαση και τα υπόλοιπα μέλη στην τάξη είτε για να το διορθώσουν, είτε για να το βελτιώσουν, είτε απλώς για να το μοιραστούν...Οπότε το βιβλίο έχει μια υλικότητα πιο σταθερή...από το να είναι ένα φύλλο χαρτί εκεί ατάκτως πεταμένο...έχει και το εικονογραφικό στοιχείο, το εικαστικό στοιχείο που επίσης είναι άλλη μια μορφή έκφρασης...Ένα παιδί ας πούμε που δυσκολεύεται να εκφραστεί προφορικά μπορεί να εκφραστεί πάρα πολύ όμορφα εικαστικά...ζωγραφικά...και το ίδιο να ενισχύεται αλλά και να συμβάλλει στη ζωή...έτσι φτιάχνεται μία βιβλιοθήκη της τάξης που αποτελεί και την πολιτιστική κληρονομιά της τάξης.
- Οπότε και κατ' επέκταση και στην εκπαίδευσή τους στη δημοκρατία πώς συμβάλλει;
- Συμβάλλει βεβαίως συμβάλλει γιατί ανοίγεται ο διάλογος, τα παιδιά γίνονται ακροατές ή θεατές, προσπαθούν να δούνε πιο κριτικά και πιο ουσιαστικά και ο άλλος εξωτερικεύεται. Οπότε υπό αυτή την έννοια υπάρχει ένας διάλογος και αυτό είναι κάτι δημοκρατικό, δεν λειτουργούν ατομικά τα παιδιά

υπάρχει και άνοιγμα προς την κοινότητα μέσω του βιβλίου...αυτό είναι μία από τις δημοκρατικές διαδικασίες...βέβαια δεν μπορείς να πεις ότι αυτό είναι καθοριστικό για τη δημοκρατία αλλά τείνει σε αυτή την οδό....

- Όσον αφορά το κλίμα μέσα στην τάξη οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών πώς διαμορφώνονται;
- Κάθε φορά που το παιδί έχει την ευκαιρία να φύγει μέσα από συμβάσεις οι οποίες είναι ας πούμε πολύ μιχεβιοριστικές και αφήνεται προς την ελεύθερη έκφραση αυτό φυσικά είναι πολύ θετικό για το κλίμα στην τάξη...
- Εσύ πώς τις έχεις παρατηρήσει δηλαδή μέσα στην τάξη;
- Το θέμα...για να μην τα λέμε όλα ρόδινα είναι το θέμα του κινήτρου δηλαδή αυτά τα παιδιά που έχουν όρεξη θα κάνουν και θαύματα εκείνα τώρα που δεν έχουν όρεξη δεν ξέρω κατά πόσο θα κινητοποιηθούν...δεν είναι βέβαιο ότι θα κινητοποιηθούν...
- Πάντως το μικρό βιβλίο δίνει κίνητρο για μάθηση πιστεύεις;
- Ναι υπάρχει κίνητρο, δεν είναι πανάκεια όμως. Είναι δύσκολο το παιδί που δεν έχει όρεξη, le désir που λέει και ο Φρενέ, το παιδί που δεν διψάει, ξαφνικά να νιώσει δίψα...αυτό είναι ένα πρόβλημα άλτο...Όμως σε πολλές περιπτώσεις παιδιά που δεν είχαν ιδιαίτερα κίνητρα, αισθάνθηκα να κινητοποιούνται ένα 30% από την εμπειρία μου... έναν τον κυνήγησα λιγάκι για να κάτσει να το φτιάξει, στο τέλος το έκανε και πολύ ωραίο...
- Και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ μαθητών και διδασκόντα;
- Αυτό είναι ενταγμένο στο στυλ του καθηγητή και στον τρόπο που θέλει να διδάξει...Δεν μπορεί ένας μιχεβιοριστής να το κάνει...ένας συμπεριφοριστής...ο καθηγητής που πιστεύει στην ελεύθερη έκφραση και θέλει να το δει να δίνει κάτι από τον εαυτό του ένα παιδί θα κάνει το μικρό βιβλίο και θα κάνει και πολλά άλλα πράγματα που θα εντείνουν αυτή την ευκαιρία, να δει το παιδί την πραγματικότητά του, την αλήθεια του και την έκφρασή του...και θα χρησιμοποιήσει το μικρό βιβλίο και άλλες μεθόδους ελεύθερης έκφρασης για να το φέρει σε επαφή και με την υπόλοιπη λογοτεχνία. Μπορεί να πάει πρώτα από την ελεύθερη έκφραση και μετά να του δώσει κίνητρα να πάει και στη λογοτεχνία...όχι το αντίθετο δεν θα του επιβάλλει πράγματα...αλλά αυτό είναι στη θέληση του καθηγητή, σε ποια κατηγορία ανήκει...
- Εσύ πιστεύεις ότι έρχονται πιο κοντά μέσα από αυτή τη δράση;
- Αναμφισβήτητα...Αναγκάζομαστε πολλές φορές να τους δίνουμε κείμενα που δεν είναι δικά τους...οπότε περνάω μέσα από αυτή τη διαδικασία «παιδιά κάντε ησυχία...». Μόλις όμως δώσω παιδιά ελάτε να δούμε το κείμενο που έγραψε ο Ορέστης...τότε είναι απόλυτη ησυχία, νεκρική...έχει πάντα μεγάλο ενδιαφέρον ακόμα και στον τελευταίο αυτό είναι 100%. Ακόμη και στον πιο αδύναμο, αδιάφορο, χωρίς κίνητρο μαθητή, αυτός που κοιμάται όλη την ημέρα, μόλις του πεις έλα να δούμε την εργασία του συμμαθητή σου αυτομάτως έχει κίνητρο να τη δει.
- Οπότε τα παιδιά που κάνουν τις εργασίες τους τις παρουσιάζουν στους υπόλοιπους;
- Ναι βέβαια...όχι με τα μικρά βιβλία, αλλά από άλλα κείμενα που έχουν φτιάξει μαθητές και μαθήτριές μου εγώ κάνω γαλλικά, δηλαδή από κείμενα μαθητών μου εγώ κάνω γαλλικά....

- Ωραία...ελεύθερα κείμενα δηλαδή...
- Ναι ελεύθερα κείμενα...
- Όσον αφορά την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής συνείδησης...
- Είναι και αυτό ένα εργαλείο, όμως πολύ πιο σοβαρό εργαλείο διαπολιτισμικό είναι ένα πρόγραμμα που θα κάνεις...
- Αλλά σαν τεχνική πώς πιστεύεις εσύ ότι μπορεί να βοηθήσει;
- Δυσκολεύομαι να το απαντήσω αυτό το ερώτημα...
- Δηλαδή πώς μέσω των μικρών βιβλίων μπορούμε να φέρουμε τους μαθητές σε επαφή με το γαλλικό πολιτισμό;
- Όχι κάτι περισσότερο που θα μπορούσες να κάνεις και με έναν άλλο τρόπο...Το βιβλίο περισσότερο είναι ελεύθερη έκφραση...
- Και όσον αφορά τις κοινωνικές δεξιότητες, ποιες κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών αναπτύσσονται;
- Να είναι καλοί ακροατές και καλοί θεατές, κριτικοί...και κρητικοί δημιουργοί γιατί την ώρα που καλούνται και αυτοί να φτιάξουν το βιβλίο τους κάνουν επιλογές, θα πρέπει κάπως να είναι καλοφτιαγμένο, οπότε και αυτοί προσέχουν τον τρόπο έκφρασής τους προς τα έξω και οι άλλοι, αφού διατίθεται, το παίρνουνε και μπορούν να κάνουν πολύ ενδιαφέρουσες σκέψεις...άρα αναπτύσσεται η κριτική τους ικανότητα...και η συνεργασία αν το κάνουν συνεργατικά ή ατομικά...εξαρτάται...
- Συνεργατικά πώς βοηθάει;
- Να γίνει μία διανομή εργασιών...κάποιος να κάνει το εικαστικό κομμάτι που είναι πιο δυνατός σε αυτό....κάποιος να φτιάξει το χαρτάκι....κάποιος να το ζωγραφίσει, κάποιος που είναι πιο δυνατός στην έκφραση...και όλο αυτό να είναι ένα συλλογικό έργο και όλοι να είναι ευχαριστημένοι...γιατί έχουν συμβάλει, με τον τρόπο τους...
- Οπότε συνδέονται και με τα ενδιαφέροντά τους μιας και μιλήσαμε και για κίνητρο μάθησης....δηλαδή άλλος ζωγραφίζει, άλλος ...
- Βέβαια, ανάλογα με τις δεξιότητές τους, και με τα ενδιαφέροντά τους αλλά σε αυτό που είναι καλοί...και οι ίδιοι αισθάνονται δυνατοί, ωραίοι μετά, δεν νιώθουν μία αποτυχία...αυτό έχει μία υλικότητα. Είναι ένα τελικό προϊόν που το πιάνεις στο χέρι σου...όταν το βλέπεις έτσι, δεν είναι μία εργασία που έδωσες στον καθηγητή και ήταν αέρας και έφυγε...αυτό μένει εκεί και το βλέπουνε όλοι οπότε αν έχει γίνει κάτι όμορφο κάθε μέρα θα λένε ο Ορέστης ζωγράφισε όμορφα...
- Οπότε αυτό αυξάνει και άλλο το κίνητρο...
- Δεν ξέρω να σου πω, αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι το παιδί αισθάνεται καλά μέσα στην τάξη, για το κλίμα που με ρώτησες πριν, σε αυτό συμβάλλει...
- Οπότε έχεις παρατηρήσει αν αυτό τους δημιουργεί την επιθυμία να επικοινωνήσουν στα γαλλικά περισσότερο, να εκφραστούν και να πούνε πράγματα;
- Ναι...
- Άλλες αξίες που τους βοηθάει να αναπτύξουνε αυτή η συνεργατική πρακτική;

- Στη δημοκρατία....αλλά όχι εκατό τις εκατό, υπάρχουνε άλλα πράγματα, θα κάνεις ας πούμε ένα συμβούλιο τάξης που εκεί μαθαίνουν τη δημοκρατία...είναι πολύ πιο δυναμικό ως προς τη δημοκρατία το συμβούλιο τάξης, λιγότερο είναι το βιβλίο, το βιβλίο....έχει και αυτό μία συμβολή.
- Άλλες αξίες;
- Έχει να κάνει με την επικοινωνία, το καλό κλίμα μέσα στη τάξη, και να τείνει ώστε να είναι η τάξη μία συνεργατική τάξη και όχι μία εξ καθέδρα διδασκαλία...
- Δηλαδή δεν υπάρχει ανταγωνισμός;
- Καθόλου...
- Οπότε μιλήσαμε λίγο για την αυτοεκτίμηση του μαθητή ότι αισθάνεται μου είπες...ότι παράγει διάφορα πράγματα ο καθένας εκεί που αισθάνεται καλά... άλλος ζωγραφίζει, άλλος γράφει...
- Ναι εκεί που αισθάνεται καλά μπορεί και να το ξανακάνει σε ένα επόμενο βιβλίο όταν του δοθεί η ευκαιρία θα είναι πάντα πρόθυμος να συμβάλλει και αυτός εκεί που νιώθει καλά....οπότε η αυτοεκτίμηση ανεβαίνει φυσικά...
- Και τα λάθη πώς τα αντιμετωπίζετε μέσα στη τάξη; Οι μεταγνωστικές δεξιότητες που λέμε ότι κάποιος οδηγείτε στο να σκέφτεται πάνω στα λάθη του και να γίνεται πιο αυτόνομος...
- Επειδή ακριβώς αυτό είναι ένα τελικό προϊόν και τα λάθη εκεί φαίνονται...δείχνουμε λιγάκι...αλλά τα αφήνουμε και να υπάρχουνε...δεν τα σβήνουμε τί να κάνουμε, δεν υπάρχει επιστροφή σ' αυτά...εντάξει προβληματισμός, θα το συζητήσουμε ή μια σκέψη, πώς εικονογραφήθηκε, τι θα μπορούσε να γίνει καλύτερο...ή και σε αισθητικό επίπεδο όχι μόνο τα γλωσσικά λάθη...σε μια επόμενη φάση μπορούνε να δούνε αν έχει υπάρξει βελτίωση...αλλά αυτό δεν το ακυρώνουμε, αυτό λειτουργεί σαν μια αυταξία...το βιβλιαράκι και είναι εκεί...αυτό κατάφερε αυτό είναι το στάδιο του είναι μία αποτύπωση της στιγμής του με ότι θετικό και με ότι αρνητικό. Στο επόμενο όμως μπορούμε να ελπίζουμε σε κάτι καλύτερο...
- Οπότε αναπτύσσεται η επικοινωνιακή ικανότητα στα γαλλικά...καταρχήν στο γραπτό λόγο αφού όπως είπες παράγουν γραπτό λόγο και διαβάζουν γραπτό λόγο
- Ναι κάπως φιλικά , γιατί δεν τον βάζεις και τώρα γράψε μου κάτι, τον βάζεις να φτιάξει κάτι που έχει και μία αισθητική πλευρά οπότε αυτό του αρέσει να το κάνει...
- Δεν σε ρώτησα...πώς ξεκινούν να γράφουν...επιλέγουν αυτά με βάση πχ τις παροιμίες που διάβασαν...αυτά επιλέγουν τι θα γράψουν;
- Ε ναι κάναμε μια προεργασία...κοίτα στην ξένη γλώσσα δεν γίνεται τίποτα τελείως αυθόρμητα αλλά γίνεται μια προεργασία...αυτοί όμως θα αποφασίσουν. Θα κάνουν μια επιλογή...Η οδηγία ήτανε διαλέξτε μία παροιμία και εικονογραφήστε τη...άρα αυτοί διάλεξαν αυτό που τους πήγαινε καλύτερα...τους εξέφραζε ως νόημα...γιατί έχουμε να κάνουμε και με παροιμίες...οι παροιμίες έχουν και ένα περιεχόμενο, οπότε ότι τους εξέφραζε είτε γλωσσικά είτε ως περιεχόμενο, το επέλεξαν και το προχώρησαν...
- Και η ανάπτυξη προφορικού λόγου πώς γίνεται; Παρουσιάζουν κάτι προφορικά στα γαλλικά και οι υπόλοιποι ακούν;

- Μπορεί να γίνει και έτσι...αλλά εμείς δεν κάναμε αυτή τη πρακτική...εμείς κινηθήκαμε περισσότερο στη γραπτή έκφραση...παραγωγή και κατανόηση γραπτού λόγου...θα μπορούσε όμως να είναι έτσι να το μοιραστούνε και προφορικά στη τάξη...αλλά το μοιραστήκαμε πρώτα γραπτά σε ένα πρόχειρο και μετά έγινε το βιβλιαράκι...
- Τώρα επειδή αναφέρθηκες και σε άλλες τεχνικές Φρενέ...θα σε ρωτήσω αν εφαρμόζεις και άλλες τεχνικές από την Παιδαγωγική Φρενε- Θεσμική παιδαγωγική στην τάξη σου σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία...
- Την αλληλογραφία πάρα πολύ, το τι νέα, το συμβούλιο τάξης...
- Σε συνδυασμό με τα μικρά βιβλία;
- Ανεξάρτητα...Η αλληλογραφία έχει να κάνει με άλλα παιδιά τα οποία επικοινωνούν στα γαλλικά...βέβαια μπορεί να τύχει...ήδη σου μίλησα για ένα e-twinning το οποίο είχε αλληλογραφία ένα μέρος του αλλά την ώρα που κάναμε τα βιβλία, τα βιβλία δεν τα δώσαμε...γιατί αυτά είναι και το προϊόν της τάξης δεν μπορώ να τα πάρω και να τα στερήσω στα παιδιά...
- Ίσως αν βγαίνανε σε κάποια αντίτυπα φαντάζομαι θα μπορούσε να σταλεί...
- Ναι αν είχαμε μια αναπαραγωγή αλλά κάθε βιβλίο είναι μοναδικό...και αυτό ήταν η βιβλιοθήκη της τάξεως...όμως το e-twinning επειδή έχει την πλατφόρμα, τα φωτογραφίσαμε και τα στείλαμε στους άλλους...
- Υπάρχουν άλλοι συνάδελφοι που έχουν επιμορφωθεί στην παιδαγωγική Φρενέ στο σχολείο;
- Υπάρχουν συνάδελφοι που είναι δεκτικοί, δουλεύουν συνεργατικά όχι υποχρεωτικά με τις τεχνικές Φρενέ αλλά σε μία συνεργατική και ανακαλυπτική βάση...το ένα από τα σχολεία στο οποίο δουλεύω...
- Οπότε έχεις καλό έδαφος να μπορείς να τα εφαρμόσεις αυτά...να συνεργαστείς...
- Στο ένα σχολείο έχω πολύ καλό, στο άλλο δεν έχω καθόλου αλλά αυτό δεν με εμποδίζει...εγώ τη δουλειά μου τη κάνω...
- Είναι δηλαδή πιο εύκολο στο ένα σχολείο...
- Δεν είναι πιο εύκολο ή πιο δύσκολο να είμαι ειλικρινής εγώ στον ίδιο βαθμό τα κάνω...απλά στο ένα σχολείο είσαι ευτυχής γιατί αυτό που κάνεις το μοιράζεσαι, πώς να σου το πω αισθάνεσαι ότι πηγαίνεις στην ίδια πορεία, ενώ στο άλλο σχολείο το κλίμα δεν είναι ιδιαιτέρως ωραίο...οπότε έξω από την τάξη είναι η δυσκολία...όχι ότι μου κάνουν πόλεμο, ούτε ότι έχω αντιδράσεις, όχι, απλώς δεν έχεις το συναίσθημα ότι είσαι κατανοητός γι' αυτό που είσαι...είσαι παρερμηνευμένος...αυτό είναι μία προσωπική πικρία...όχι όμως ότι αυτό εμποδίζει την τάξη, έχω την ελευθερία, δηλαδή ίσως και στο ένα σχολείο που δεν με κατανοούν να τους το θεωρήσω ότι είναι και θετικό, την ελευθερία την έχω να κάνω αυτά που θέλω...
- Οπότε θεωρείς ότι τα μικρά βιβλία μπορούν να συνδεθούν και με άλλα μαθήματα και να εμπλακούν και άλλα αντικείμενα;
- Ναι, με οποιοδήποτε μάθημα....
- Με όλα δηλαδή...
- Ναι, είναι θέμα φαντασίας...

B. Difficultés rencontrées

- Όσον αφορά τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει κάποιος που προσπαθεί να το επιχειρήσει αυτό...σε χρόνο και δουλειά έχει περισσότερες απαιτήσεις η προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι;
- Όχι λογικά πρέπει να γίνει στο σχολείο αυτό...να μη το αφήσουμε για το σπίτι...είναι μια πολύ όμορφη δουλειά που μπορεί να γίνεται στο σχολείο...εγώ θέλω στο σχολείο να το κάνω...φέρνουν τις μπογιές τους, αλλάζουμε λίγο και τη τάξη, και το κάνουμε στο σχολείο...θα χάσεις λίγο χρόνο, αλλά δεν πειράζει εντάξει, υπάρχει χρόνος αναπληρώσιμος δεν είναι και τόσο τραγικά με την ύλη...
- Και χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον καθηγητή προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε αυτή τη μαθησιακή διαδικασία;
- Όχι είναι θέμα δομής καθηγητή...
- Δηλαδή;
- Ο καθηγητής να μην είναι μιχεβιοριστής αλλά να ανήκει στα μοντέλα τα άλλα του καθηγητή δηλαδή του συνεργατικού αυτού που τείνει προς τα παιδιά να έχουν ανακαλυπτική γνώση...να μην του επιβάλλεται...είναι θέμα στάσης...διότι εμείς είμαστε φορμαρισμένοι με το μιχεβιοριστικό μοντέλο, οπότε αυτό για να το αποποιηθούμε και για να το πετάξουμε από πάνω μας θέλει λίγο χρόνο...εγώ δεν κατηγορώ κανένα καθηγητή γιατί δεν είναι τόσο συνεργατικός όσο θα έπρεπε...έχει κι αυτός δυστυχώς φορμαριστεί με ένα τρόπο και αυτό να αναπαράγει... απλώς πρέπει να το συνειδητοποιήσει και να θέλει, να το επιθυμεί...να είναι όραμά του, ιδεολόγημά του...να είναι συνεργατικός, να μην επιβάλλει τη γνώση αλλά να τείνει προς την ανακαλυπτική γνώση και να μην κάνει και εκπτώσεις δηλαδή να βάζει τα παιδιά να κάνουν δύσκολα πράγματα και να τους βάζει σε αυτήν που λέει ο Vygotsky...τη Ζώνη επικείμενης ανάπτυξης, τους ανοίγει τους ορίζοντες....
- Η στάση του λοιπόν αυτή έχει να κάνει μόνο με το βίωμά του ή και με την επιμόρφωση;
- Και με το βίωμα και με την επιμόρφωση, και με την επιθυμία του, και με τον ίδιο τον άνθρωπο...κοίταξε να δεις...για πολλά πράγματα στη ζωή μας, μας έρχεται η πληροφόρηση...από αυτή τη πληροφόρηση τι θα κρατήσουμε είναι και ανάλογα και με το ποιόν μας. Εάν θέλεις να ακούσεις τον άλλον που σου ασκεί κριτική θα τον ακούσεις, εάν θέλεις να είσαι πεπεισμένος ότι όλα τα κάνεις τέλεια δεν θα ακούς ποτέ κανέναν, οπότε είναι και θέμα ανθρώπου.
- Πόσο αξιοποιείς δηλαδή την πληροφορία που παίρνεις...
- Ναι, η επιμόρφωση σίγουρα βοηθάει αλλά πρέπει εσύ να το θέλεις αυτό, ότι υπάρχει και ένας άλλος τρόπος ο οποίος δεν είναι μιχεβιοριστικός είναι κάτι άλλο, και να το θέλεις, να το επιδιώξεις και να το προσπαθήσεις στην τάξη...και αυτό γίνεται σε στάδια δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη...η επιμόρφωση σίγουρα συμβάλλει αλλά άμα δεν θέλεις θα μείνεις στο άλλο...όσες επιμορφώσεις και να κάνεις.
- Και όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου υπάρχουν κάποιες δυσκολίες / περιορισμοί;

- Εγώ γενικώς ανήκω στην κατηγορία των ανθρώπων ο οποίος αντιμετωπίζει δυσκολία...
- Ποιες είναι οι δυσκολίες;
- Δεν θέλω να μιζεριάσω, αλλά δεν είναι όλα ρόδινα...δεν μπορώ να στέκομαι στις δυσκολίες γιατί σημασία έχει κάτω από τις δυσκολίες να φτάνουμε σε κάτι θετικό οπότε μόνο στα θετικά θα σου πω, δυσκολεύομαι να σου πω ποιες είναι οι δυσκολίες. Οι δυσκολίες εντάξει είναι ας πούμε ότι δεν θα ήθελα να κουβαλάω τον υπολογιστή μου και τον προτζέκτορα όταν έχω κάτι να κάνω...
- Αυτά είναι σημαντικά θα ήθελα να μου τα πεις...
- Θα ήθελα οι τάξεις να μην έχουν 27 παιδιά...
- Αυτό γιατί είναι από την εμπειρία σου πολύ αρνητικό στο να χρησιμοποιήσεις τη βιωματική μάθηση, τι δυσκολία δημιουργεί;
- Άμα έχεις 27 παιδιά είναι πολλά για να μπορέσεις να κάνεις συνεργατικά πράγματα και να μπορέσεις και εσύ να είσαι πάνω από το παιδάκι...να το παρακολουθήσεις...
- Να είσαι λίγο πιο κοντά τους...
- Ε βέβαια...
- Αλλά αυτό δεν μπορώ να σου πω ...είμαι και υπεύθυνη σε αυτό το τμήμα... έχω ένα τμήμα στο οποίο έχω 7 παιδιά τα οποία είναι με πολύ σοβαρά μαθησιακά προβλήματα και είναι και 27 παιδιά μέσα στη τάξη...τα επτά είναι για πολύ εξατομικευμένη διδασκαλία...όμως συντονίζεται η τάξη...και πάει και καλά, και προοδεύουν...να δούμε τα θετικά...θα ήθελα να μην είχα τους επτά όλους μαζί εκεί μαζεμένους...θα ήθελα να ήταν λιγάκι πιο διαμοιρασμένοι ή τουλάχιστον το τμήμα μου να είχε 20 παιδιά όχι 27...αλλά τι να κάνουμε τώρα και με τα 27 θα προχωρήσουμε...και προχωράμε...και έχουν βελτιώσει και τους εαυτούς τους...
- Είναι σημαντικό που μου τα λες γιατί θα ήθελα στην έρευνα να αναδείξω και τα προβλήματα...
- Ναι αυτά υπάρχουν και είναι και λίγο γνωστά...εγώ δεν μπορώ να επαναλαμβάνω...με κουράζει...θέλω να κοιτάζω, τι έχω καταφέρει...πώς μπορούμε να τα επιλύουμε...
- Σχετικά με τη συνεργασία μου είπες ότι γενικά δεν έχεις συναντήσει προβλήματα...
- Με τους άλλους καθηγητές ή με τα παιδιά;
- Με τους συναδέλφους...
- Έχω την ελευθερία να κάνω πράγματα...δεν μπορώ να πω...μάλλον υπάρχει και εμπιστοσύνη...τώρα εκεί που δεν μπορούμε να συνεργαστούμε πολύ εύκολα είναι όταν πρέπει να θεωρητικολογήσουμε για τις ζωές μας και για το παιδαγωγικό μας έργο, εκεί είμαστε αλλού γι' αλλού ο καθένας... την ώρα που είναι να πάρουμε μια απόφαση για ένα παιδί, ένα παιδί το οποίο εσύ έχεις σπρώξει να είναι συμμετοχικό σε διάφορα πράγματα, να στο πάρει ο άλλος να στο τιμωρήσει και να το βγάλει έξω από το σχολείο τη στιγμή που εσύ με χίλιους δυο τρόπους το κρατάς μέσα...εκεί είναι που δε θα καταφέρουμε να συνεννοηθούμε...σε μια κρίσιμη στιγμή θα του δώσουν την αποβολή όμως εσύ ζητάς να μην πάρει την αποβολή...να μείνει γιατί έχεις κάνει μία άλλη διεργασία και μια άλλη δουλειά.
- Διαφορές στη νοοτροπία...

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Πώς γνώρισες τη συγκεκριμένη τεχνική;
- Γνώρισα την τεχνική από συνάδελφο από το δίκτυο Φρενέ.
- Η επιμόρφωση σε συνεργατικές πρακτικές...
- Είναι άκρως απαραίτητη...
- Ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε επιμορφώσεις;
- Είναι το ποιόν του καθηγητή...είναι όπως έχεις ένα μαθητή ο οποίος είναι άκρη άκρη στη τάξη και όλη μέρα είναι στη κοσμάρα του...
- Άρα είναι θέμα στάσης...αυτό που έλεγες πριν...
- Ε..πρέπει και αυτός να θέλει...Δεν μπορείς να εξαναγκάσεις κάποιον...πρέπει και εκείνος να αισθανθεί την ανάγκη...ότι κάτι δεν κάνει καλά...συνήθως βέβαια τις επιμορφώσεις κάποιος δεν τις κάνει γιατί βλέπει ότι κάτι δεν κάνει καλά αυτό με δυσκολία το παραδέχεται...αλλά το κάνει γιατί θα πάρει ένα πόντο παραπάνω...μια βεβαίωση τέτοια πράγματα...
- Εξωτερικό κίνητρο δηλαδή...
- Εξωτερικό όχι εσωτερικό...
- Και πώς το να συμμετέχει ένας εκπαιδευτικός σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το δίκτυο Φρενέ) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες;
- Πάρα πολύ, είναι πολύ σημαντικό να μην αισθάνεσαι μόνος σου , αφήνει μια πικρία η μοναξιά...όταν υπάρχει κι άλλος ένας, ανεξάρτητα από το έργο το κοινό που θα μοιραστείτε, και μόνο η ύπαρξή του ότι υπάρχει κι άλλος ένας, ότι δεν είσαι μόνος σου σ' αυτό τον δρόμο...είναι ήδη μια παρηγοριά...Πάμε τώρα στο δεύτερο...θα έρθει η ώρα της συνεργασίας, θα μιλήσεις την ίδια γλώσσα πολύ εύκολα άρα κερδίζεις χρόνο, και δεν φτάνει να έχεις τον ίδιο παιδαγωγικό στόχο αλλά είναι και η στρατηγική για να πετύχεις το στόχο...να είναι κοινή, οπότε και εκεί θα βρεθεί πολύ εύκολα η επικοινωνία, άρα λιγότερη κούραση, λιγότερη ματαιότητα, λιγότερη ματαιοπονία μάλλον όχι ματαιότητα με συγχωρείς...
- Οπότε έχεις την ευκαιρία να μοιραστείς κοινές αρχές...
- Είναι πιο εύκολο...αλλά το πιο βασικό είναι ότι δεν νιώθεις μόνος σου...
- Ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στη συνεργασία του εκπαιδευτικού με άλλους συναδέλφους;
- Ε άμα έχεις διαφορετικές απόψεις και ακολουθείς και διαφορετικές στρατηγικές πώς να συνεργαστείς...πρέπει να υπάρχει ένα κοινό έδαφος...ούτε μπορείς εσύ να επωμιστείς όλο το φορτίο της αλλαγής, γιατί το συνεργατικό σχολείο, το ελεύθερο κείμενο ,είμαι μια αλλαγή του τρόπου λειτουργίας της τάξης...ένας μόνος του ο οποίος κουβαλάει και τους υπόλοιπους στο άρμα του είναι αδύνατο...είναι πολύ μεγάλο φορτίο...άλλοι το αναλαμβάνουν...εγώ προσωπικά δεν το αναλαμβάνω...θα κάνω μέχρι εκεί που μπορώ...Για να συνεργαστώ θα πρέπει και ο άλλος να έχει το ίδιο παιδαγωγικό όραμα, και δεν φτάνει

μόνο αυτό, θα πρέπει να ακολουθεί και τις ίδιες στρατηγικές επίτευξης...οπότε με εκείνον θα συνεργαστώ...

- Οπότε είναι θέμα κουλτούρας τελικά, ότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές κουλτούρες που δεν συναντιούνται...δεν υπάρχει συνεργασία..
- Είναι προϊόν τυχειότητας, στο ένα σχολείο έχω την τύχη στο άλλο, δεν την έχω...παρόλα αυτά όμως έχω την ελευθερία το τονίζω αυτό...να είμαι αυτή που είμαι και να μην έχω δυσφήμιση ως προς αυτό το κομμάτι...είναι το εμπόδιο της ακατανοησίας δηλαδή όταν εγώ θα πω έλα να κάνουμε κάτι και ο άλλος δεν καταλαβαίνει ε δεν μπορείς να προχωρήσεις...
- Η έλλειψη διάθεσης συνεργασίας και υποστήριξης
- Σε ποια σχολική βαθμίδα εργάζεσαι;
- Σε γυμνάσιο;
- Και σε λύκειο;
- Έχω διδάξει και σε λύκειο ναι.
- Θέλεις να μου πεις και τι σπουδές έχεις κάνει;
- Ξεκίνησα με τα γαλλικά...και μετά τελείωσα στο χρόνο της αλλά με ένα αίσθημα ανικανοποίητου...η επιθυμία να ενώσω την ελληνική γλώσσα με τις ξένες γλώσσες με οδήγησε να δώσω εξετάσεις στο νεοιδρυθέν μεταφραστικό τμήμα και πέρασα και εκεί , έκανα δυο χρόνια μεταπτυχιακά στη μετάφραση...εκεί βρήκα το δρόμο μου, εκεί ηρέμησα ως άνθρωπος...είπα εδώ είναι η πορεία μου...Χρειαζόμουν μια οδό η οποία θα ενώνει αυτά που ήταν αποσπασματικά μέσα μου...και αυτή η οδός ήταν τελικά η μετάφραση...Τελειώνω και αυτό...έχω κάνει και ένα διδακτορικό στη λογοτεχνία...
- Πόσα χρόνια είσαι στην εκπαίδευση;
- 15...
- Στο ελληνικό δημόσιο σχολείο;
- Έχω και άλλα 10 στον ιδιωτικό τομέα...

Interview 5

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

- Είσαι σε γυμνάσιο...και έχεις δουλέψει τα μικρά βιβλία...
- Έχω δουλέψει τα μικρά βιβλία, ναι...
- Τα δουλεύεις φέτος;
- Είχα κάνει πολύ λίγο πέρυσι, αλλά φέτος το ξεκίνησα κυρίως στη πρώτη τάξη, κυρίως γιατί για την πρώτη το βρίσκω κατάλληλο, και ήδη ξεκίνησα, τους έδωσα κάποια βιβλία, το έκανα με δύο τρόπους...Το ένα είναι ότι τους έδωσα κάποια βιβλία γαλλικής λογοτεχνίας στα ελληνικά γιατί τα παιδιά είναι αρχάρια, ας πούμε «το Γύρο του κόσμου σε ογδόντα ημέρες», Ιούλιο Βερν κυρίως, διαβάσανε και μερικά από αυτά τα παρουσιάσανε, τα κάνανε μια μικρή περίληψη με μια μικρή εικονογράφηση, μια ζωγραφιά ή από το ίντερνετ ή ζωγραφίσανε μόνα τους...Μερικά το κάνανε αυτό, εγώ εκεί που επέμεινα είναι στην παρουσίαση του εαυτού τους γιατί το είχαμε διδάξει αυτό σαν θέμα, οπότε ή παρουσίασαν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους ή παρουσίασαν ένα φίλο τους...Πολλά παιδάκια δεν μπορούσαν να το βγάλουν από το ίντερνετ γιατί δεν ξέραν τον τρόπο και δεν είχαν εκτυπωτή, τους έδωσα εγώ χαρτιά χρωματιστά αυτά που βάζουμε στον εκτυπωτή, μπλε, ροζ, και το καθένα το έκανε με το δικό του τρόπο, τους είπα βάλτε απ' έξω το όνομά σας, στο οπισθόφυλλο μπορείτε να βάλετε το σχολείο, μπορείτε να βάλλετε «Je me présente», «Mon ami» ή «Ma meilleure amie» οτιδήποτε θέλανε, να παρουσιάσουν δηλαδή το φίλο τους ή τον εαυτό τους...ή και τον εαυτό τους σε σχέση και με την οικογένεια γιατί είχε σελιδούλες αρκετές...οπότε αν ήταν μικρή η γραμματοσειρά παρουσίαζαν και την οικογένεια...είχαμε μάθει επίθετα, χαρακτηρισμούς προσώπων χαρακτήρα και εξωτερική εμφάνιση, επαγγέλματα, ηλικία, αυτά που μαθαίνουμε στα παιδιά της πρώτης τάξης... το κάνανε αυτό, τους άρεσε γιατί ήτανε κάτι πιο ζωντανό...
- Και έχει σχέση με την ύλη του βιβλίου...
- Έχει σχέση με την ύλη του βιβλίου...και όταν τελείωσαν γιατί έχω τέσσερα τμήματα στη πρώτη, το ένα τμήμα δεν το έχει ολοκληρώσει γιατί έχει άλλους ρυθμούς και κάναμε άλλα πράγματα, και θα το κάνει τώρα αλλά τους άρεσε γιατί εγώ έχω βάλει ένα σχοινάκι και τα έχω κρεμάσει με μανταλάκια και περνάνε και τα βλέπουνε και τα άλλα τμήματα που μπαίνουνε...Και στο τοίχο σε χαρτόνια χρωματιστά, γιατί και κει το έκανα με έναν άλλο τρόπο, όσοι θέλαν το κάνανε σε χαρτόνια για την Πρώτη...η Δευτέρα έκανε άλλα πράγματα, δεν έκανε μικρά βιβλία...γιατί έχω την εντύπωση ότι λειτουργεί καλύτερα σε πιο μικρά παιδιά...
- Στη Πρώτη δηλαδή...
- Στη Πρώτη, βέβαια μπορεί να το δοκιμάσω και στη Δευτέρα, στη Τρίτη μου φαίνεται λίγο πιο δύσκολο, μήπως το θεωρούν πολύ παιδικό...Στη Πρώτη σίγουρα τους αρέσει πολύ...
- Για πες μου λίγο για τα βιβλία που τους είχες δώσει...πώς τα έκαναν μικρά βιβλία;
- Ναι, κάνανε μικρά βιβλιαράκια, τα οποία μάλιστα δεν τα έχουν ολοκληρώσει, τώρα κάνουν τα περισσότερα, μια μικρή περίληψη ακόμα και στα ελληνικά γιατί στα γαλλικά δεν μπορούν επειδή είναι

αρχάρια...Αλλά σαν εικονογράφηση, να πάρουν από το ίντερνετ μια εικόνα και να βάλουν το τίτλο είναι και αυτό μια μικρή δημιουργία...

- Άρα το συνέδεσες με το γαλλικό πολιτισμό και τη γαλλική λογοτεχνία το μικρό βιβλίο...
- Επειδή το έχουμε συζητήσει, είναι και μια άλλη συνάδελφος που κάνει στη Γεωγραφία και στη Βιολογία είπαμε μήπως του χρόνου το κάνουμε λίγο πιο διαθεματικά δηλαδή παράλληλα με το πολιτισμό και τα μνημεία της ξένης χώρας που μπορεί εγώ να διδάσκω να βάλουμε και τη Γεωγραφία, να κάνουν δηλαδή ένα χάρτη της Γαλλίας και να το συνδέσουν με κάποιες μεγάλες πόλεις, ποτάμια, βουνά και λοιπά,
- Και πώς έμαθες για αυτή τη τεχνική; Έχεις παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο;
- Και από το σάιτ «Μικρά βιβλία» που είχα δει, με άλλους συναδέλφους που ανταλλάσσουμε απόψεις στο γυμνάσιο σε τέτοια θέματα, άλλος είχε κάνει στην οικιακή οικονομία, άλλος είχε κάνει στη γεωγραφία, άλλος στην ιστορία ή μου ήρθε η ιδέα του χρόνου να κάνω με τα ποιήματα που μου άρεσε, ένα ποίημα γαλλικό, στα γαλλικά ελληνικά και να το ζωγραφίσουν...σημασία έχει ότι ό,τι και να κάνουν στη πρώτη τάξη αισθάνονται ότι και παράγουν κάτι και ότι αυτό το βλέπουν κάποιοι που αυτό είναι μεγάλη ικανοποίηση γι' αυτούς...και μαθαίνουνε και είναι και κάτι ευχάριστο...αυτός ήταν ο στόχος...μια διάθεση να δημιουργήσουν κάτι...
- Το σχολείο σου είναι στο πιλοτικό πρόγραμμα;
- Ναι είμαστε τρεις που είμαστε στο πιλοτικό...
- Α είστε τρεις στο πιλοτικό...
- Ναι είμαστε τρεις συνάδελφοι και μεταξύ μας συνεργαζόμαστε αλλά κυρίως η καθεμία κάνει τα δικά της και τα συζητάμε...έχουμε κοινά θέματα τη βιβλιοθήκη και το κινηματογράφο, αυτά τα δύο κάνουμε μαζί...παράλληλα...
- Οπότε σχετικά με τα πλεονεκτήματα που συζητάμε τώρα...τα μικρά βιβλία βοηθούν ώστε τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με το γαλλικό πολιτισμό;
- Σίγουρα δεν μπορείς να κάνεις αυτά που θα ήθελα και εγώ ας πούμε την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, να δημιουργήσουν κάτι εντελώς δικό τους...κι αυτό γιατί είναι ξένη γλώσσα και δεν μπορείς να τους βάλεις εύκολα κάτι ή τα ίδια να παράξουν κάτι μόνα τους... πχ τους είχα πει διαβάζοντας τα βιβλία, δώστε ένα διαφορετικό τέλος, γράψτε μια ωραία πρόταση που σας άρεσε, ζωγραφίστε τον ήρωα που σας έκανε εντύπωση...δηλαδή ...ή τον Αστερίξ που κάναμε λίγο με τον Αστερίξ ...και είπαμε ότι μελλοντικά του χρόνου να ασχοληθούμε λίγο περισσότερο με το κόμικ, το κόμικ ενδείκνυται και μπορούν και τα ίδια, μερικά που έχουν καλό χέρι να κάνουν κάτι πάνω σε αυτό ...αλλά γενικά εντάξει τώρα πιο πολύ είναι η χαρά να δημιουργήσουν κάτι...σε εμάς στη δική μας περίπτωση, στη ξένη γλώσσα είναι λίγο δύσκολο να παράξουν πέρα από αυτό το μικρό που μαθαίνουνε, δηλαδή μαθαίνουμε να παρουσιάζουμε τον εαυτό μας, το φίλο μας, τι επάγγελμα κάνει...πολύ πιο περιορισμένα, δεν το έχω δοκιμάσει σε κάτι άλλο, θα προσπαθήσω να βρω και άλλες ιδέες...αλλά δεν έχω κάνει κάτι άλλο...
- Όταν λες ότι είναι δύσκολο, ότι είναι περιορισμένα.. γιατί; Λόγω του επιπέδου;

- Βέβαια...Η Πρώτη τάξη ας πούμε τώρα...εγώ ξεκινάω από το μηδέν γιατί έρχονται από το δημοτικό και λένε άλλαξα γλώσσα, από τα γερμανικά ήρθα γαλλικά, ή δεν είχαμε καθηγητή και ήρθε το Φλεβάρη, άντε ξανά πίσω οπότε από το μηδέν... μάθημα που υποτίθεται ότι υπάρχει και είναι επανάληψη εμείς το κάνουμε κανονικότατο...και όλες αυτές οι ενότητες που θα έπρεπε να βγουν κρατάνε πολύ καιρό και γιατί είναι ανομοιογενές το επίπεδο, τα παιδιά δεν είναι όπως στα αγγλικά που χωρίζονται σε επίπεδα και γιατί τους φαίνεται πιο δύσκολη γλώσσα οπότε πρέπει οπότε πρέπει να πηγαίνω πάντα με το ρυθμό των παιδιών και υπάρχουν πάντα πέντε έξι παιδιά εξαιρετικά δύσκολα είτε γιατί είναι αλλοδαπά, είτε γιατί έχουνε διάσπαση είτε γιατί...έχουμε πάρα πολλά τέτοια θέματα...προσπαθείς αυτό...τα λίγα...δηλαδή υπάρχουν παιδιά που δεν μπορούν να μάθουν γαλλικά ή δεν διαβάζουν ή δεν θέλουν οπότε μέσα από αυτό έστω μας μένουν πέντε πραγματάκια πολιτιστικά...τους επιβραβεύω για να μην νιώθουν ότι είναι πιο πίσω...να μην τα περιθωριοποιήσεις...αυτό είναι το ζήτημα...αλλά εντάξει ανάλογα με τους στόχους που βάζεις...δεν βάζεις πάντα πολύ-πολύ ψηλούς γιατί...δεν βγαίνει πάντα...είναι πολλά τα παιδιά και λίγες οι ώρες...
- Επειδή μου αναφέρθηκες στη σελίδα Τα μικρά βιβλία...βλέπουμε ότι αλληλογραφούν κάποια σχολεία...εσύ πιστεύεις ότι στο γυμνάσιο μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο δηλαδή τα μικρά βιβλία να αποκτήσουν κοινωνική διάσταση και να βγουν και έξω από τη τάξη;
- Όπως έλεγε ο Φρενέ...
- Ναι γίνεται αυτό με τις δυσκολίες που μου έχεις αναφέρει;
- Πολύ συνάδελφοι το κάνουν σε επίπεδο αλληλογραφίας με άλλα σχολεία, μπορούσε να γίνει και ηλεκτρονικά που υπήρχε παλιότερα μια πρόταση και από άλλους συναδέλφους, αλλά εκεί έχουμε άλλο θέμα, δεν μπορούμε να έχουμε πρόσβαση εύκολα σε υπολογιστές...τώρα με το μικρό βιβλίο θα είναι λίγο γραφειοκρατικά δύσκολο...γιατί τα παιδιά αργούν να ανταποκριθούν στις διάφορες εργασίες που τους βάζεις, πρέπει να το υπενθυμίζεις ξανά και ξανά, υπάρχουν παιδιά που δουλεύουνε ρολόι, υπάρχουν άλλα που θέλουν που σπρώξιμο...μπορεί όμως να είναι ένα κίνητρο αυτό....εννοείς με σχολεία της Γαλλίας;
- Όχι μόνο, να γίνει απλώς μια δουλειά στα γαλλικά με το μικρό βιβλίο οτιδήποτε μπορούν να παράξουν και να βγεί έξω από την τάξη...
- Ναι, μου φαίνεται εμένα δύσκολο, δεν το έχω κάνει ποτέ, για τη Γαλλία μου φαίνεται ακόμα πιο δύσκολο γιατί ένα Γαλλάκι ότι και να χρησιμοποιήσει θα είναι πολύ πιο περίπλοκο...για τόσο αρχάριο...τώρα αν είναι μια άλλη χώρα όπως η Ισπανία για παράδειγμα που μιλάνε και αυτοί τα γαλλικά ως ξένη γλώσσα μπορεί να είναι πιο εύκολο και εφικτό. Τώρα, σε τι θα τους βοηθήσει...στο να γίνουνε φίλοι με το άλλο παιδί; Μέσω της αλληλογραφίας; Γιατί δεν ξέρουν και τα παιδιά τι σημαίνει αλληλογραφία...Με την τεχνολογία δεν το ξέρουν αυτό... Δεν ξέρω αν θα μπορούνε να προστεθούνε στοιχεία εκμάθησης από αυτό...Θα σε γελάσω...
- Αλλά δεν είναι αδύνατο πιστεύεις;
- Το θεωρώ δύσκολο επειδή είναι πιεσμένα από διάφορα, επειδή βέβαια εμείς κάνουμε και πολλά παράλληλα μου φαίνεται λίγο χρονοβόρο και δεν ξέρω και τι αποτέλεσμα θα έχει...θα το δοκιμάσω...θα

ξεκινήσω με το μικρό μου τμήμα, γιατί έχω και ένα τμήμα που χωρίζεται με τα γερμανικά και έχω μόνο δέκα παιδιά...το μόνο τμήμα που είναι μικρό...όλα τα άλλα είναι 23...

- Οπότε εκεί είναι πιο εύκολο...
- Ναι στα δέκα μπορώ να αφιερώσω λίγο χρόνο και να το κάνουμε καλύτερα αυτό...
- Οπότε πώς πιστεύεις ότι συμβάλλει το πρότζεκτ αυτό στη κοινωνικοποίηση των παιδιών και στην εκπαίδευσή τους στη δημοκρατία;
- Εγώ θα μπορώ του χρόνου να το κάνουνε και ανά δύο...δηλαδή όχι τέσσερις, ανά δύο γιατί τέσσερις είναι δυσκίνητο για μικρό βιβλίο...ανά δύο με την εικονογράφηση που θα βάλουν και τα δυο, με ένα κολάζ που θα φτιάξουν με τη φαντασία τους, θα το σκεφτώ και θα το κοιτάξω να δω τι άλλο θέμα μπορεί να έχει...που να το κάνουνε σαν calligramme έτσι ώστε να νιώσουνε ότι είναι και λίγο τέχνη. Δηλαδή ένα μικρό βιβλίο που το στολίζεις με το δικό σου τρόπο και βγάζεις ένα αποτέλεσμα που το κοιτάνε οι άλλοι και λένε: «να ωραίο είναι αυτό που έκανε είναι σαν ένα μικρό βιβλίο»...κάπως έτσι μπορεί να εμπλουτιστεί...θα δω και στην πορεία σε τι άλλο θεματικό άξονα μπορώ να κινηθώ...που να μην είναι μόνο παρουσιάζω τον εαυτό μου και την οικογένεια, γιατί μετά μπαίνουμε στα φαγητά...στους δρόμους που κάναμε στη β', να τους πω να φτιάξουνε μία συνταγή...ή σκέφτομαι μία αγγελία...με την έννοια ότι το μικρό βιβλίο είναι σαν μικρή εφημεριδούλα κάπως...θέλει λίγο σκέψη για να υπάρχει μια έμπνευση...και τα παιδιά καμιά φορά στη δίνουνε γιατί μπορεί να σου πούνε «κυρία να κάνουμε αυτό»; Τα παιδιά είναι πολύ δημιουργικά...
- Οπότε μπορεί να βοηθήσει και στην εκπαίδευσή τους στη δημοκρατία όπως ήθελε και ο Φρενέ με τις διάφορες τεχνικές που χρησιμοποιούσε;
- Ναι εγώ πιστεύω ότι ενθαρρύνει την ελεύθερή τους βούληση για να νιώσουνε... πέρα από αυτό που υπάρχει το σταθερό, το κλασσικό βιβλίο, μπορούν μόνα τους να εκφράσουν και κάποια πράγματα...στο μάθημα είπαμε αυτό πάντα έχεις έναν περιορισμό, αλλά μπορούμε να βρούμε στοιχεία που να τα αφήσεις μόνα τους να εκφραστούν...σε έναν τομέα...είτε είναι για να παράξουν μόνα τους ένα μικρό χαϊκού το οποίο να το εικονογραφήσουν... γιατί κάναμε τέτοια σε σχέση με τη βιβλιοθήκη...κάναμε μερικά χαϊκού αλλά τα κολλήσαμε στο τοίχο του σχολείου. Μπορείς να τους δώσεις ένα λεξιλόγιο πάνω στη φύση και να φτιάξουν δυο τρία χαϊκού και να τα φτιάξουνε μαζί δυο παιδάκια..
- Αυτό τους άρεσε, και θα μπορούσε να γίνει μικρό βιβλίο για παράδειγμα...
- Ναι εμένα μου αρέσει το μικρό βιβλίο να είναι ποίηση, να είναι μία ιστορία, κάτι που μπορούν να σκεφτούν, παρουσίαση ενός ζωγράφου, ενός ηθοποιού, κάτι που να είναι και δικό τους...βέβαια το λεξιλόγιο αναγκαστικά τους δεσμεύει...δεν είναι ότι είναι στα ελληνικά και μπορούν να κάμουν ότι θέλουνε..
- Οπότε εκπαιδεύονται στη δημοκρατία με το να έχουν την ελευθερία να επιλέγουν αυτά πώς θα το κάνουνε, πώς θα το φτιάξουνε;
- Ναι πρέπει να τους δίνεις ένα πλαίσιο και το θέλουν τα παιδιά για να ξέρουν πώς θα κινηθούν...μετά όμως νιώθουν ελεύθερα στο πώς θα το εκφράσουν.. με τι τρόπο...κάντε το όπως θέλετε με μεράκι, με χαρά, με

φαντασία, με χιούμορ... του χρόνου που θα κάνουμε κάτι σε κόμικ θα το κάνουνε για τη δική τους τη χαρά...

- Οπότε και το κόμικ μπορεί να γίνει μικρό βιβλιαράκι...
- Μπορούνε ποίηση, χαϊκού και κόμικ ακόμα και άλλα πραγματάκια και τα άβαταρ που έχουνε βγει που φτιάχνεις στο ίντερνετ το άβαταρ σου, αυτό το δουλεύεις ηλεκτρονικά σε μια εφαρμογή και το χρωματίζεις, βάζεις μαλλιά, και μπορώ να το κάνω έτσι...δηλαδή φτιάξε κάτι δικό σου που να σου μοιάζει...γενικά οτιδήποτε τους εξάπτει τη φαντασία και την ελεύθερη έκφραση...αυτό προσπαθείς...εντάξει είναι ένα κομμάτι αυτό δεν μπορείς να το κάνεις συνέχεια και αντικειμενικά...είναι χρονοβόρο και παράλληλα πρέπει να δουλεύεις και το θέμα της γνώσης οπότε απλά το έχεις βοηθητικό...
- Και πως το πρότζεκτ αυτό επηρεάζει τις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους;...τόρα θα περάσουμε στο παιδαγωγικό κλίμα...οι σχέσεις των μαθητών και η σχέση τους με το δάσκαλο...
- Είναι πολύ ενδιαφέρον ότι τα παιδιά θαυμάζουν πάρα πολύ ο ένας τη δουλειά του άλλου τους έχω πει κι εγώ να κάνουν κριτική καλοπροαίρετα τι χρειάζεται να βελτιώσει το κάθε παιδί, γιατί αυτό είναι καλό το βοηθάει να προχωρήσει αλλά πάντα με καλή προαίρεση...οπότε όταν τα βλέπουν με τα μανταλάκια εκεί πέρα τα κατεβάζω και τα βλέπουν, τα διαβάζουνε, τα θαυμάζουνε...αυτό κάνει καλό και στη σχέση τους και ειδικά άμα το βάλεις και ανά δύο...ή ένας λέει «εγώ θα παρουσιάσω τη διπλανή μου»...ωραίο και αυτό και το έχουν κάνει...δηλαδή παρουσιάζουν το ένα το άλλο...και τους αφήνω ένα πλαίσιο ελευθερίας...»και όποιο θέλετε μέλος της οικογένειας και φίλους...όποιον θέλετε...να το κάνετε έτσι όμορφο...»
- Οπότε έχουν την ελευθερία να επιλέξουν...να κάνουν κάτι στο οποίο αισθάνονται καλά...
- Ναι...ακριβώς αυτό είναι...να αισθάνονται και τα ίδια καλά γι' αυτό που κάνουνε και να χαίρονται, «κυρία μόνη μου το έφτιαξα...δεν ζωγραφίζω καλά...», «δεν πειράζει που δεν ζωγραφίζεις καλά και μόνο που το προσπάθησες, και μόνο που το φαντάστηκες μια χαρά είναι...» πάντα υπάρχουν εναλλακτικές για να το ωθήσεις και παραπέρα...
- Υπάρχει ευελιξία...
- Αυτό χρειάζεται...
- Οπότε όπως το περιγράφεις υπάρχει καλή επικοινωνία των μαθητών και μαζί σου...
- Πιστεύω, ναι υπάρχει...γιατί έρχονται πάντα με το φόβο της ξένης γλώσσας και δυσκολεύονται σε πολλά. Και η αλήθεια είναι ότι τους πας μία προχωρώντας πολύ και μία πάλι γυρνώντας πίσω και ξανά με τα ακουστικά και με όλα αυτά για να μπορούν να νιώσουν ότι και καταλάβανε κάποια πράγματα, μια μικρή ικανοποίηση, αλλά συγχρόνως κάνουμε και ένα βήμα μπροστά... είναι πολύ δύσκολη η ισορροπία σε αυτή τη ξένη γλώσσα τη συγκεκριμένη, τα γαλλικά...γιατί δεν έχουν καμία εξοικείωση...στα αγγλικά ακούνε τραγούδια, ακούνε ταινίες, δυσκολεύονται...ειδικά αν μπαίνεις στα γραμματικά φαινόμενα...εκεί μερικά δεν μπορούν να τα καταλάβουνε...
- Και πιστεύεις ότι το μικρό βιβλίο μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδησης;

- Αυτό που λες το είχα σκεφτεί φέτος και το έψαξα και στο pinterest...το σκέφτομαι να το κάνω του χρόνου...να παρουσιάσουνε ανθρώπους από άλλες χώρες που να μιλάνε γαλλικά πχ συζητάμε και λέμε ότι η Γαλλία έχει αποικίες, έχει στην Αφρική αυτές...οπότε προχωρώντας λίγο ποιο κάτω, ας πούμε στη δευτέρα που κάνουμε και τα σπίτια, τους έχω πει να βρουνε πια σπίτια υπάρχουν στο κόσμο, δηλαδή άλλοι ζούνε έτσι και αλλιώς...μπορούμε να παρουσιάσουμε τη μορφή μιας Αφρικάνας ή οικογένειας και υπό αυτή την έννοια να περάσουμε στο διαπολιτισμικό, ότι στο Μαλλί μιλάνε γαλλικά...να ψάξω και την πολιτισμική τους πλευρά...να εντάξουμε μέσα...ας πούμε στα ρούχα τους τι φοράνε...όταν περάσουμε και στα ρούχα τους λίγο πιο κάτω...
- Και ποιες κοινωνικές δεξιότητες μπορούν να αναπτυχθούν;
- Όταν τα κάνουν σε ομάδες μαθαίνουν τι πάει να πει ομάδα, ότι δεν τα κάνει ένας μόνος του, υπάρχει αποδοχή, συνεργασία, αποδοχή της άποψης του άλλου...προσπάθεια να βρω τη χρυσή τομή...και να αναλάβω και εγώ την ευθύνη μου...τη συνεργασία δηλαδή και την καλή θέληση να είμαι με τον άλλον...να ακούσω την άποψή του...αυτό γενικά βοηθάει πάρα πολύ...
- Και όσον αφορά το κίνητρο για μάθηση και δουλειά το μικρό βιβλίο τους κινητοποιεί;
- Ναι τους άρεσε πολύ, και μόλις τους έδειξα και την τεχνική είπαν «Α! ωραία να κάνουμε μικρά βιβλία»...
- Οπότε τους δημιουργεί μια θετική στάση για τη γαλλική γλώσσα...
- Ναι... πιστεύω ότι είναι βοηθητικό αυτό από το να μένεις σε κάτι που δεν είναι εύχρηστο ή όταν δεν υπάρχει ένας στόχος του να μάθουν κάτι...νιώθουν ότι βγαίνει και προς τα έξω...ότι μπορούν να το πούνε...τώρα περνάμε στο στάδιο που τους λέω τώρα θα μου παρουσιάσετε αυτή την εργασία αλλά απέξω...δηλαδή να πεις τα λόγια του εαυτού σου ή να πεις της φίλης σου...για να μπορείς και να το μάθεις κιόλας...και να το λες...
- Άρα τους δημιουργεί την ανάγκη να επικοινωνήσουν στα γαλλικά και να πούνε πράγματα;
- Ναι...
- Και όσον αφορά τις αξίες που αναπτύσσονται;
- Καταρχήν ενισχύεται η αυτοεκτίμηση...γιατί παράγουν κάτι...Η αξία του να ακούω να κρίνω και μόνο τα παιδιά που είναι από κάτω και βλέπουν και ακούνε το παιδί που το παρουσιάζει...ήδη αποδέχομαι τη συνεργασία, προσέχω, δίνω τη γνώμη μου...δηλαδή αξιολογώ και αξιολογούμαι...και σέβομαι τη δουλειά του άλλου...έχω πει δεν θα κοροϊδεύει κανείς κανέναν και ο καθένας ότι μπορεί θα κάνει...αλλά να μην το κάνει βιαστικά, να το κάνει με διάθεση να δώσει τον καλύτερό του εαυτό...και να σέβεται και το μάθημα και αυτό που κάνει και τους άλλους...
- Αλληλοσεβασμός δηλαδή...
- Ναι και αποδοχή όπως είναι ο καθένας...
- Άρα προάγει και την αυτοεκτίμηση...
- Ναι, θα σου πω και ένα παράδειγμα...υπάρχει ένα παιδί στη τάξη το οποίο είναι από το Πακιστάν...και αυτό το παιδί δεν μιλάει καθόλου ελληνικά, μιλάει κάτι λίγα αγγλικά, κάνει τρομερή προσπάθεια στα γαλλικά...τον είχα βάλει σε μια ομάδα με τα παιδιά...μπορέσανε έτσι λίγο να τον βοηθήσουνε...να κάνει

κάτι και αυτός και να τον ενισχύουνε ...όλο τον παινεύανε «κυρία κοιτάζτε πώς προσπάθησε ο Ουσμάν»...δηλαδή βλέπεις ότι τα παιδιά έχουν πολύ καλά συναισθήματα ειδικά σε αυτές τις ηλικίες που είναι και πιο μικρά και προσπαθώ αυτό να τους πω... «παιδιά ο ανταγωνισμός δε βοηθάει, ούτε μας ενδιαφέρει εμάς ποιος θα έρθει πρώτος, μας ενδιαφέρει όλοι να κάνετε κάτι, όλοι να ανεβείτε ένα σκαλάκι από εκεί που είσαστε, αυτό μας ενδιαφέρει». «Δηλαδή ο καθένας να γίνει καλύτερος από εκεί που ξεκίνησε, κάντε εσείς αυτό που μπορείτε...άλλος έχει πιο αργούς ρυθμούς...άλλος έχει πιο γρήγορους...», αυτό να το καλλιεργούμε μέσα στη τάξη συνέχεια...και πιστεύω να το εμπεδώσουνε σιγά σιγά τα παιδιά...και να αλληλοϋποστηρίζονται...αυτό στην Πρώτη το έχουν πολύ έντονο ίσως επειδή είναι παιδιά από το Δημοτικό...δεν έχουν ιδιαίτερους ανταγωνισμούς...και δεν έχει αρχίσει και η εφηβεία των άλλων αναζητήσεων οπότε νομίζω ότι αρκετά το έχουν αυτό...

- Πώς αντιμετωπίσατε το λάθος όταν γινόταν;
- Επειδή θέλαμε να τα κρεμάσουμε τα βιβλιαράκια εγώ τους είπα ελάτε πρώτα γράψτε το, έχουμε κάνει παραδείγματα, φέρτε το μου σε ένα χαρτί να σας το διορθώσω, μετά να το βάλετε πιο ωραία φτιαγμένο για να μη νιώθετε και εσείς ότι έχει λάθη...βέβαια εμένα με ενδιαφέρει ότι το κάνετε...τώρα με τα λάθη...υπάρχουν λάθη πάντα...κανείς δεν είναι τέλειος...βέβαια μερικοί δεν το κάνανε και το φέρανε και το διόρθωσα μετά...αφού το φτιάξανε...αλλά εντάξει δεν υπήρχε θέμα...το διορθώνανε και το ξαναφτιάχνανε ή κολλούσανε κάτι χαρτάκια πάνω...δεν τους πείραζε και το μαθαίνανε και καλύτερα μετά...
- Το μαθαίνανε καλύτερα...
- Ναι γιατί το διόρθωνα και τους εξηγούσα....το έκανες λάθος...«α ναι μου ξέφυγε» ή «δεν το είχα καταλάβει»
- Μετά δηλαδή το σκέφτηκαν γιατί το έκαναν έτσι και όχι αλλιώς...
- Ακριβώς...
- Γιατί έχουν ένα κίνητρο ότι θέλουν να κάνουν κάτι καλό που θα φανεί και το προσέχουνε...
- Και το προσέχουνε...δεν είναι μια απλή άσκηση που θα μου δώσουνε να τη διορθώσω...
- Οπότε όσον αφορά την επικοινωνιακή ικανότητα στα γαλλικά αναπτύσσεται ο γραπτός λόγος γιατί γράφουν και διαβάζουν...και ο προφορικός λόγος γιατί το παρουσιάζουν...
- Ναι το παρουσιάζουν πολλές φορές, και πριν το κάνουν αυτό τους έχω πει να το παρουσιάσουνε...οπότε και ο προφορικός ενισχύεται...
- Και παραγωγή και κατανόηση για τους άλλους που το ακούνε...
- Ναι βέβαια...
- Και εφαρμόζεις και άλλες τεχνικές Φρενέ στη τάξη εκτός των μικρών βιβλίων;
- Κάνω λίγο τα «Τι νέα;» δεν έχω καταφέρει ακόμη να κάνω το συμβούλιο...γιατί το συμβούλιο θέλει τουλάχιστον δυο φορές μη σου πω και παραπάνω...και επειδή έχανα πολλά μαθήματα και είναι δίωρο δεν το έκανα, έκανα μία φορά συμβούλιο και τα υπόλοιπα ήτανε «Τι νέα;»...στο «Τι νέα;» ήτανε πάρα πολύ ενδιαφέρον πολλές φορές που τους το έκανα γιατί στην αρχή δεν υπήρχε μια τάξη και να σέβονται κάποια

πράγματα αλλά μετά αλλά στη πορεία που τους άρεσε ο φύλακας χρόνου κτλ. σεβόντουσαν λίγο και ο καθένας έλεγε κάτι, ένα νέο του, μπορεί και να μην ήταν και σπουδαία τα νέα αλλά το ότι αποκτούσαν μια άνεση στο να τα μοιραστούν ήταν σημαντικό...και να μάθουν να ακούνε και τον άλλον...

- Αυτά πιστεύεις ότι μπορούν να συνδεθούν και με τα μικρά βιβλία στα γαλλικά; Θα μπορούσαν να βγουν κάποια θέματα εκεί και να συνδεθούν με τα γαλλικά και τα μικρά βιβλία;
- Δεν το έχω σκεφτεί...για το «Τι νέα;» πρέπει να έχουνε ένα λεξιλόγιο...δηλαδή διηγούνταν ο καθένας κάποια πράγματα που του συνέβησαν το Σαββατοκύριακο, ή ένα συναίσθημα...αυτό που μπορούμε να κάνουμε με τα μικρά βιβλία είναι να κάνουμε έναν κατάλογο συναισθημάτων, και για να μάθουμε τα συναισθήματα κάθε φορά να επικεντρώνω στο τι συναίσθημα ένιωσες οργή, λύπη, χαρά, στενοχώρια κτλ., τα συναισθήματα σαν λέξεις μπορούμε... ολόκληρο μικρό βιβλίο δεν νομίζω ότι μπορούμε εκτός εάν το εικονογραφήσουν αλλά αυτό είναι άλλο πράγμα, είναι να πάνε στα εικαστικά που βγάζεις συναισθήματα μέσα από μια εικόνα...μια ζωγραφιά ...αλλά εντάξει και τα συναισθήματα μέσα από λεξούλες μπορούμε...
- Τα μικρά βιβλία μπορούν να γίνουν σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων;
- Ναι μπορεί και μάλιστα του χρόνου που είπαμε θα το κάνουμε πέρα από τη γεωγραφία, αυτή που κάνει τη πληροφορική μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά που κάνουνε μικρά βιβλία τα οποία, μόνα τους δεν μπορούνε...γιατί δεν τους βγαίνει η γραμματοσειρά, και να βρει και ένα τρόπο και να τους το διδάξει...πολύ περισσότερο και με άλλα μαθήματα...
- Με ποια άλλα;
- Με τη γεωγραφία ίσως και με τους φιλόλογους με κάτι εύκολο...

B. Difficultés rencontrées

- Όσον αφορά τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει κάποιος που προσπαθεί να το επιχειρήσει αυτό...σε χρόνο και δουλειά έχει περισσότερες απαιτήσεις η προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι;
- Λίγο όχι πολύ, απλά χρειάζεται λίγο να διαβάζεις και να ενδιαφέρεσαι να το κάνεις, μερικοί το ξεπετούσανε κάνοντας πολύ πρόχειρο πράγμα ή γράφοντας μια πρόταση σε κάθε σελίδα «je m'appelle, je suis grec» και τελείωσε...παιδάκια τα οποία δεν κάθεσαι κανείς...δεν τα προσέχει πολύ...είναι αυτά που δεν προχωράνε σε τίποτα...όπου εκεί τους έλεγα «μπορείς και άλλη πρόταση» ή «κάντο καλύτερο»...βάλε και μια ζωγραφιά...χρωμάτισέ το και πες βρε παιδί μου πώς είναι η λέξη μαλλιά, μάτια πόσες είναι...πέντε είναι οι λέξεις...να γράψω...», θέλουν δηλαδή λίγο να είσαι ξανά και ξανά...μερικά παιδάκια... δεν έχουν όλα διάθεση...πάντα τέσσερα πέντε είναι θέμα μες στη τάξη δεν κάθονται...άμα τους παρακινείς με ένα τρόπο «και μπράβο σου»... «μπορείς»...λιγάκι στο φιλότιμο τους φέρνεις...
- Για το δάσκαλο έχει απαιτήσεις;
- Για να το προχωρήσει στη θεματολογία, πιστεύω ότι θέλει πριν μια προετοιμασία δηλαδή για να τους κάνω τώρα τα χαϊκού ή τα calligramme ή τα κόμικς πρέπει λίγο να προετοιμαστώ περισσότερο για να είναι κάτι στο επίπεδό τους, να είναι κάτι εφικτό...να τους κάνω ένα παράδειγμα, δηλαδή δεν είναι πάντα

εύκολο να τους πεις κάντε ένα χαϊκού, και θα δώσεις ένα λεξιλόγιο και θα κάνεις ένα παράδειγμα και θα τους δείξεις και στο ίντερνετ πώς κάνουν τα χαϊκού οι Γιαπωνέζοι...κάτι θέλει...και βεβαίως θέλει από το δάσκαλο...όλα είναι ο δάσκαλος για να τους δώσει ένα παράδειγμα...

- Δηλαδή έχει περισσότερες απαιτήσεις από το να τους ετοιμάσεις ένα φυλλάδιο εργασίας ας πούμε πάνω στη γραμματική, το λεξιλόγιο ή κάτι άλλο;
- Είναι διαφορετικό, έχει μια άλλου είδους προετοιμασία...δεν μπορώ να πω ότι είναι πιο δύσκολα απλά άμα θέλεις να κάνεις ένα άλλο θέμα να μη μείνεις μόνο στην «Παρουσίαση του εαυτού μου» θέλεις να προχωρήσεις και κάτι άλλο πρέπει να έχεις λίγη φαντασία για να τους το δώσεις πιο ωραίο και να τους αρέσει να το κάνουν...αυτό εννοώ...
- Οπότε χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον καθηγητή για να τους εμπλέξει να το κάνουν αυτό και να το χαρούν;
- Ναι γενικά χρειάζεται, νομίζω ότι χρειαζόμαστε σ' αυτά τα θέματα εμείς οι δάσκαλοι μία επιμόρφωση πώς μπορούμε να τα συνδυάζουμε με τις θεματικές μας ενότητες...χρειάζεται και ατομικό ψάξιμο γιατί κανείς δεν θα σου δώσει συνταγή...για μένα κυρίως το πρώτο είναι αλλά εν πάση περιπτώσει θέλει και κάποια επιμόρφωση για να δεις στις ιστοσελίδες και πώς θα το κάνεις, να δεις παραδείγματα, βέβαια εγώ τα περισσότερα μόνη μου τα ψάχνω και στο pinterest και σε γαλλικά σάιτ και ότι δω και κάτι μου αρέσει το μεταφέρω στο δικό μου.. δηλαδή θέλει λίγο ψάξιμο...
- Και όσον αφορά την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης στην τάξη των γαλλικών του ελληνικού δημόσιου σχολείου υπάρχουν κάποιο περιορισμοί; Και πώς μπορούν να ξεπεραστούν εάν υπάρχουν;
- Για τα μικρά βιβλία;
- Για τα μικρά βιβλία ναι...
- Για το μάθημά μας δεν νομίζω...είμαστε αρκετά ελεύθεροι διότι δεν έχουμε ούτε συγκεκριμένη απόλυτα ύλη να διδάξουμε, μπορούμε να προσαρμόζουμε το μάθημα στα παιδιά...είναι λίγες οι ώρες που κάνουμε αλλά πάντα μπορούμε να βρούμε τρόπο...βέβαια θέλει τη φαντασία μας, να βρεις τρόπο να το περάσεις αυτό...δεν νομίζω να έχει ιδιαίτερες δυσκολίες...

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Πώς γνώρισες τη συγκεκριμένη τεχνική;
- Από το πιλοτικό αλλά και παλιότερα διάβαζα, αλλά και από σεμινάρια σε δημοτικά, και από άλλους συναδέλφους...γενικά από δω και κοιτάζοντας βλέπεις ότι κάποια παιδάκια κάνουνε, και σε ιδιωτικό έχω δει που έχουν κάνει...μέσα από σάιτ...
- Θυμάσαι πού το πρωτοείδες αυτό, σε ποιο σεμινάριο;
- Όχι γιατί είναι χρόνια που το έχω δει αυτό δεν είναι φετινό...απλά φέτος και πέρυσι κάναμε το Φρενέ εμείς, μπορεί κάποιο του ΙΕΠ που κάνανε...δεν μπορώ να θυμηθώ...γιατί παρακολουθούσα και διάφορα...μπορεί να το έχω δει και σε σάιτ δεν το καλοθυμάμαι...

- Οπότε πώς μπορεί να συμβάλει η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις να βελτιώσει τις δεξιότητές του;
- Στο να τον βγάλει από το αίσθημα του εγκλωβισμού που πολλές φορές αυτοεγκλωβιζόμαστε δηλαδή...που νομίζουμε ότι μόνο γραμμικά πρέπει να πηγαίνουμε με το βιβλίο ή γραμματικά...ενώ μπορούμε...όχι μπορούμε πρέπει κάθε ενότητα γιατί εγώ έτσι πια το κάνω, δεν το κάνω ενότητα ένα ενότητα δύο, το κάνω ενότητα ρούχα, ενότητα σπίτι, ενότητα δρόμος, το κάθε ένα από αυτά ανά ενότητα θεματική να βρίσκεις κάτι το οποίο να μπορεί να γίνει λίγο βιωματικό, λίγο πιο ζωντανό που να επηρεάζεται από την ξένη πραγματικότητα της χώρας...αυτό πιο πολύ...δηλαδή χρειαζόμαστε επιμόρφωση...γιατί καμιά φορά δεν μας έρχεται και η ιδέα, θέλουμε ένα παράδειγμα, θέλουμε και οι σύμβουλοι να μας δώσουν κάποιες ιδέες περισσότερο...
- Και ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το συμμετέχει σε επιμορφώσεις;
- Καταρχήν δεν γίνονται πολύ συχνά επιμορφώσεις, να σου πω ένα παράδειγμα, εμάς δυστυχώς τα τελευταία δύο χρόνια οι σύμβουλοι είναι απόντες...είναι παράπονο του κλάδου δηλαδή, στα γερμανικά νομίζω ότι είναι πολύ καλύτερα...δεν κάνουν σεμινάρια που θα έπρεπε με δειγματικές κανονικές που θα έπρεπε να έχουν οι ίδιοι δουλέψει να παρουσιάζουν πράγματα...ένα δεύτερο είναι ότι και ο κλάδος μας πολύ συχνά είμαστε και πιο παλιοί μέσα έχουμε μείνει σε ένα παλιό τρόπο μπορεί να είναι βολικός μπορεί να μη θέλουμε να ξεβολευτούμε γιατί όταν έχεις ήδη ένα υλικό και λες ότι προχωράει έτσι δεν θες να ξανοιχτείς γιατί ξανοίγεις σε πράγματα που έχουν κούραση και διάβασμα και άντε φτιάξε και άντε...έχει πολύ δουλίτσα...δεν τα έχω έτοιμα, θέλει χρόνο. Τα καινούργια διαγωνίσματα που μας βάζανε θέλουν χρόνο, εγώ κάθε φορά για να βγάλω ένα διαγώνισμα φτύνω αίμα...για να βρω φωτογραφίες για να γράψω το κείμενο που να είμαι προσαρμοσμένο στα παιδιά, να είναι ζωντανό, να είναι μέσα από γαλλικές ιστοσελίδες που να δείχνει ως πούμε πράγματα που θα τα αντιμετωπίζανε, πινακίδες...Δεν είναι όπως το παλιό άντε βάζουμε τρεις γραμματικές και δύο...θέλει δουλειά δηλαδή...γενικώς η λέξη βόλεμα στο κλάδο μας...υπάρχει αυτό πώς να το κάνουμε...ο καθένας κουράζεται να σκεφτεί κάτι περισσότερο...γι' αυτό πιστεύω ότι χρειάζεται τη σύμβουλο...που σε ξυπνάει, σου λέει κάποια παραδείγματα, σου κάνει δειγματικές...είναι βασικά αυτά...
- Και το να συμμετέχει ένας εκπαιδευτικός σε δίκτυα συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς (όπως το δίκτυο Φρενέ) με σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες;
- Αν δεν μείνει σε ένα επίπεδο που δεν είναι μόνο θεωρητικό, ναι. Πρέπει να υπάρχει ένας συνδυασμός θεωρητικού υπόβαθρου και πρακτικής εφαρμογής. Δεν αρκεί να έχεις διαβάσει πέντε πράγματα για το Φρενέ πρέπει αυτά που διαβάζεις να δεις πώς θα τα κάνω πράξη.
- Οπότε όταν υπάρχει και διάχυση των πρακτικών αυτών βοηθάει;
- Είναι πολύ σημαντικό η διάχυση...πάρα πολύ...
- Σε τι βοηθάει;

- Αυτή η διάχυση πρέπει να γίνεται σε βάθος χρόνου πώς να στο πω... δεν είναι να κάνεις μια παρουσίαση και τελείωσε πρέπει να φανούν αυτά τα αποτελέσματα και σε σχέση με τα παιδιά...τι προσλαμβάνουν τα παιδιά μέσα από αυτό τι διαφορετικό...άρα ανεβαίνει το επίπεδο; Να γίνει δηλαδή μια έρευνα πάνω σε αυτό...τους αρέσει περισσότερο; Έχουν κίνητρο να μάθουνε; Όλα αυτά να υπάρχει η ανατροφοδότηση που τη βλέπουμε...
- Επειδή μου ανέφερες στην αρχή ότι υπάρχουν άλλοι δύο συνάδελφοι που επιμορφώνεστε στο πιλοτικό...
- Ναι...
- Και κάποιοι άλλοι δεν επιμορφώνονται...οπότε ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στο να συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους;
- Θα σου πω ένα παράδειγμα συγκεκριμένο...εμείς στο σχολείο μας αν εξαιρέσεις είμαστε τρεις και άντε άλλοι τρεις τέσσερις με τους οποίους έχουμε πολύ καλές σχέσεις και είναι δεκτικοί και ανοιχτοί, δεν είναι πάντα εύκολο αυτό, να μεταφέρεις τις δικές σου τεχνικές και να πεις παιδιά εντάξει αυτά έκανα και ο άλλος να τα αποδεχτεί. Πρέπει να πειστεί γι' αυτό. Εδώ αλλάξαμε την τάξη και την κάναμε Π ή τη κάναμε να κάθονται τα παιδιά ανά τέσσερα όχι έτσι όπως κάθονταν από καθέδρας δηλαδή...εγώ δηλαδή την έχω δυο τρία χρόνια έτσι την αίθουσα...και μερικοί δεν την θέλουν έτσι καθόλου...και μπαίνουμε γιατί μοιραζόμαστε...το σχολείο μας είναι κάθε τάξη και μάθημα...δηλαδή εγώ έχω την τάξη των γαλλικών αλλά σε αυτή τη τάξη μπαίνουν και άλλες ειδικότητες κατά καιρούς ιδίως σε μένα...έχω στολίσει κιόλας στους τοίχους κι αυτά....οπότε κάποιοι αντιδρούν στο ότι δεν μπορούν να κάνουν έτσι μάθημα γιατί υπάρχει φασαρία. Γιατί έχουν άλλη άποψη...Μετά δεν νομίζουν ότι αυτό βοηθάει τα παιδιά, γίνεται φασαρία και χάνεται χρόνος, δεν μαθαίνουνε γιατί δεν μαθαίνουνε γραμματική και άρα αφού δεν έμαθες γραμματική δεν μπορείς να προχωρήσεις...κοινώς υπάρχει μια παγιωμένη άποψη για μερικά πράγματα όταν είσαι καθηγητής 20 χρόνια, 25, 30...να είσαι και εσύ ανοιχτός...για να γίνεις ανοιχτός πρέπει πρώτον να είσαι και τέτοιος άνθρωπος και δεύτερον να επιμορφωθείς...πώς θα αποδεχτείς; Επειδή εγώ δηλαδή έκανα ένα σεμινάριο; Και ποιος θα με ακούσει; Αυτό το έχουμε συζητήσει και στις συναντήσεις Φρενέ ότι δεν είναι...λέει να γίνετε πολλαπλασιαστές και τα λοιπά...πολύ δειλά το κάνουμε αυτό...για λόγους ευθιξίας και πρέπει να κρατάς ισορροπίες δεν είναι εύκολο...
- Ανάλογα και πόσο ανοιχτός είναι και ο άλλος...αυτό που λες...
- Ε τώρα έμαθες πέντε πράγματα, κάνεις τον έξυπνο...και λοιπόν; Εγώ κάνω άλλα πέντε...είμαι πολύ καλή, κάνω αυτά που κάνω τριάντα χρόνια, τώρα τι θα μου πεις να κάνω κάτι άλλο; Και έτσι αναγκαστικά ο καθένας βρίσκει δυο τρεις ανθρώπους που συνεννοείται και δουλεύει έτσι...απλά έχουμε τη τύχη να έχουμε μια διευθύντρια που είναι πολύ καλή και δεκτική και υποστηρικτική και εντάξει προχωράμε...
- Τώρα θα ήθελα να σε ρωτήσω πόσα χρόνια διδάσκεις στο δημόσιο σχολείο...
- Στο δημόσιο σχολείο διδάσκω...βασικά από το 95 είμαι διορισμένη αλλά ήμουν και αναπληρώτρια...γύρω στα 23 , 25 χρόνια εκεί γύρω...
- Και τι σπουδές έχεις κάνει;

- Έχω τελειώσει γαλλική φιλολογία και έχω κάνει μεταπτυχιακά στο Παρίσι στην Εφαρμοσμένη γλωσσολογία και την Διδακτική.
- Είναι δύο διαφορετικά μεταπτυχιακά;
- Ένα είναι ...δηλαδή κάναμε κάποια μαθήματα εφαρμοσμένης γλωσσολογίας στο γλωσσολογικό κομμάτι, και το άλλο ήταν διδακτική της γαλλικής ως ξένης γλώσσας...
- Εγώ αυτά είχα να σε ρωτήσω...Θα ήθελες κάτι να προσθέσεις εσύ;
- Όχι, και εγώ είμαι ακόμα στο πειραματικό στάδιο μη νομίζεις, και εγώ ψάχνομαι δεν μπορώ να σου πω πολύ περισσότερα από αυτά που σου είπα, απλά πρέπει να δω πώς μπορώ να το βελτιώσω...τι καλύτερο να κάνω του χρόνου...πώς μπορεί να περιλαμβάνει και πιο πολύ παραγωγή γαλλικών για να τους βοηθήσει να προχωρήσουν και στα γαλλικά τους...θέλει λίγο ψάξιμο...

Interview 6

A. Avantages concernant la réalisation du projet Petits livres dans la classe de FLE.

- Θα ξεκινήσουμε από τα πλεονεκτήματα που έχει το πρότζεκτ «Μικρά βιβλία» αν εφαρμοστεί στα παιδιά...Καταρχήν πώς μπορεί να συμβάλλει ώστε οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με το γαλλικό πολιτισμό, τη Γαλλία...μπορεί να συμβάλλει και πώς;
- Ανάλογα με τα θέματα που έχει στα μικρά βιβλία, δεν είναι απαραίτητο ότι τα θέματα και το περιεχόμενο αφορούν το γαλλικό πολιτισμό και τη Γαλλία...ένα είναι αυτό... αν το επιλέξουν τα παιδιά μπορούν να παρουσιάσουν κάτι...όχι ότι τα ίδια τα Μικρά βιβλία τους φέρνουν σε επαφή με το γαλλικό πολιτισμό εγώ δεν το έχω κάνει ποτέ αυτό, δηλαδή να τους δείξω να διαβάσουν άλλα μικρά βιβλία που έχουν κάτι τέτοιο σαν περιεχόμενο γιατί δεν νομίζω ότι υπάρχουν...εγώ δεν είχα ποτέ στα χέρια μου κάτι τέτοιο...οπότε δεν μπορώ να πω ότι συμβάλλουν άμεσα σε αυτό στο να γνωρίσουν το γαλλικό πολιτισμό μέσα από τα μικρά βιβλία...εκτός αν έχουν ένα θέμα που τους απασχολεί με τον πολιτισμό, μετά να το παρουσιάσουν σε μικρά βιβλιαράκια...έκανε μια συνάδελφος με τη γαλλική κουζίνα, το θέμα τους δεν θυμάμαι νομίζω ήταν η κουζίνα...οι συνταγές...και τα κάνανε μικρά βιβλιαράκια...όμως ψάξανε, βρήκανε και την εργασία τους την κάνανε μικρά βιβλιαράκια δεν είναι ότι ανακαλύψανε τον πολιτισμό μέσα απ' αυτό...ήταν ο τρόπος για να το εκθέσουνε...η δουλειά τους...
- Και για την περίπτωση της αλληλογραφίας που βλέπουμε ότι στην ιστοσελίδα «Μικρά βιβλία» υπάρχουν συνάδελφοι που τα ανεβάζουν και υπάρχει και η δυνατότητα της αλληλογραφίας; Σε αυτή τη περίπτωση;
- Εμείς στέλνουμε τα μικρά μας βιβλία με την αλληλογραφία σε άλλες τάξεις... αυτό είναι στα πλαίσια της αλληλογραφίας...εκείνοι δεν μας έχουν στείλει μικρά βιβλία για να γνωρίσουμε τον πολιτισμό...Μας έχουν στείλει κάποια μικρά βιβλιαράκια από χειρόγραφα τα οποία ήταν πάρα πολύ απλοϊκά, δε νομίζω ότι γνωρίσανε τον πολιτισμό μέσα από αυτά...κυρίως μέσα από την αλληλογραφία, από τα γράμματα που γράφανε πιο ξεκάθαρα τα πραγματάκια...μικρά βιβλιαράκια κάποιες ιστοριούλες είχανε στείλει...
- Με ποιους τρόπους πιστεύεις ότι τα μικρά βιβλία που πραγματοποιούν οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν κοινωνική διάσταση (να βγουν και έξω από την τάξη);
- Με την αλληλογραφία μπορούνε...να σταλούν...τα μικρά μας βιβλιαράκια στέλνονται...απλά δεν τα συνδέω απόλυτα με την ανάπτυξη των γνωστικών δεξιοτήτων ως προς την γνώση του γαλλικού πολιτισμού...
- Μπορούν λοιπόν να κοινοποιηθούν και έξω από την τάξη...
- Αυτός είναι και ο σκοπός...εγώ τα στέλνω πάντα τα βιβλία των παιδιών...στους αλληλογράφους μας...
- Οπότε πώς μπορούν να συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση των παιδιών;
- Τα γράφουνε και με μεγαλύτερη ακόμα χαρά επειδή θεωρούνε ότι θα σταλούνε και στα άλλα τα παιδάκια τα συνομήλικά τους...τα γράφουνε με πολύ μεγάλη χαρά όταν τους έχω πει ότι υπάρχει ιστοσελίδα και μπορούμε να τα δημοσιεύσουμε...η κοινωνικοποίηση είναι επειδή συνεργάζονται συνήθως τα βιβλιαράκια τα κάνουμε ανά δύο ,ανά τρεις ανά τέσσερις, ανά πέντε, τα κάνουμε πολύ μαζί...οπότε

συνεργάζονται...μέσα από τη συνεργασία λοιπόν και τα λέει όλα...η συνεργασία είναι το παν...το κλειδί για όλα...αυτή αρχίζει και μετά ξεδιπλώνει την επιθυμία των παιδιών...και έχει και τα οφέλη ως προς την κοινωνικοποίηση...

- Και κατ' επέκταση βοηθούν ώστε να εκπαιδευτούν και στην δημοκρατία;
- Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ναι εάν γίνεται μετά μια δουλειά για το να επιλέξουμε, να ψηφίσουμε ποια είναι ωραία, με αυτή την έννοια δηλαδή να γίνει μια επιλογή...εκεί έχουμε δημοκρατική διαδικασία όταν ψηφίζουμε ποιο είναι το καλύτερο...εμείς δεν το έχουμε κάνει αυτό, όλα τα βιβλιαράκια ήτανε καλά, όλα ήταν αξιόλογα οπότε όλα...δεν είναι ότι είχαμε περιορισμό στο πόσα θα στείλουμε...όλα τα βιβλία των παιδιών δημοσιεύτηκαν, ποτέ δεν έμεινε κάποιο απ' έξω και στην αλληλογραφία και για τη δημοσίευση...οπότε δεν μπορώ να πω ότι είχαμε κάποιες δημοκρατικές διαδικασίες ούτε για το πώς θα υλοποιήσουμε αυτό...ήταν αυθόρμητο...«Θέλετε να κάνουμε μικρά βιβλιαράκια;»... «Ωραία...». Έχουμε στη βιβλιοθήκη μας τα ειδικά χαρτιά γι' αυτό ...και...ξεκινάμε και τα φτιάχνουμε...τίποτα παραπάνω δεν...η συνεργασία είναι για να ανταλλάξουν τις ιδέες τους, να δεχτεί ο ένας τις απόψεις του άλλου...σε μικρές ομαδούλες...δεν είναι δημοκρατία τάξης δηλαδή, να πάρουν αποφάσεις ή να ψηφίσουν για κάτι...ούτε να γίνει μια μεγάλη προετοιμασία, ένα πλάνο εργασίας για το πώς θα γίνει αυτό...δεν είναι ένα πρότζεκτ μεγάλης εμβέλειας...
- Και όσον αφορά το παιδαγωγικό κλίμα τώρα, οι σχέσεις των παιδιών μέσα από τη συνεργασία που αναφέρατε πώς διαμορφώνονται; Πώς είναι μεταξύ τους;
- Τα παιδιά χαίρονται πάντα τη συνεργασία, δεν έχουμε προβλήματα εμείς στη συνεργασία, συνήθως και παιδάκια που μπορεί να μαλώνουνε, όταν τους δώσεις την ευκαιρία να κάνουν κάτι ωραίο, συνεργατικό και δημιουργικό εκεί τα δίνουν όλα και συνεργάζονται...Είναι μία ευκαιρία να βρεθούνε κοντά και να αναπτύξουν και τη φιλία τους δηλαδή. Γιατί ξεχνάνε τους τσακωμούς τους και κάνουνε δουλίτσα μαζί...αυτό το κάνουν σε κάθε εργασία όχι μόνο στα μικρά βιβλία, δηλαδή αν τους δώσεις να ζωγραφίσουν κάτι για τη Γαλλία στα γαλλικά, εκεί θα κάτσουν και θα ζωγραφίσουν, θα το ευχαριστηθούνε...πάντα μεγαλύτερη επιτυχία έχουν αυτά όταν επιλέγουν το τί θα κάνουν...το λέω για κάθε προσπάθεια που έχω κάνει ότι θα κάνουν τα παιδάκια κάτι... «κυρία να διαλέξουμε εμείς το θέμα για τη ζωγραφική;»...εγώ δηλαδή μερικές φορές τους καθοδηγώ... «Θέλετε να ζωγραφίσουμε κάτι σχετικά με αυτό;»...κάποιες ομαδούλες λένε «Να διαλέξουμε εμείς το θέμα ελεύθερα;». Ας πούμε κάνουνε μια σημαία της ομάδας της Paris Saint-Germain, κάνανε τον τάδε παίκτη, μόνα τους τα διαλέγουν και εκεί συνεργάζονται τέλεια, πάρα πολύ καλά.
- Όταν έχουν την επιλογή...
- Ναι.
- Και οι σχέσεις των μαθητών με τον καθηγητή των γαλλικών;
- Πάντα την απογειώνει όταν κάνεις τέτοια πράγματα δημιουργικά με τα παιδιά...Χαίρονται και δεν λένε μόνο μ' αρέσουν τα γαλλικά σαν ξένη γλώσσα μ' αρέσει και το μάθημα...οπότε απογειώνει το μάθημα...
- Οπότε τους δίνει και κίνητρο δηλαδή...

- Ναι...
- Για να μάθουν...
- Επιθυμία...
- Και διάθεση λοιπόν...Οπότε και το κίνητρο επικοινωνίας αναπτύσσεται πέρα από το κίνητρο για μάθηση; Θέλουν να πούνε στα γαλλικά πράγματα;
- Επειδή αυτά τα μικρά βιβλία γίνονται στα γαλλικά, αυτά τα γράφουν στα γαλλικά...η επικοινωνία μεταξύ τους μέσα στο δημοτικό μιλάνε στα ελληνικά όταν χρειάζεται...αλλά αυτά που θα γράψουν εκεί είναι όλα στα γαλλικά. Οπότε αναπτύσσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες σίγουρα τις γραπτές γιατί γράφουν κάτι στα γαλλικά και εικονίτσες, λεζάντες...
- Οπότε και στο γραπτό λόγο λοιπόν τους βοηθά...και στο προφορικό;
- Στο προφορικό όχι γιατί δεν μιλάνε εκείνη την ώρα για να συνεργαστούνε...δηλαδή την ώρα της συνεργασίας δεν μιλάνε στα γαλλικά. Μόνο στα ελληνικά. Εκεί που τους βοηθάει είναι όταν διαβάζουν τα μικρά τους βιβλία. Γιατί αφού τα τελειώσουνε, τα εικονογραφήσουνε και μετά τα μοιράσουμε, λέμε ότι την άλλη φορά θα τα διαβάσουμε στη τάξη. Πάρτε τα να τα χαρείτε, να τα δείτε και την άλλη φορά θα τα διαβάσουμε άρα κάθε ομάδα διαβάζει τα μικρά της βιβλιαράκια...συνεργατικά διαβάζουν από μια δυο σελιδούλες ο καθένας...έτσι έχουνε δηλαδή προφορική παραγωγή. Αλλά είναι ότι διαβάζουν το βιβλιαράκι...δεν είναι...
- Μπορεί και προφορική κατανόηση για τους υπόλοιπους που ακούνε...
- Α ναι σωστά! Οπότε είναι και οι τέσσερις δεξιότητες, διαβάζεις το βιβλιαράκι, το ανταλλάσσεις, διαβάζεις των άλλων, ακούς για να καταλάβεις...Γραπτή και προφορική κατανόηση, μετά είναι γραπτή παραγωγή σίγουρα, προφορική παραγωγή δεν θα έλεγα είναι ανάγνωση απλώς.
- Ανάγνωση για το επίπεδο αυτό βέβαια...
- Και τα λάθη πώς αντιμετωπίζονται;
- Εγώ γυρίζω γύρω γύρω την ώρα που γράφουν τα παιδάκια και τους λέω, εδώ αυτό το χούμε μάθει δέστε το, ή αυτό δεν το ξέρεις, γράψτο μου στα ελληνικά για να σε βοηθήσω να στο πω στα γαλλικά... και το γράφουνε, ό,τι το ξέρουν και είναι λάθος τους λέω πού θα το βρούνε ή αν δεν προλαβαίνουμε τους το διορθώνω αλλά ανάλογα το χρόνο πάντα που διαθέτουμε...και το πόσο μπορώ να βοηθήσω ή όχι ένα παιδάκι. Αν είναι κάποιος που μπορεί μόνος του να βοηθήσει τον εαυτό του ή το συμμαθητή του...το καλύτερο είναι μεταξύ τους, ο ένας να διορθώνει τα λάθη του άλλου. Συνήθως δεν έχουνε πολλά λάθη όταν γράφουνε, δεν κάνουνε πολλά λάθη ίσως επειδή έχουνε...είναι πολλά μαζί...μια ομαδούλα...
- Οπότε αυτή η διόρθωση τους βοηθάει να σκεφτούνε αν αυτά που γράφουν είναι σωστά δηλαδή αυτό που λέμε μεταγνωστικές δεξιότητες;
- Τους βοηθάει θα έλεγα ναι...γιατί γράφουμε κάτι, το διορθώνουμε...ψάχνουμε το λάθος μας...μαθαίνουμε για ένα κείμενο που έχει πραγματικούς αποδέκτες, άρα έχουν επιθυμία να προσέξουνε και να βρούνε τα λάθη τους και να επιμεληθούνε και το κείμενό τους...

- Και οι κοινωνικές δεξιότητες που αναπτύσσονται...επειδή είπαμε ότι συνεργάζονται...οπότε ποιες δεξιότητες μπορούν να αναπτύξουν μέσα από τη συνεργασία;
- Κοινωνικές δεξιότητες μέσα από τη συνεργασία...προφανώς ακούω, σκέφτομαι τον άλλον όταν προτείνει κάτι, ακούω περισσότερες γνώμες, δεν είμαι μόνο εγώ που έχω καλές ιδέες αλλά είναι και οι άλλοι...βλέπω την αξία του συμμαθητή μου σε κάτι...στη ζωγραφική...και τον καλώ να βοηθήσει...αλληλοεπιβράβευση... και αποδοχή κυρίως ο ένας του άλλου...κοινή ευχάριστη εμπειρία...
- Οπότε αναπτύσσονται και αξίες παράλληλα με τις δεξιότητες;
- Η συνεργασία είναι το παν...όλα αυτά είναι μέσα στη συνεργασία...οτιδήποτε...αλλά εδώ πέρα επειδή είναι μια πολύπλοκη διαδικασία δεν είναι απλά κάνεις ένα σχέδιο, μια ζωγραφική, είναι να σε βοηθήσει ο άλλος και στη γλώσσα, να αλληλοβοηθηθείς στα διάφορα θέματα στο πως θα γραφτεί, πολλές φορές κάνουν και διαλογάκι μέσα, μπαίνουν σε ρόλους, παίρνουν ρόλους. Προσπαθούν να γράψουν ένα κειμενάκι στα γαλλικά για να φτιάξουν ένα βιβλιαράκι...άρα ψάχνουν να βρουν τι είναι αυτό που ξέρουν για να γράψουν, εγώ τους λέω «διαλέξτε θεματάκια από αυτά που ξέρετε», μία σκηνή στο σχολείο, μία σκηνή στη παιδική χαρά, κάτι που σας αρέσει από αυτά που ξέρουν...και ψάχνουν να βρουν από αυτά που ξέρουν...συνειδητοποιούν και τι γνωρίζουν δηλαδή...τα διαλογάκια που μαθαίνουν...οπότε...ναι. Νομίζω ότι ξεφύγαμε λίγο από την ερώτηση η οποία ήταν για τις αξίες...ναι οι αξίες είναι αυτές της αλληλοαποδοχής, όποιο αισθάνεται ότι προσφέρει σε ένα συλλογικό έργο...
- Οπότε το ότι ο καθένας αισθάνεται ότι μπορεί να προσφέρει, ότι μπορεί να κάνει πράγματα, επηρεάζει και την εικόνα που έχει για τον εαυτό του, την αυτοεκτίμησή του;
- Ναι πάντα. Όταν συμμετέχεις σε μια ομαδούλα και έχεις το λόγο και τη θέση σου σε μια ομαδούλα που κάτι κάνει, είσαι μέρος της ομάδας του συνόλου άρα φυσικά και έχεις μια ταυτότητα, νιώθεις ότι είσαι χρήσιμος και τα λοιπά.
- Οπότε άλλες τεχνικές που χρησιμοποιείτε στη τάξη εκτός από τα μικρά βιβλία υπάρχουν;
- Τα μικρά βιβλία δεν τα κάνουμε σταθερά...αυτό πρέπει να ξέρεις...το πότε γίνεται αυτό δεν ξέρω αν το έχεις σε άλλη ερώτηση...πρέπει να γίνει μία έως δύο φορές το έχω κάνει...άντε και τρεις το πολύ με κάποια τάξη. Δεν μπορείς να το κάνεις πιο συχνά ακριβώς γιατί θέλεις να κάνεις και άλλες δραστηριότητες με τα παιδιά. Γράφεις τα γραμματάκια, διαβάζεις τα γράμματα που έρχονται, ετοιμάζεις συλλογικά γράμματα, ατομικά, άλλες δραστηριότητες που κάνουμε παιγνιώδεις, οπότε πρέπει να κάνεις πάρα πολλές δραστηριότητες να μην κάνεις μόνο μία...ένα από αυτά είναι τα μικρά βιβλία...
- Και χρησιμοποιείτε και άλλες τεχνικές από την παιδαγωγική Φρενέ;
- Έχω χρησιμοποιήσει μια χρονιά όλα αυτά και το «Τι νέα;» και το «συμβούλιο» ήταν η...όχι η περσινή...η προπέρσνη χρονιά. Πέρσι και φέτος δεν έκανα ούτε «Τι νέα;» ούτε συμβούλια αλλά κάνουμε σε συνεργασία με δάσκαλο καμιά φορά και άλλα πράγματα και έτσι βγαίνουν περισσότερες τεχνικές...Εγώ η ίδια όμως στη γαλλική γλώσσα μια φορά χρησιμοποίησα και «Τι νέα;» και «συμβούλιο». Το χρησιμοποίησα σε δυο, τρεις τάξεις...ήταν πάρα πολύ καλά. Μετά ακριβώς επειδή ανέπτυξα

περισσότερο την αλληλογραφία μου έπαιρνε πολύ περισσότερο χρόνο και δεν κάναμε «Τι νέα;» ούτε συμβούλιο κάναμε...και δεν κάναμε συμβούλιο γιατί οι τάξεις ήτανε πολύ βατές και δεν χρειαζότανε εκτός από μία πέρυσι και μία φέτος που ήτανε δύσκολες δηλαδή και το συμβούλιο το ίδιο το δικό μου μόνο δεν θα βοηθούσε θα έπρεπε να γίνεται σε συνεργασία με το δάσκαλο που δεν ήθελε να κάνει συμβούλιο. Οπότε δεν μπορεί να είναι μόνο δική μου απόφαση. Είναι κάτι που έχεις πολύ δουλειά να κάνεις, μετά θα πρέπει να σου φάει όλες τις ώρες. Οπότε αν έχεις κάτι πολύ δύσκολο δεν μπορείς να κάνεις μόνος σου συμβούλιο στη τάξη των γαλλικών γιατί δεν θα κάνεις γαλλικά μετά. Θα κάνεις μόνο συμβούλια όταν έχεις πολύ δύσκολη τάξη. Πρέπει να το κάνεις με το δάσκαλο.

- Εκτός αν συνεργάζεσαι με κάποιους άλλους συναδέλφους...
- Ακριβώς. Άρα λοιπόν εγώ δεν χρειάστηκε να κάνω τώρα συμβούλια στις τάξεις μου....ήτανε μια περίπτωση που δεν γινότανε και να ήθελα δε γινότανε...Είναι τέτοιες οι συνθήκες που θα έπρεπε να είναι σε συνεργασία...
- Οπότε επειδή μιλάμε και για συνεργασία με άλλους συναδέλφους, με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων και δασκάλους, μπορούν να συνδεθούν τα μικρά βιβλία με άλλα μαθήματα και με ποια μαθήματα θα μπορούσαν να συνδεθούν;
- Αν τα γράφουμε στο κομπιούτερ που μέχρι πέρυσι τα γράφαμε, με το μάθημα της πληροφορικής. Ωστόσο εγώ τους έφερνα κομπιούτερ και τα κάναμε στη τάξη τα παιδιά. Και περνάγανε με τη σειρά μία μία ομαδούλα. Αφιερώναμε δύο μαθηματάκια για να τα γράψουνε...Μία φορά πήγαμε στην αίθουσα των υπολογιστών αλλά μόνοι μας...Μία χρονιά μόνο που ήμουν στα Σπάτα πηγαίνανε με τη καθηγήτρια των υπολογιστών και τα γράφανε...αλλά δεν είχε πάει πολύ καλά αυτή η συνεργασία, γενικώς...άλλα καταλαβαίνανε πώς θα γραφτούν...με άλλους έχει πάει όμως...ξέρω όμως άλλους που έχουν συνεργαστεί... πιστεύω όμως γενικότερα το μάθημα της πληροφορικής αν το κάνεις δακτυλογραφημένο στο λογισμικό αυτό αλλά το κάναμε μόνοι μας...
- Οπότε με την πληροφορική λοιπόν...
- Ναι με την πληροφορική...επίσης ότι από τα δικά μου τα σχολεία δεν θυμάμαι κάποιος δάσκαλος να πήρε την ιδέα και να την έκανε μικρά βιβλιαράκια και στο μάθημα των ελληνικών που θα ήταν ωραίο...πάρα πολύ ωραίο...ίσως να έφταιγα και εγώ βέβαια γιατί ήθελα να είμαι σεμνή και να μην το πολύ....παρόλα αυτά τα έχουν δει τα βιβλιαράκια...δεν τα κάναν όμως...δεν ξέρω...φέτος ειδικά τα είχα και σε βιβλιοθήκες μέσα...δεν τα κάναν ωστόσο οι δάσκαλοι...αυτοί που κάναν τα βιβλιαράκια ήταν οι δάσκαλοι του πιλοτικού...τα οποία θα τα δούμε τώρα πώς τα κάνανε...δεν ξέρω αν πέτυχε...δεν μπορώ να σου πω όμως...τώρα σε λίγο καιρό θα μάθουμε...πόσο ευδοκίμησε στα μαθήματα των ελληνικών τέλος πάντων...

B. Difficultés rencontrées

- Επειδή συζητάμε και διαφαίνονται κάποιες δυσκολίες ως προς το να συνδεθούν τα μαθήματα...Υπάρχουν άλλες δυσκολίες για παράδειγμα υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι σε χρόνο και σε δουλειά;

- Όχι δεν νομίζω ότι χρειάζονται καθόλου παραπάνω απαιτήσεις. Δίνεις στα παιδιά τη ιδέα και αυτά αρχίζουν...απλά χρειάζεται λίγος χρόνος. Τίποτα άλλο...χρόνος βεβαίως να έχεις και τάξη που συνεργάζεται, που ξέρει ότι οι ομαδούλες δουλεύουν με ησυχία, ότι κάτι φτιάχνουνε κτλ. συνήθως λειτουργούμε καλά με ησυχία, ωραία. Δεν υπάρχει πρόβλημα. Χρόνος χρειάζεται. Όταν είναι να αναπαράγεις αυτά, για ένα δάσκαλο χρειάζεται χρόνος και παραπάνω γιατί μετά πρέπει να πας να τα εκτυπώσεις...αν είναι χειρόγραφα απλά παίρνεις τα κειμενάκια τους και τα κάνεις έγχρωμες φωτοτυπίες...έχει ένα κόστος...το επωμίζεται ο δάσκαλος...εγώ έχω δικό μου φωτοτυπικό στο σπίτι με τα μελάνια μου δεν μου κοστίζει πάρα πολύ. Αν τα έβγαζα έξω, έχω κάνει και έξω, δίνεις κανένα πενηντάρι το χρόνο... το δίνεις για τα μικρά βιβλία.
- Χρειάζονται παραπάνω δεξιότητες και γνώσεις από τον δάσκαλο προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε αυτή τη μαθησιακή διαδικασία;
- Πρέπει να γνωρίζει την τεχνική. Να έχει επιμορφωθεί στο πώς γίνονται τα μικρά βιβλία...Να το 'χει ψάξει ο ίδιος, να 'χει παρακολουθήσει μια επιμόρφωση για το πώς γίνεται αυτό, πώς διπλώνεται...πώς θα το ανεβάσεις στη μορφή αυτή τη ψηφιακή...με το λογισμικό...με το Office Publisher...ή με άλλα όπως το Scribus ή με το Word ακόμα αλλά θέλει να εξοικειωθείς...
- Με το πρακτικό δηλαδή...
- Ναι με το πρακτικό κομμάτι...αν τα κάνεις χειρόγραφα είναι πιο εύκολα πρέπει όμως να ξέρεις ότι γράφεις μετά από την ανάποδη μορφή, ότι πρέπει να διπλωθεί με το σωστό τρόπο αυτά...μετά να έχεις μερικές έγχρωμες σελιδούλες...Ένας τρόπος που μπορεί να τα κάνει κανείς είναι να είναι ασπρόμαυρα τα σχέδια και μετά κάθε παιδάκι να ζωγραφίσει από πάνω κάτι...έτσι τα κάνουν στη Γαλλία...στη Γαλλία το κάνουν έτσι...το δίνουν μετά και τα χρωματίζουν από πάνω τα παιδάκια...
- Είναι δηλαδή απλές φωτοτυπίες και τα παιδιά τα φτιάχνουνε...
- Ή σε χρωματιστά χαρτιά που δεν κοστίζουνε πολύ... και μετά βάζουνε και κάποια χρωματάκια από πάνω...χαρούμενα...είναι ωραία...
- Οπότε χρειάζονται γνώσεις από το δάσκαλο...
- Απλά τα δικά μας είναι πάρα πολλά, πάρα πολύ πολύχρωμα δηλαδή είχανε άπειρα χρώματα, άπειρα σχέδια και γι' αυτό και εγώ ήθελα να τους τα βγάλω έγχρωμα...δεν μπορούσαν να κάτσουν ένα ένα να τα ξαναφτιάξουν...Τα χρωματάκια αυτά είναι λίγο αρκετή δουλίτσα...
- Οπότε χρειάζονται και δεξιότητες για να βάλει τους μαθητές να συνεργαστούν;
- Ναι εξυπακούεται, ότι ξέρεις πώς κάνεις εργασία σε ομάδες. Ξέρουν οι περισσότεροι...
- Οπότε όσον αφορά τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει κάποιος όταν προσπαθήσει να δουλέψει τα μικρά βιβλία με τα παιδιά...στη τάξη του ελληνικού δημόσιου σχολείου, των γαλλικών, ποιες δυσκολίες μπορεί να συναντήσει;
- Δεν έχει δυσκολίες αν θες μπορείς να κάνεις απλά ένα χειρόγραφο...έχεις κάποια Α4 ή με κάτι που γίνεται πάρα πολύ απλά γι' αυτό και λέμε ότι είναι εύκολο...Μετά πρέπει να έχεις λίγο χρόνο να δώσεις στα παιδάκια... «δείτε το...»... «φτιάξτε όσοι δεν προλάβετε να κάνετε τις ζωγραφιές», «να σας το δώσω και

στο σπίτι να το πάρετε» ... «μην το ξεχάσετε όμως»...και επειδή είμαστε κάθε εβδομάδα μπορεί να το ξεχάσουν και αργεί λίγο μετά η παρουσίαση... «φέρτε τα να τα παρουσιάσουμε όλοι» ...ή αλλιώς να αφιερώσουμε μία μέρα σε διάφορα πράγματα και όσοι δεν τελείωσαν τα βιβλιαράκια τους θα τα τελειώσουν...έτσι κάνω εγώ. Δεν έχει δυσκολίες...τόρα αν θες να το κάνεις τυπογραφημένα...πρέπει να φέρεις laptop ή πρέπει να πας στην αίθουσα των υπολογιστών...αυτό σου παίρνει άλλη μία διδακτική ώρα. Σε μία διδακτική τα έχουν γράψει στους υπολογιστές μετά τα παίρνεις και τελειώσεις . Έκανε πάρα πολλά τέτοια βιβλιαράκια στα ελληνικά στη Θεσσαλονίκη μία συνάδελφος...σε συνεργασία με τον πληροφορικό και βγήκαν πάρα πολύ καλά.

C. L'impact de la formation sur les pratiques pédagogiques des enseignants

- Όσον αφορά τώρα την επιμόρφωση, πώς μπορεί να συμβάλλει η επιμόρφωση σε συνεργατικές πρακτικές και βιωματικές δράσεις στο να βελτιώσει ο εκπαιδευτικός τις δεξιότητές του;
- Χρειάζεται μία επιμόρφωση γενικότερα στις συνεργατικές παιδαγωγικές. Γενικότερα στη φιλοσοφία και στο γιατί το κάνεις αυτό, όχι μονάχα ποια είναι η τεχνική και πώς γίνεται. Στο τι θέλουμε, γιατί κάνουμε συνεργασία, γιατί κάνουμε αλληλοβοήθεια, γιατί δημιουργούμε αυθεντικές συνθήκες ζωής και μετά ξεκινάς και λες πώς θες αυτό να το πραγματοποιήσεις, με ποιες τεχνικές...διαλέγεις...και από κει και πέρα...εκπαιδεύσαι και στη κάθε τεχνική...αυτό που ξαναλέω είναι: το κλειδί είναι η συνεργασία και η ελεύθερη επιθυμία των παιδιών. Να εκφραστεί η επιθυμία τους...
- Οπότε ποιοι παράγοντες αποτρέπουν το εκπαιδευτικό από το να πάρει μέρος σε τέτοιες επιμορφώσεις;
- Υπάρχει ζήτηση από τους εκπαιδευτικούς γ' αυτές τις επιμορφώσεις, πάρα πολύ μεγάλη ζήτηση...
- Βλέπουμε όμως ότι πολύ δεν συμμετέχουν πολλές φορές...
- Όποτε έχω κάνει μικρά βιβλία σε επιμορφώσεις έρχονται πάρα πολλοί. Εγώ πλέον όμως δεν κάνω επιμορφώσεις. Εντάξει έκανα κάποιες φορές...
- Και επίσης η συμμετοχή του εκπαιδευτικού σε δίκτυα συνεργασίας όπως είναι το δίκτυο Φρενέ που έχει σκοπό την ανταλλαγή και διάχυση καλών παιδαγωγικών πρακτικών μπορεί να βελτιώσει τις επαγγελματικές του δεξιότητες του καθηγητή γαλλικών;
- Πάρα πάρα πολύ. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό...να συναντιόμαστε...και να ανταλλάσσουμε ιδέες...έχουμε ένα δίκτυο όπου μέσα σε αυτό κινούνται υλικά...ιδέες...υπάρχει συνεργασία μεταξύ μας,
- Και επειδή προηγουμένως μιλούσαμε για τα σχολεία και φάνηκε σαν να μην υπάρχει συνεργασία 100% ανάμεσα σε δασκάλους και άλλους εκπαιδευτικούς που μπορεί να εργάζονται στο σχολείο, ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδιο στο να συνεργάζονται μεταξύ τους οι εκπαιδευτικοί;
- Εγώ πιστεύω ότι δεν έχουμε καθορίσει κοινές ώρες που να βρισκόμαστε για να συζητάμε αυτά τα πράγματα. Και καταλήγουμε στα διαλλείματα να ενημερωνόμαστε ο ένας τι κάνει ο άλλος και δεν προλαβαίνουμε να πούμε τίποτα.
- Το ωράριο δηλαδή.
- Δεν είναι...έχουμε χρόνο...απλά δεν καθορίζουμε... μετά τις 1.15 μέχρι 2.00 μπορούσαμε άμα θέλουμε να κάτσουμε στο ωράριο μας. Όμως δεν είναι μέσα στην κουλτούρα των εκπαιδευτικών και στις συνήθειες

στους να έχουν σταθερές συναντήσεις παιδαγωγικές κάθε μήνα...Όταν λέμε ότι έχουμε παιδαγωγικό συμβούλιο στο δημόσιο σχολείο είναι για να λέμε τι γιορτές θα κάνουμε, τι βαθμούς...όχι όμως για τις δράσεις, για θέματα συνεργασίας και να βάλουμε πλάνο...γι' αυτά τίποτα...

- Οπότε είναι θέμα κουλτούρας...διάθεσης...
- Ναι είναι θέμα κουλτούρας ότι στα σχολεία δεν αποφασίζουν οι εκπαιδευτικοί να έχουν σταθερά συναντήσεις συνεργασίας μεταξύ τους για συγκεκριμένες δράσεις.
- Σε ποια σχολική βαθμίδα εργάζεσαι;
- Είμαι στη πρωτοβάθμια...στην Ε'και ΣΤ τάξη...
- Και πόσα χρόνια συνολικά στο ελληνικό δημόσιο σχολείο;
- Από το 2004..
- Και προηγουμένως και στον ιδιωτικό τομέα;
- Ναι...Από το '93...
- Τι σπουδές έχετε πραγματοποιήσει;
- Αριστοτέλειο πτυχίο και μεταπτυχιακό, Ανοικτό Πανεπιστήμιο διδακτορικό. Και πολύ προσωπική εκπαίδευση στην Παιδαγωγική Φρενέ και συνεργατικές παιδαγωγικές...Τώρα κάνω και ένα μεταπτυχιακό στη Γαλλία...
- Κάτι που θα θέλατε να προσθέσετε εσείς;
- Το σάιτ είναι πολύ σημαντικό...που έχω φτιάξει πριν από τρία τέσσερα χρόνια «Το δικό σου μικρό βιβλίο», το σάιτ αυτό είναι γνωστό πάρα πολύ στους εκπαιδευτικούς...φορτώνουμε ότι μας στέλνουνε...και στο τέλος της χρονιάς θα φορτώσουμε και πολλά φετινά που μας στέλνουνε...για να το εμπλουτίσουμε κι αυτό... είμαι χαρούμενη που αυτό ξεκίνησε από τα γαλλικά, από τάξη γαλλικών όταν είχα τη συνεργασία μου με ένα Γάλλο καθηγητή...ότι επεκτάθηκε μέσα από τις επιμορφώσεις που έγιναν πάρα πολύ και διαδόθηκε μέσα από τις πρώτες επιμορφώσεις που έκανα εγώ...και με το δίκτυο Φρενέ και με το APF, και μου άρεσε πάρα πολύ που επεκτάθηκε στο ελληνικό σχολείο γενικότερα και στους δασκάλους, στους νηπιαγωγούς...και έτσι έκαναν επιμορφώσεις και άλλοι συνάδελφοι, από πολλαπλασιαστές αυτό μ' αρέσει...
- Τελείωσε η συνέντευξή μας, ευχαριστώ πάρα πολύ...

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.